

**UCHWAŁA NR XXVIII/169/17
RADY GMINY RYMAŃ**

z dnia 9 października 2017 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata
2016-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2016.446 z późn. zm.), w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2017.1023 z późn. zm.), Rada Gminy Rymań uchwala, co następuje:

§ 1. Zmienia się załącznik do uchwały nr XXIV/145/17 Rady Gminy Rymań z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023, który otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rymań.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Ekiert

*Załącznik do uchwały Nr XXVIII/169/17
Rady Gminy Rymań
z dnia 9 października 2017 r.*

Lokalny Program Rewitalizacji

Gminy Rymań

na lata 2016-2023

Spis treści

I.	WSTĘP.....	5
II.	METODOLOGIA PRACY NAD PROGRAMEM.....	6
III.	POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ Z INNymi DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	7
IV.	DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	13
4.1.	SFERA SPOŁECZNA.....	18
	DEMOGRAFIA	18
	RYNEK PRACY	22
	ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA.....	28
	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	31
	EDUKACJA I POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW	34
	KAPITAŁ SPOŁECZNY	36
4.2.	SFERA GOSPODARCZA.....	37
4.3.	SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA	39
	STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY	39
	DOSTĘP DO OBIEKTÓW I TERENÓW PUBLICZNYCH.....	44
	SIEĆ KOMUNIKACYJNA	47
4.4.	SFERA TECHNICZNA	49
	WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.....	49
	STAN ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH.....	50
	OBSZARY POPEGEEROWSKIE	55
4.5.	SFERA ŚRODOWISKOWA	59
	FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	59
	WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	60
	GLEBY.....	61

SUROWCE NATURALNE.....	63
ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	63
GOSPODARKA ODPADAMI	64
GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	64
ODPADY NIEBEZPIECZNE	65
4.6. PODSUMOWANIE	67
V. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI.....	68
5.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO.....	68
5.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI	78
VI. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ .	84
6.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	84
6.2. CELE I KIERUNKI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ	85
VII. LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	87
7.1. LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH.....	87
7.2. LISTA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH.....	99
7.3. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE.....	101
7.4. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH.....	103
KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA	103
KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA.....	104
KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO – INSTYTUCJONALNA.....	104
KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA.....	105
KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	106

VIII. MECHANIZMY WŁĄCZENIA PODMIOTÓW I GRUP W PROCES REWITALIZACJI.....	107
IX. SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....	109
X. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ	112
XI. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	121
XII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	122
XIII. ZAŁĄCZNIKI.....	126

I. WSTĘP

Proces rewitalizacji to kompleksowy zbiór działań mających na celu ograniczenie występujących na danym obszarze zjawisk kryzysowych, których efektem końcowym jest pobudzenie rozwoju społeczno – gospodarczego na terenie danej Jednostki Samorządu Terytorialnego. Należy podkreślić, że nie zawsze prowadzenie działań o charakterze rewitalizacyjnym jest konieczne, gdyż samorządy gminne posiadają szereg narzędzi pozwalających na zmniejszanie liczby czy skutków negatywnych zjawisk. Niekiedy jednak kumulacja wielu problemów jest tak duża, że samorząd gminny musi przeprowadzić kompleksowe i skoordynowane działania. Odpowiednim narzędziem do prowadzenia tego typu zadań jest Lokalny Program Rewitalizacji. Zawarta w nim diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych pozwala na identyfikację problemów występujących w granicach administracyjnych gminy, określenie ich skali i charakteru oraz wskazanie kierunku dalszych działań. Poprzez oparcie opracowania Programu Rewitalizacji na płaszczyźnie przyczyno – skutkowej oraz włączenie w jego realizację szerokiego grona interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, formalne i nieformalne grupy, instytucje publiczne i prywatne, władze JST i innych) możliwe jest opracowanie hierarchii potrzeb, właściwego doboru narzędzi i interwencji do potrzeb uwarunkowań lokalnych danego obszaru, co pozwoli na wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016 – 2023 stanowi spójny dokument strategiczny, w którym dokonano identyfikacji zjawisk negatywnych oraz wskazano obszary, na których one występują, a następnie opracowano zestaw narzędzi mających doprowadzić do ograniczenia liczby i skali zjawisk kryzysowych. Wyznaczone w Programie Rewitalizacji projekty zostały opracowane przy współpracy podmiotów, do których były kierowane, z tego też względu stanowią odpowiednie narzędzie służące do wsparcia rozwoju społeczno – gospodarczego wytyczonego obszaru rewitalizacji.

Dokument został opracowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (art. 18 ust 2 pkt 6), zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „Zasad w zakresie opracowania programów rewitalizacji i realizacji działań rewitalizacyjnych w

ramach RPO WZ 2014 - 2020”, opracowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

II. METODOLOGIA PRACY NAD PROGRAMEM

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Rymań składa się z trzech zasadniczych części:

- 1) diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych, dzięki której możliwe było określenie charakteru i skali występujących na terenie Gminy problemów oraz wskazanie potrzeb i kierunków rewitalizacyjnych. W tej części dokonano również wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji zgodnie z przyjętą metodologią;
- 2) założeń programowych, w których określono wizję oraz cele i kierunki podejmowanych w ramach Programu Rewitalizacji zadań, opracowano projekty rewitalizacyjne oraz określono powiązania między nimi;
- 3) części wdrożeniowej, w której przedstawiono system włączenia różnych podmiotów i grup w prowadzony proces rewitalizacji oraz w której przedstawiono sposoby wdrażania Programu Rewitalizacji, jego monitoringu oraz oceny skuteczności i aktualności.

Opracowywanie Programu Rewitalizacji rozpoczęto od zgromadzenia danych statystycznych w podziale na jednostki urbanistyczne (analityczne) we wszystkich sferach wyróżnionych w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Informacje były pozyskiwane z różnych źródeł: Urzędu Gminy w Rymaniu, Powiatowego Urzędu Pracy w Kołobrzegu, Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu oraz obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy Rymań. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz analizy wskaźników ilościowych wyznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Projekt diagnozy oraz wyznaczone obszary przedstawiono następnie na konsultacjach społecznych z interesariuszami rewitalizacji. Uzyskane wnioski i opinie uwzględniono przy opracowywaniu projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji, który następnie ponownie przekonsultowano z różnymi grupami podmiotów. Po uwzględnieniu wszystkich uwag i wniosków, projekt skierowano do odpowiednich instytucji w celu ustalenia możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Po uzyskaniu decyzji Lokalny Program

Rewitalizacji został przyjęty uchwałą Rady Gminy Rymań nr XXIV/145/17 z dnia 10.04.2017 r.

Zakres metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

III. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Celem zasadniczym Programu Rewitalizacji jest wyprowadzenie wybranych obszarów Gminy Rymań ze stanu dezintegracji struktury przestrzenno-funkcjonalnej drogą eliminacji zjawisk i procesów, które spowodowały ten stan. Założenie to umiejscawia Program Rewitalizacji w szerszym kontekście programowym, a mianowicie jako elementu całościowej strategii kierowania i zarządzania rozwojem lokalnym. Uzasadnieniem takiego podejścia jest fakt, że Program Rewitalizacji jest spójny z:

- 1) Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020;
- 2) Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego z 2010 roku;
- 3) Programem Rozwoju Gminy Rymań na lata 2016 – 2022;
- 4) Gminnym Programem Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018;
- 5) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z 2002 roku ze zmianami z 2008 roku

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wyróżniono 6 celów strategicznych, którym przyporządkowano cele kierunkowe. Powiązania pomiędzy założeniami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego a założeniami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań przedstawiono w formie tabeli, w której zaprezentowano, które projekty rewitalizacyjne spełniają dany cel strategiczny.

Tabela 1: Powiązania między projektami Lokalnego Programu Rewitalizacji a celami strategicznymi i kierunkowymi Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt realizowany w ramach LPR	Cele strategiczne i kierunkowe Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	CEL STRATEGICZNY NR 2 „WZMOCNIENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ REGIONU”, cel kierunkowy 2.2. Wzmacnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu CEL STRATEGICZNY NR 5 „BUDOWANIE OTWARTEJ I KONKURENCYJNEJ SPOŁECZNOŚCI”, cel kierunkowy 5.2. Zwiększanie aktywności zawodowej ludności
Aktywnie i zdrowo	CEL STRATEGICZNY NR 6 „WZROST TOŻSAMOŚCI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ REGIONU”, cel kierunkowy 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
Działania na rzecz osób starszych	CEL STRATEGICZNY NR 6 „WZROST TOŻSAMOŚCI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ REGIONU”, cel kierunkowy 6.4.

	Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
Zagospodarowanie terenu między szkołą, a ośrodkiem zdrowia	Brak powiązań
Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie	CEL STRATEGICZNY NR 6 „WZROST TOŻSAMOŚCI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ REGIONU”, cel kierunkowy 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne	CEL STRATEGICZNY NR 6 „WZROST TOŻSAMOŚCI I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ REGIONU”, cel kierunkowy 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
Odnowa przestrzeni pomiędzy ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską	Brak powiązań
Projekt uzupełniający: Wzrost wykorzystania OZE	CEL STRATEGICZNY NR 4 „ZACHOWANIE I OCHRONA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH, RACJONALNA GOSPODARKA ZASOBAMI”, cel kierunkowy 4.3. Zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Strategicznym celem zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego jest „zrównoważony rozwój przestrzenny służący integracji przestrzeni regionalnej z przestrzenią europejską i krajową, spójności wewnętrznej województwa, zwiększaniu jego konkurencyjności oraz podniesieniu poziomu i jakości życia mieszkańców do średniego poziomu w Unii Europejskiej” (s. 195). Aby osiągnąć cel strategiczny wyznaczono 14 celów szczegółowych.

Tabela 2: Powiązania między projektami Lokalnego Programu Rewitalizacji a celami szczegółowymi Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt realizowany w ramach LPR	Cel szczegółowy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	3.3.11.: Likwidacja problemów rozwojowych na obszarach problemowych
Aktywnie i zdrowo	3.3.13.: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 3.3.11.: Likwidacja problemów rozwojowych na obszarach problemowych
Działania na rzecz osób starszych	3.3.11.: Likwidacja problemów rozwojowych na obszarach problemowych
Zagospodarowanie terenu między szkołą, a ośrodkiem zdrowia	Cel 3.3.10: Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój usług elektronicznych i odnawialnych źródeł energii
Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie	Brak powiązań
Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne	3.3.13.: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
Odnowa przestrzeni pomiędzy ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską	3.3.13.: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
Projekt uzupełniający: Wzrost wykorzystania OZE	Cel 3.3.10: Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój usług elektronicznych i odnawialnych źródeł energii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Program Rozwoju Gminy Rymań

W Programie Rozwoju Gminy Rymań 3 cele ogólne, którym przyporządkowano cele szczegółowe. W tabeli 3 poszczególnym celom ogólnym przyporządkowano powiązane z nimi projekty rewitalizacyjne, które będą realizowane w ramach LPR.

Tabela 3: Cele ogólne i szczegółowe Programu Rozwoju Gminy Rymań oraz powiązania z projektami rewitalizacyjnymi

Program Rozwoju Gminy Rymań		Projekty rewitalizacyjne realizowane w ramach LPR
Cel ogólny	Cele szczegółowe	
Inwestycje w infrastrukturę techniczną	Inwestycje w infrastrukturę otoczenia gospodarczego, Tworzenie miejsc pracy, Poprawa układu komunikacyjnego Gminy oraz estetyzacja Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywnie i zdrowo, • Zagospodarowanie terenu między szkołą, a ośrodkiem zdrowia, • Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie, • Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne, • Odnowa przestrzeni pomiędzy ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską
Inwestycje w kapitał ludzki	Wzmacnianie infrastruktury społecznej i edukacyjnej (remonty oraz doposażenie), Podnoszenie stopy życiowej mieszkańców Gminy, Aktywne włączanie Gminy do procesów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych • Aktywnie i zdrowo • Działania na rzecz osób starszych • Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne
Inwestycje w infrastrukturę	Prace nad termomodernizacją	<ul style="list-style-type: none"> • Odnowa przestrzeni pomiędzy ulicą Krótka,

środowiskową	Gminy	Wiejską i Koszalińską
--------------	-------	-----------------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Rozwoju Gminy Rymań

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymań (SUiKZP)

Podstawowym celem strategicznym wyznaczonym w SUiKZP jest „Tworzenie warunków aktywizacji rozwoju społeczno – gospodarczego z uwzględnieniem wymogów harmonizacji przestrzennej i równoważenia ekologicznego tego rozwoju” (s. 167). W kontekście polityki przestrzennej wyróżniono następujące zadania strategiczne:

1. W sferze gospodarczej – tworzenie trwałych warunków dla inwestowania – w tym:
 - wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,
 - rozwoju rolnictwa ekologicznego,
 - rozwoju przemysłu „czystego”, nieuciążliwego dla środowiska i otoczenia,
 - rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego,
 - rozwoju usług,
 - rozwoju turystyki,
2. W sferze ekologicznej:
 - nakładanie proekologicznych ograniczeń na inwestycje,
 - ochrona środowiska i utrzymanie jego stanu jakościowego,
 - rozbudowa systemu ochrony środowiska,
3. W sferze przestrzennej :
 - zachowanie równowagi wieloprzestrzennej ekosystemów,
 - racjonalizacja funkcji przestrzennych, optymalizacja powiązań funkcjonalnych,
 - rozwój systemów infrastruktury technicznej.

Projekty rewitalizacyjne, które będą realizowane w ramach LPR są bezpośrednio powiązane z zadaniami wyróżnionymi w sferze ekologicznej (realizuje je projekt uzupełniający: Wzrost wykorzystania OZE).

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018

Gmina Rymań nie posiada aktualnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Realizacja założeń tego dokumentu zakończyła się w 2016 r. i nie uchwalono nowej Strategii. Zamiast tego powstał Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018, którego głównym celem jest „Wspieranie rodziny biologicznej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w celu utrzymania dziecka w jego naturalnym środowisku, a więc w rodzinie, bądź jego powrót do rodziny” (s. 4). W Programie wyróżniono trzy cele strategiczne:

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych celem przywrócenia ich prawidłowego funkcjonowania;
2. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
3. Koordynacja działań podmiotów zajmujących się pomocą rodzinie dysfunkcyjnej.

Lokalny Program Rewitalizacji będzie realizował założenia 3 celu strategicznego poprzez realizację projektu „Aktywnie i zdrowo”, w ramach którego prowadzone będą m.in. działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.

IV. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Rymań jest gminą wiejską położoną w północno – zachodniej Polsce, w województwie zachodniopomorskim, w południowo – zachodniej części powiatu kołobrzесьkiego. Gmina zajmuje powierzchnię 146,15 km², co stanowi 20,2%

powierzchni powiatu. Gmina Rymań sąsiaduje bezpośrednio z gminami: Gościno, Siemyśl, Brojce, Płoty, Trzebiatów, Resko, Sławoborze.

Przez Gminę Rymań przebiega droga krajowa nr 6 Szczecin – Koszalin – Gdańsk oraz droga wojewódzka nr 105 relacji Rzesznikowo – Brojce – Gryfice – Świerzno, co stanowi istotny potencjał i stwarza możliwości rozwoju sektora magazynowo – transportowego.

Gmina ma charakter rolniczy. Większość terenów rolniczych znajduje się w jej północnej i środkowej części. Północna część Gminy posiada dobre gleby, przeważa tu struktura dużych otwartych kompleksów. Grunty wykorzystywane są dość intensywnie, a popegeerowskie obiekty są w części użytkowane (niektóre zostały odnowione i dalej są wykorzystywane pod działalność związaną z rolnictwem, inne zostały przekształcone i pełnią inne funkcje). W gminie występuje duży udział lasów. W północnej części są one rozproszone, natomiast w południowej tworzą duże kompleksy stanowiące element pasma o znaczeniu ponadlokalnym.

Teren gminy jest zamieszkiwany przez 4 132 osoby (stan na 31 XII 2016) co daje gęstość zaludnienia równą 28,27 osób/km². Siedzibą gminy jest miejscowość Rymań położony w centralnej części jednostki administracyjnej.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono podział Gmin Rymań na mniejsze jednostki urbanistyczne. Aby podział był naturalny, zrozumiały i akceptowalny dla mieszkańców Gminy jednostki urbanistyczne pokrywają się z istniejącym podziałem Gminy na sołectwa: Rymań, Gorawino, Jarkowo, Kinowo, Drozdowo, Dębica, Leszczyn, Rzesznikowo, Starnin. Taki podział ułatwił także pozyskanie danych wtórnych na temat tych jednostek z różnych instytucji publicznych i niepublicznych.

Podział Gminy Rymań na mniejsze jednostki urbanistyczne został przedstawiony na rysunku poniżej.

Rysunek 1: Podział Gminy na jednostki urbanistyczne (sołectwa)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4: Podstawowe informacje dotyczące liczby ludności i powierzchni jednostek urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców (os.)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia zabudowana (ha)
Rymań	1192	2053	93,28
Drozdowo	531	1948	38,92
Dębica	225	860	31,16
Rzesznikowo	511	4085	55,64

Jarkowo	402	1118	24,80
Kinowo	129	473	4,84
Gorawino	661	1194	49,52
Leszczyn	252	1747	50,57
Starnin	229	1132	21,41
Gmina	4132	14610	370,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Dla każdej jednostki urbanistycznej zebrano zestaw danych pozwalających porównać ich rozwój społeczno – gospodarczy oraz wyróżnić obszary o największej liczbie zjawisk kryzysowych. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” oraz „Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014 – 2020” należy określić i zdefiniować charakterystykę aktualnego stanu obszaru Gminy w 5 podstawowych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Do tych sfer dobrano zestaw wskaźników przedstawiony w tabeli 5.

Tabela 5: Zestaw wskaźników wykorzystanych do analizy sytuacji społeczno – gospodarczej na terenie Gminy Rymań

Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Społeczna	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Gmina Rymań, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Kołobrzegu
	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Kołobrzegu
	Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i	Komenda Powiatowa

	opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Policji w Kołobrzegu
Gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców	Gmina Rymań, CEIDG
	Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Gmina Rymań
	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce	Gmina Rymań
Przestrzenna	Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców	Gmina Rymań
	Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców	Gmina Rymań
Techniczna	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych	Gmina Rymań
	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (m ² /os.)	Gmina Rymań
	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	Gmina Rymań
	Budynki poddane termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych	Gmina Rymań
Środowiskowa	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych	Gmina Rymań

Źródło: opracowanie własne

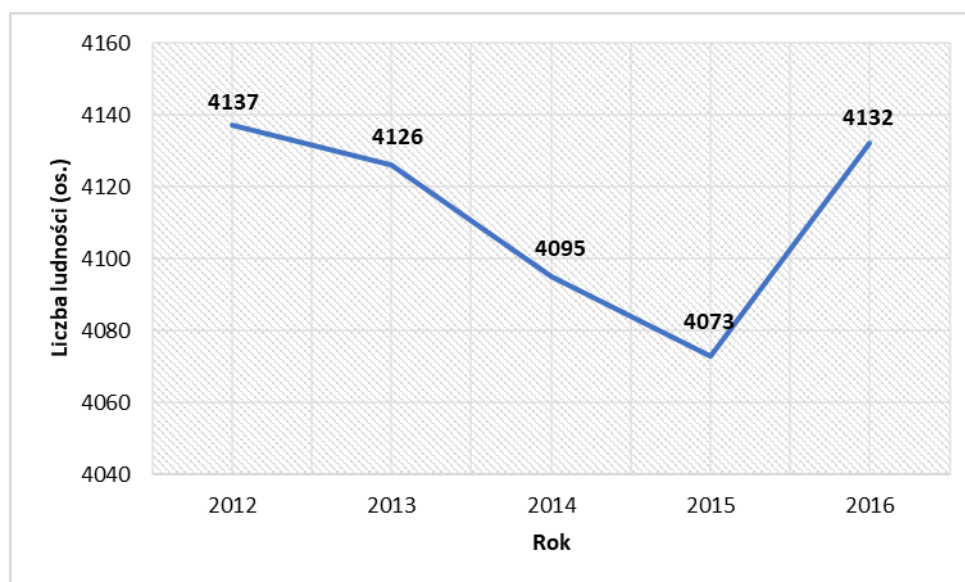
Analiza wskaźników ilościowych a następnie jakościowych pozwoli na wskazanie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji oraz określenie kierunku działań rewitalizacyjnych.

4.1. SFERA SPOŁECZNA

Negatywne zjawiska w sferze społecznej posiadają skomplikowany, złożony charakter, a zidentyfikowane problemy są ze sobą ściśle powiązane i wynikają z siebie nawzajem oraz znacząco wpływają na jakość życia społeczności lokalnej. Z tego też względu sfera społeczna jest najważniejszym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

DEMOGRAFIA

W latach 2012 – 2015 liczba ludności na terenie Gminy Rymań spadła o 64 osoby, czyli 1,55 punktów procentowych (pp.), jednak do 2016 r. gwałtownie wzrosła (o 59 osób, tj. o 1,45 pp. w stosunku do 2015 r.).

Wykres 1: Liczba ludności Gminy Rymań w latach 2012 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

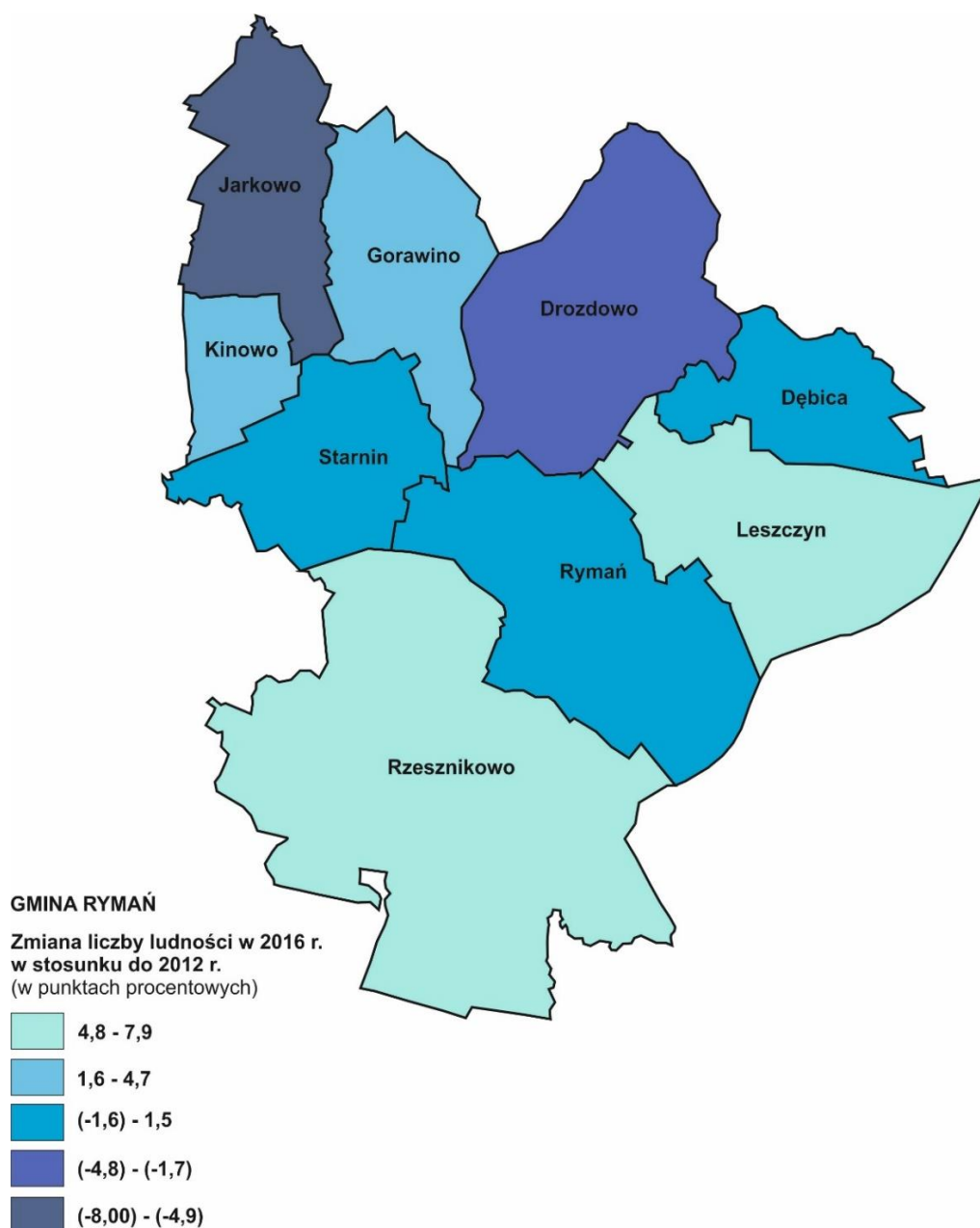
W latach 2012 – 2016 liczba mieszkańców Gminy Rymań zmniejszyła się o 0,12 pp. Na podstawie wskaźnika dynamiki zmian ludności (obliczonego według wzoru: $Wd = \frac{L2}{L1} * 100\%$, gdzie: Wd – wskaźnik dynamiki, $L2$ – liczba ludności w 2016 r., $L1$ – liczba ludności w 2012 r.) można stwierdzić, że wzrost liczby mieszkańców nastąpił tylko w 4 jednostkach: Rzesznikowie, Kinowie, Gorawinie i Leszczynie. W pozostałych jednostkach odnotowano spadek liczby ludności, który

był spowodowany zmniejszeniem przyrostu naturalnego oraz migracją mieszkańców, która odbywała się głównie pomiędzy miejscowościami położonymi w Gminie Rymań. Sołectwami o wynikach poniżej średniej dla Gminy są: Jarkowo (-7,59 pp.), Drozdowo (-3,28 pp.), Rymań (-1,16 pp.), Dębica (-0,44 pp.), Starnin (-0,43 pp.).

Tabela 6: Liczba mieszkańców oraz dynamika zmian w poszczególnych jednostkach urbanistycznych w latach 2012 - 2016

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców					Wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności w latach 2012 – 2016 (%)	Spadek/wzrost liczby ludności (pp.)
	2012	2013	2014	2015	2016		
Rymań	1206	1203	1196	1182	1192	98,84	-1,16
Drozdowo	549	551	546	542	531	96,72	-3,28
Dębica	226	227	225	225	225	99,56	-0,44
Rzesznikowo	481	483	479	477	511	106,24	6,24
Jarkowo	435	420	417	414	402	92,41	-7,59
Kinowo	124	125	124	122	129	104,03	4,03
Gorawino	647	649	644	648	661	102,16	2,16
Leszczyn	239	239	237	237	252	105,44	5,44
Starnin	230	229	227	226	229	99,57	-0,43
Gmina	4137	4126	4095	4073	4132	99,88	-0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 2: Zmiana liczby ludności w 2016 r. w stosunku do 2012 r.

Źródło: opracowanie własne

Negatywnym zjawiskiem wpływającym na sytuację demograficzną w Gminie jest również starzenie się społeczeństwa, co pociąga za sobą zmniejszenie się zasobów siły roboczej oraz wzrost wydatków na pomoc społeczną i usługi medyczne. W analizowanym okresie udział mieszkańców Gminy w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się o 2,2 pp., natomiast udział osób w wieku

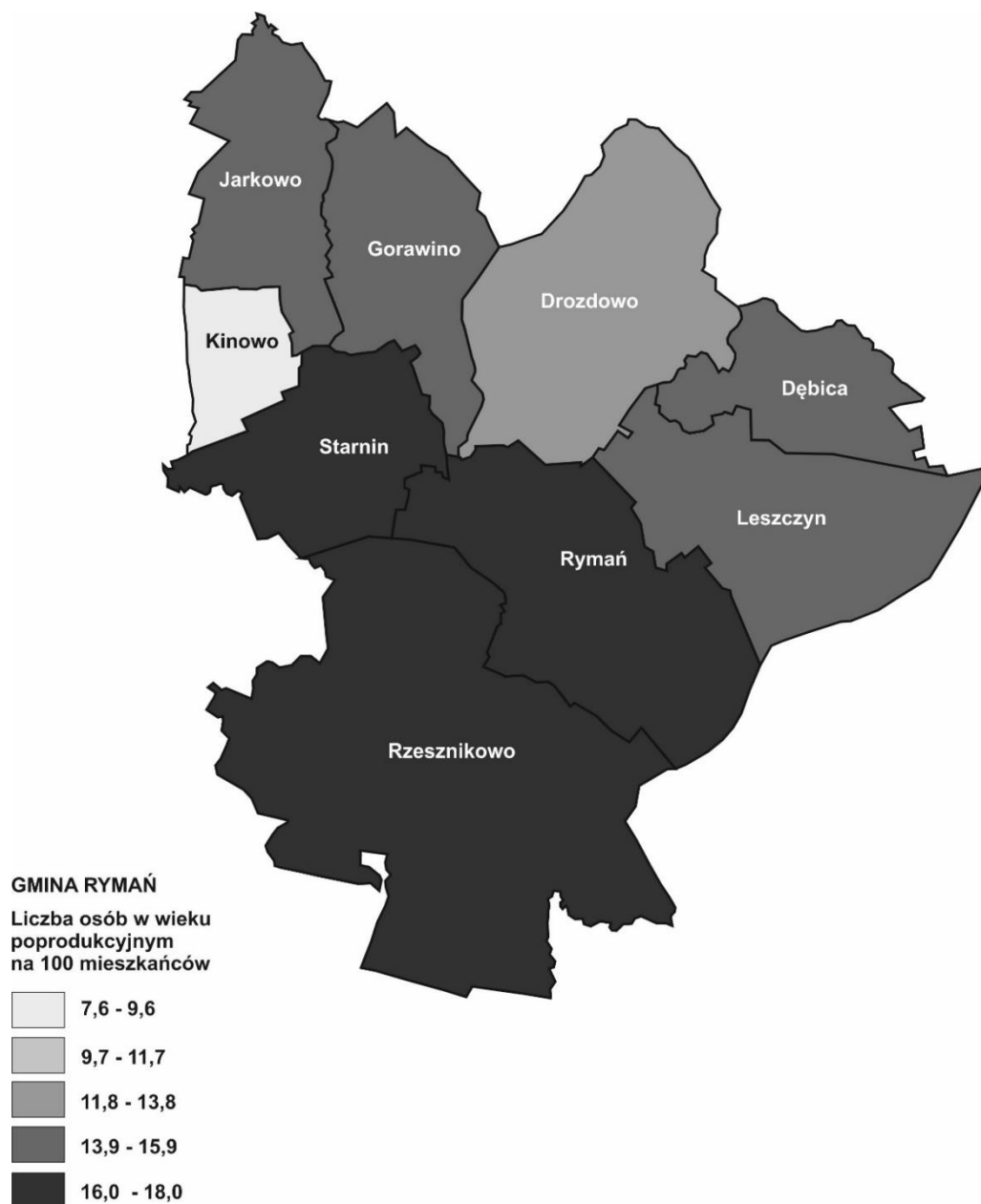
produkcyjnym spadł o 0,5 pp. Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym o 1,7 pp.

Jednostki, w których w 2016 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców danego sołectwa przekroczył wartość średnią dla Gminy to: Rymań (17,28%), Starnin (17,03%), Rzesznikowo (16,63%), Leszczyn (15,87%) oraz Dębica (15,56%).

Tabela 7: Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców jednostki
Rymań	206	17,28%
Drozdowo	70	13,18%
Dębica	35	15,56%
Rzesznikowo	85	16,63%
Jarkowo	58	14,43%
Kinowo	10	7,75%
Gorawino	90	13,62%
Leszczyn	40	15,87%
Starnin	39	17,03%
Gmina	633	15,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 3: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

RYNEK PRACY

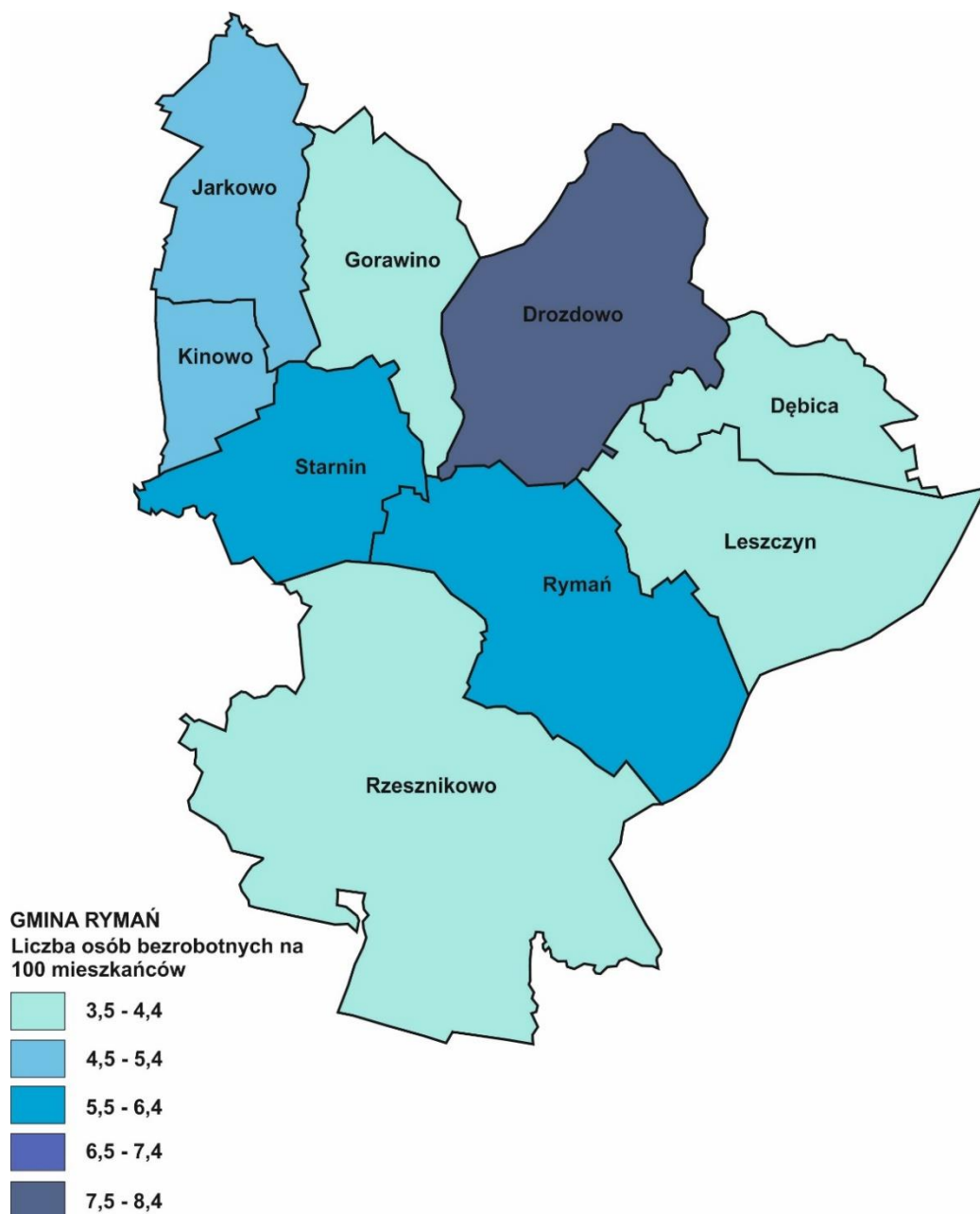
W 2016 r. Gminę Rymanów zamieszkiwały 142 osoby bezrobotne, tj. o 36 osób mniej niż w roku poprzednim i o 122 osoby mniej niż w 2012 r. W tym okresie udział liczby bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 9,9% do 5,4% (spadek o 4,5 pp.). Wartość tego wskaźnika w 2016 r. w Gminie była wyższa niż w powiecie o 1 pp.

Średnio w Gminie Rymań na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 5,23 osoby bezrobotne. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 3 jednostkach urbanistycznych: Drozdowie – 7,67, Starninie – 6,16, Rymaniu – 5,92.

Tabela 8: Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Rymań	828	49	5,92
Drozdowo	352	27	7,67
Dębica	144	6	4,17
Rzesznikowo	280	11	3,93
Jarkowo	282	13	4,61
Kinowo	86	4	4,65
Gorawino	442	17	3,85
Leszczyn	156	6	3,85
Starnin	146	9	6,16
Gmina	2716	142	5,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Rysunek 4: Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2016 r. wyniósł 59,86% - jest to wartość wyższa niż w poprzednim roku o 4,24 pp. oraz o 1,15 pp. w stosunku do roku 2012. Wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy największy udział w stosunku do ogólnej liczby osób bezrobotnych posiadają osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy (tzw. długotrwale bezrobotni) – 39,44%, oraz osoby powyżej 45. roku życia – 38,03%. Udział osób poniżej 25. roku

życia w stosunku do ogółu bezrobotnych wyniósł 13,38%. W analizowanym okresie w strukturze osób bezrobotnych wzrósł udział osób długotrwale bezrobotnych o 10,78 pp. w stosunku do roku 2015 i o 19,36 pp. w stosunku do 2012 r. Wzrost udziału odnotowano także w grupie osób powyżej 45. roku życia – o 3,20 pp. w porównaniu do 2015 r. oraz o 13,79 pp. w stosunku do 2012 r. Natomiast w grupie osób poniżej 25. roku życia odnotowano spadek udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych o 4,04 pp. w stosunku do roku poprzedniego oraz o 12,00 pp. w porównaniu do 2012 r.

Tabela 9: Struktura osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016

Osoby bezrobotne:	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem	264	239	238	178	142
Kobiety	155	121	121	99	85
Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy:					
Poniżej 25 roku życia	67	56	55	31	19
Powyżej 45 roku życia	64	78	66	62	54
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	53	43	44	51	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

W przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki największy udział osób długotrwale bezrobotnych zamieszkiwał sołectwo Drozdowo - 4,26, a następnie Rymań - 3,38 i Starnin – 2,74.

Tabela 10: Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym
Rymań	828	28	3,38
Drozdowo	352	15	4,26
Dębica	144	0	0,00
Rzesznikowo	280	2	0,71
Jarkowo	282	4	1,42
Kinowo	86	0	0,00
Gorawino	442	2	0,45
Leszczyn	156	1	0,64
Starnin	146	4	2,74
Gmina	2716	56	2,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kołobrzegu

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

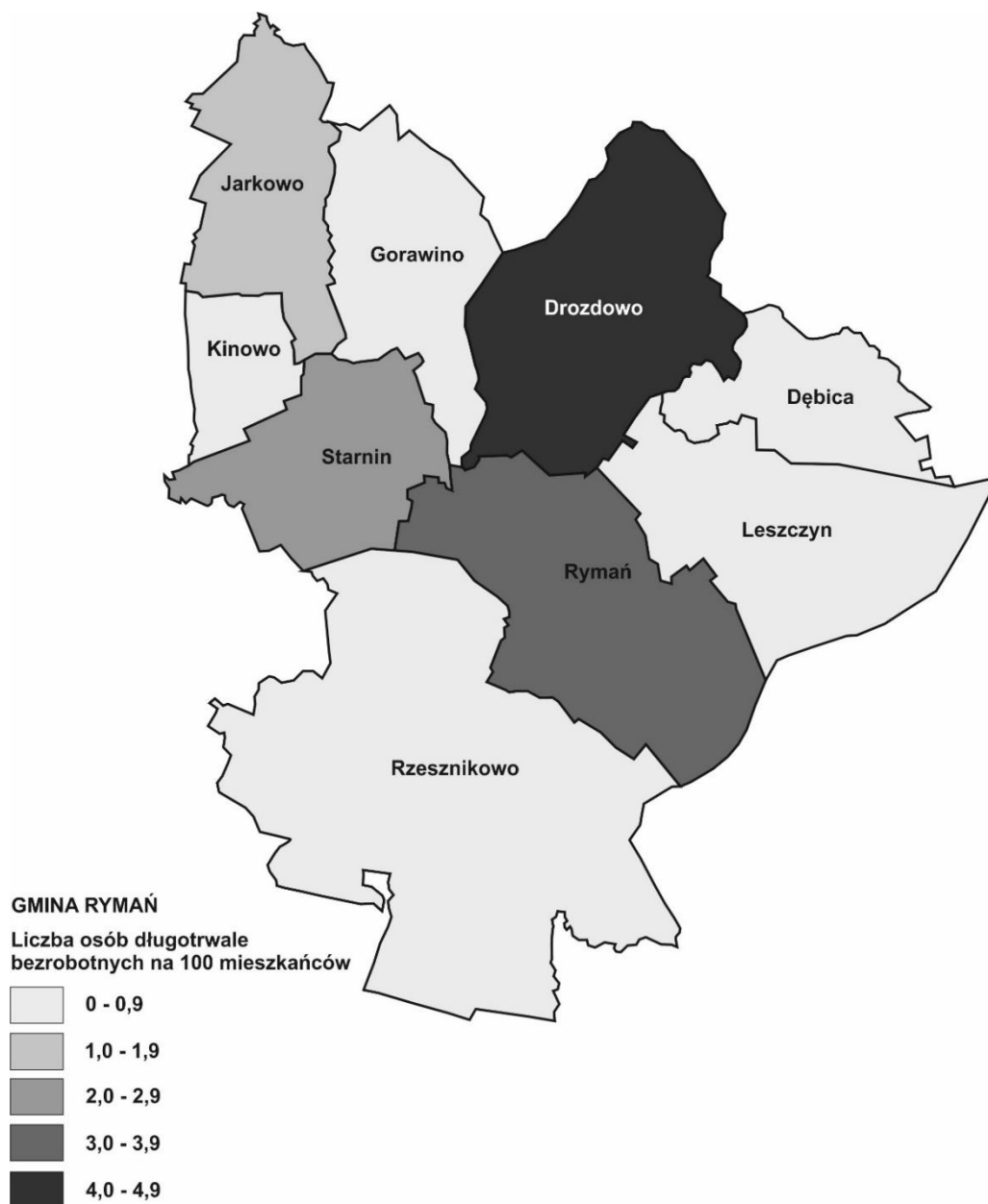
MINISTERSTWO
ROZWOJU

Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 5: Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

W 2016 r. największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych posiadały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 42,25%, następnie zasadniczym zawodowym – 26,76%, policealnym i średnim zawodowym – 16,90% oraz średnim ogólnokształcącym i wyższym – po 7,04%.

Tabela 11: Poziom wykształcenia osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016

Liczba osób posiadających wykształcenie:	2012	2013	2014	2015	2016
Wyższe	6	2	9	10	10
Policealne i średnie zawodowe	58	38	29	27	24
Średnie ogólnokształcące	16	13	13	10	10
Zasadnicze zawodowe	90	88	88	56	38
Gimnazjalne i poniżej	94	98	99	75	60

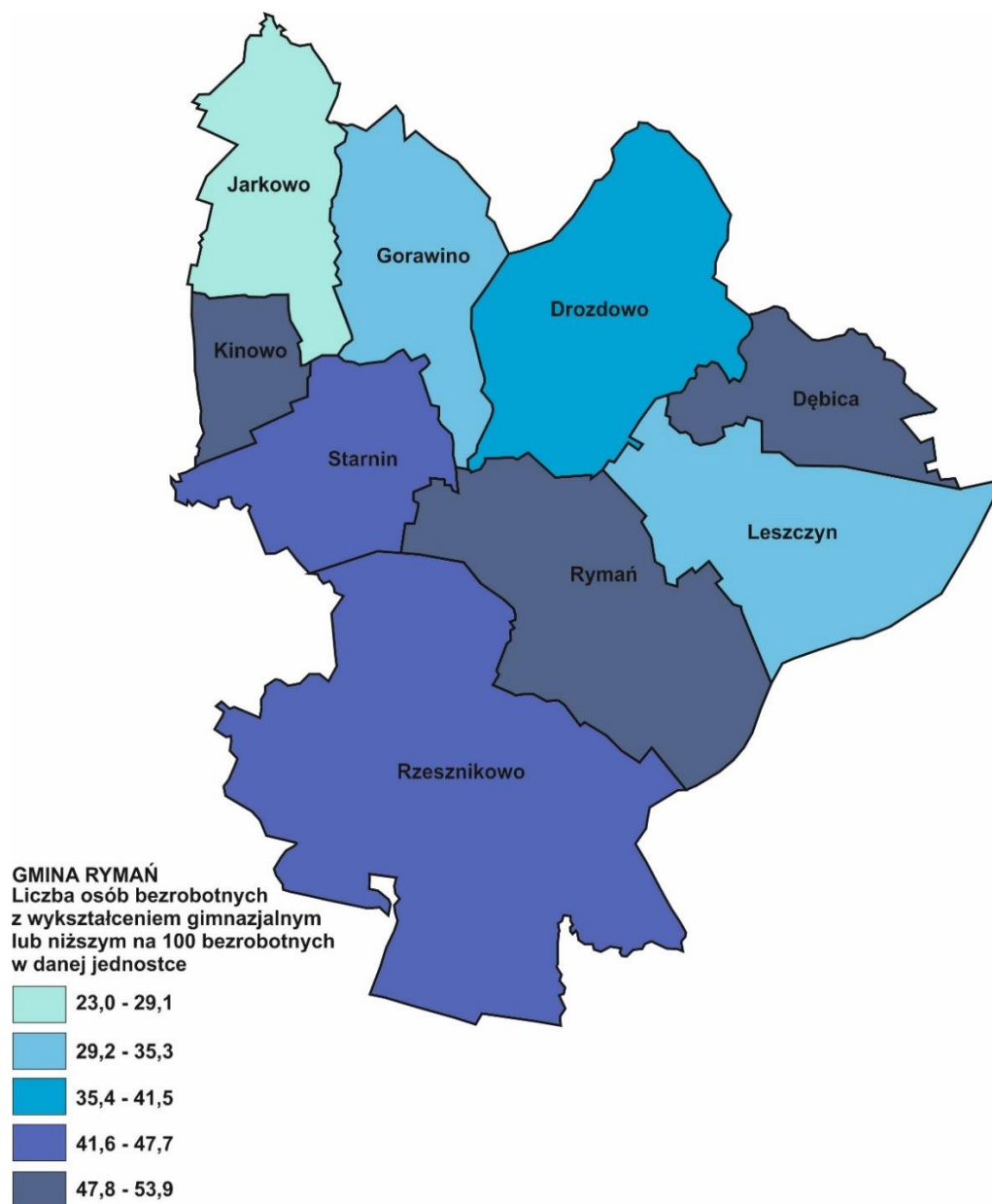
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Na 100 bezrobotnych zamieszkujących Gminę Rymań 42,25 osób posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe. Wartość średnia dla Gminy została przekroczona w 5 jednostkach: Rymaniu – 53,06, Dębicy – 50,00, Kinowie – 50,00, Rzesznikowie – 45,45, Starninie – 42,25.

Tabela 12: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa w Gminie Rymań w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	Na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce
Rymań	49	26	53,06
Drozdowo	27	10	37,04
Dębica	6	3	50,00
Rzesznikowo	11	5	45,45
Jarkowo	13	3	23,08
Kinowo	4	2	50,00
Gorawino	17	5	29,41
Leszczyn	6	2	33,33
Starnin	9	4	44,44
Gmina	142	60	42,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Rysunek 6: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 bezrobotnych zamieszkujących jednostkę urbanistyczną

Źródło: opracowanie własne

ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA

Ustawową pomoc społeczną pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rymaniu. W 2016 r. instytucja ta udzieliła wsparcia 329 osobom, tj. o 16 osobom mniej niż w 2015 r. i o 13 osobom więcej niż w 2012 r. Na pomoc społeczną w 2016 r. przeznaczono ogółem 5 081 823 zł, co stanowiło 29,10% wydatków Gminy według

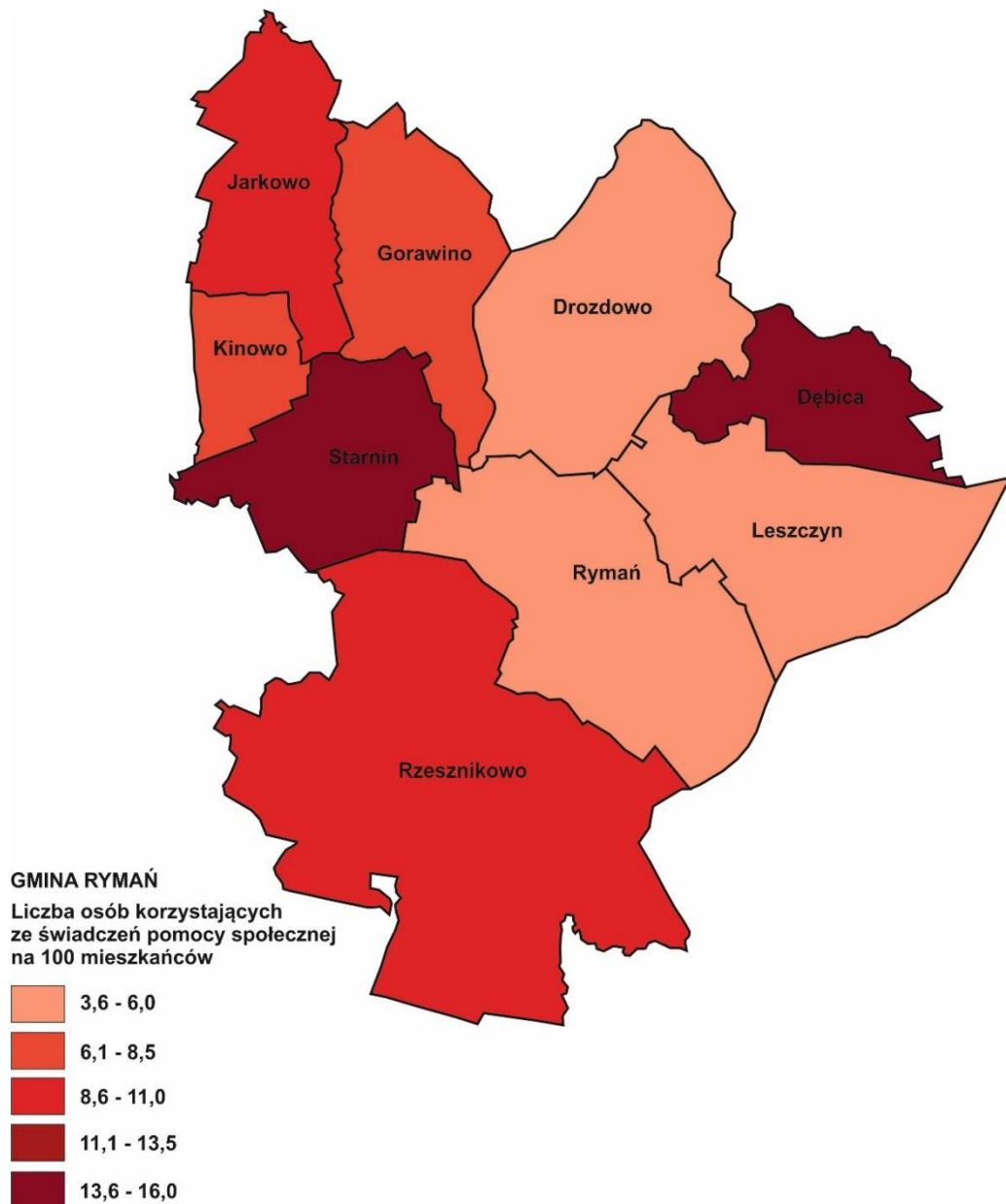
Działów Klasyfikacji Budżetowej – był to największy udział w wydatkach budżetu Gminy jakie poniesiono w 2016 r. Dla porównania: w 2015 r. udział wydatków na pomoc społeczną wyniósł 17,05%, a w 2012 – 14,97%.

Ze wsparcia pomocy społecznej w 2016 r. korzystało średnio 7,96 osób na 100 mieszkańców Gminy. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 5 jednostkach: Starninie – 15,28, Dębicy – 15,11, Rzesznikowie – 10,57, Jarkowie – 9,20, Gorawinie – 8,47.

Tabela 13: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki w Gminie Rymań w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Na 100 mieszkańców
Rymań	1192	66	5,54
Drozdowo	531	28	5,27
Dębica	225	34	15,11
Rzesznikowo	511	54	10,57
Jarkowo	402	37	9,20
Kinowo	129	8	6,20
Gorawino	661	56	8,47
Leszczyn	252	11	4,37
Starnin	229	35	15,28
Gmina	4132	329	7,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 7: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę liczbę osób w rodzinach najczęstszym powodem udzielenia pomocy w 2016 r. było bezrobocie (177 osób), a następnie niepełnosprawność (97 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (68 osób) oraz długotrwała lub ciężka choroba (67 osób). W porównaniu do roku poprzedniego spadła liczba udzielanych świadczeń z powodu bezrobocia (o 142 osoby),

długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 50 osób), niepełnosprawności (o 32 osoby), bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (o 19 osób), alkoholizmu (o 14 osób) i innych (szczegółowa lista liczby osób i rodzin, którym udzielono wsparcia w podziale na powody udzielenia pomocy w załączniku 1).

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

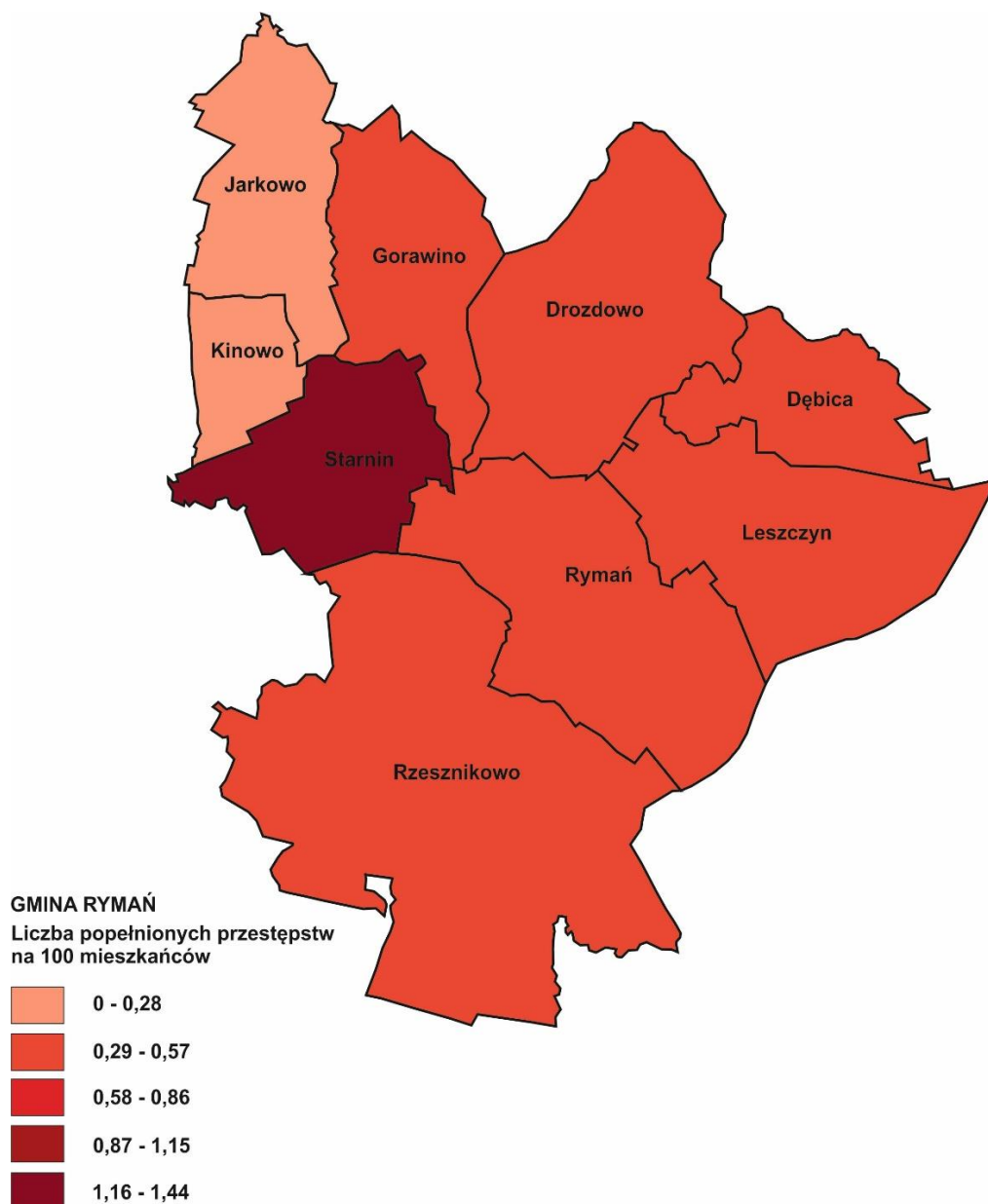
Na terenie Gminy w miejscowości Rymań znajduje się Posterunek Policji, który obejmuje swym zasięgiem również Gminę Siemyśl.

W 2016 r. na terenie Gminy Rymań Policja stwierdziła popełnienie w sumie 19 przestępstw. Ich największą liczbę odnotowano w Rymaniu (6) oraz w Drozdowie (3) i Starninie (3). W przeliczeniu na 100 mieszkańców Gminy średnio popełnianych jest 0,46 przestępstw. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 3 jednostkach urbanistycznych: Starninie – 1,31, Drozdowie – 0,56, Rymaniu – 0,50. Według informacji pozyskanych od Dzielnicowych z Posterunku Policji w Rymaniu większość przestępstw to te popełniane w ruchu drogowym (jazda pod wpływem alkoholu, spowodowanie wypadku, itd.).

Tabela 14: Ogólna liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Rymań w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba popełnionych przestępstw	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	6	0,50
Drozdowo	531	3	0,56
Dębica	225	1	0,44
Rzesznikowo	511	2	0,39
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	0	0,00
Gorawino	661	2	0,30
Leszczyn	252	1	0,40
Starnin	229	3	1,31
Gmina	4132	19	0,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu

Rysunek 8: Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

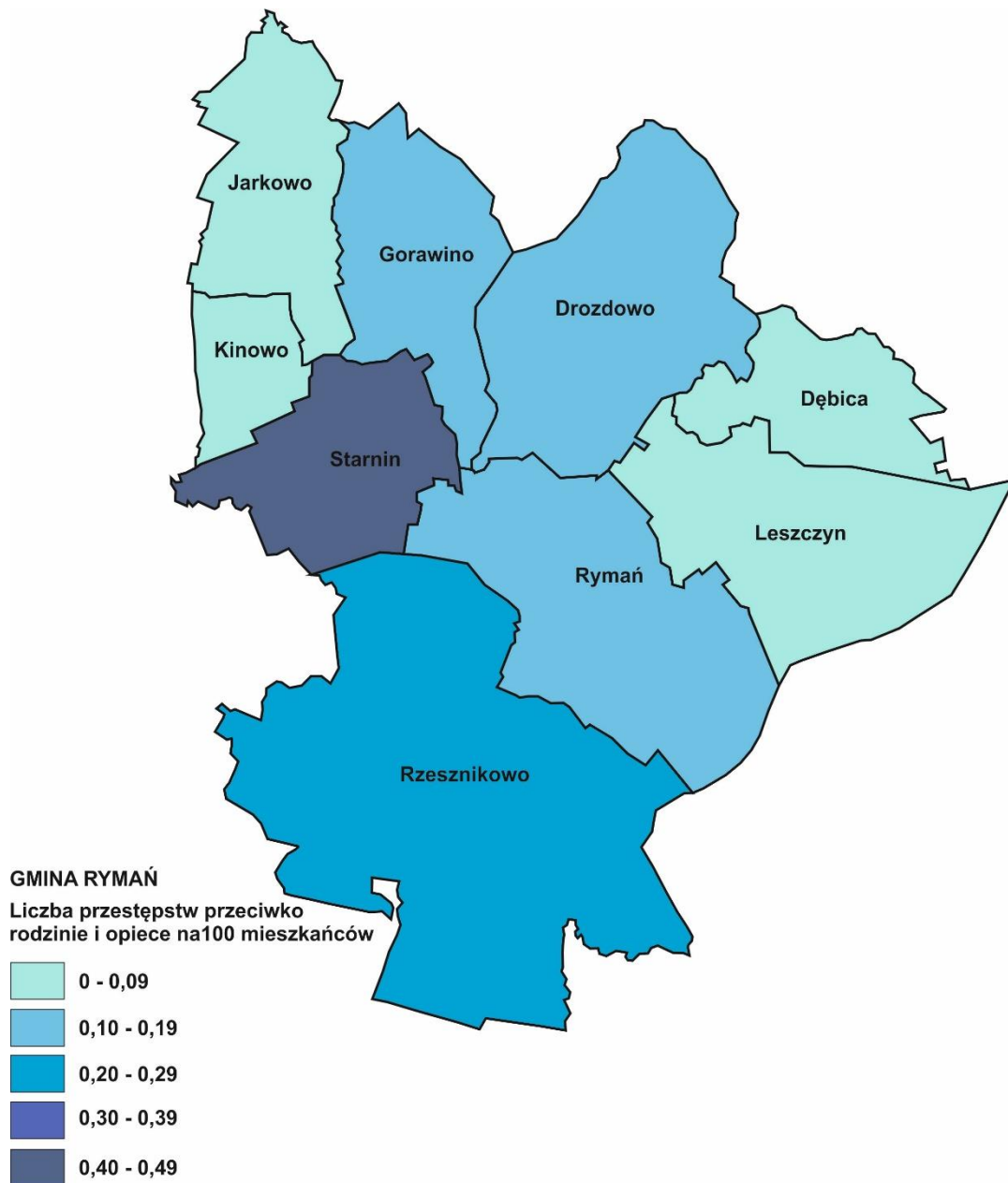
Do przestępstw przeciwko rodzinie i opiece zaliczają się czyny polegające na: bigamii, nie alimentacji, porzuceniu, rozpijaniu, uprowadzeniu, znęcaniu się. Liczba przestępstw popełnianych przeciwko rodzinie i opiece w Gminie Rymań jest niewielka – średnio na 100 mieszkańców Gminy popełnionych zostało 0,15 przestępstw o tym charakterze. Do ich największej liczba w przeliczeniu na 100

mieszkańców doszło w 2016 r. w jednostkach: Starnin (0,44), Rzesznikowo (0,20), Drozdowo (0,19), Rymań (0,17).

Tabela 15: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	2	0,17
Drozdowo	531	1	0,19
Dębica	225	0	0,00
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	0	0,00
Kinowo	129	0	0,00
Gorawino	661	1	0,15
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	1	0,44
Gmina	4132	6	0,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu

Rysunek 9: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

EDUKACJA I POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 16,6% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,9% wykształcenie policealne, 11,3% średnie ogólnokształcące, a 20,6% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 23,1% mieszkańców Gminy Rymanów, gimnazjalnym 5,2%,

natomiast 19,0% podstawowym ukończonym. 1,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu kołobrzeskiego mieszkańcy Gminy Rymań mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Rymań największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (21,1%) oraz średnie zawodowe (20,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,1%) oraz średnie zawodowe (21,1%).

Na terenie Gminy funkcjonują:

- 1 punkt przedszkolny w Rymaniu przy Szkole Podstawowej dla 3-, 4-, 5-cio latków,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Rymaniu oraz jej filie w Dębicach, Starninie i Drozdowie,
- 1 Gimnazjum Publiczne w Rymaniu.

Do placówek wychowania przedszkolnego w 2016 r. uczęszczało 93 dzieci, tj. o 5 więcej niż w roku poprzednim i o 17 mniej niż w 2014 r. W wieku przedszkolnym (3 – 5 lat) w 2016 r. było 110 osób, co oznacza, że edukacją przedszkolną było objętych 84,55% dzieci. Należy jednak zauważyć, że na jedno miejsce w przedszkolu przypada aż 1,66 dzieci – aby zapewnić komfortowe warunki do rozwoju najmłodszych należy zwiększyć liczbę miejsc w placówkach przedszkolnych.

Tabela 16: Liczba oddziałów/miejsc w placówkach oświatowych na terenie Gminy Rymań oraz liczba dzieci do nich uczęszczająca w latach 2014 - 2016

Placówka oświatowa	2014	2015	2016
Przedszkola			
Liczba miejsc	73	52	56
Liczba dzieci	110	88	93
Szkoły podstawowe			

Liczba oddziałów	14	18	14
Liczba dzieci	222	245	213
Gimnazjum			
Liczba oddziałów	6	6	6
Liczba dzieci	142	135	118

Źródło: GUS

W porównaniu do lat poprzednich w 2016 r. spadła również liczba dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach, co jest spowodowane spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Ze względu na spadek liczby urodzeń i przyrostu naturalnego w Gminie Rymań w ciągu następnych lat zjawisko to będzie się pogłębiać.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

W Gminie Rymań nie działa Gminny Ośrodek Kultury, zamiast tego jest Referat Oświaty, Kultury i Sportu w Urzędzie Gminy. Najwięcej działań w kierunku edukacji kulturalnej podejmują szkoły podstawowe i gimnazja poprzez organizację kół teatralnych, przedstawień i konkursów.

Działania z zakresu kultury realizowane są również w sieci sal wiejskich, które znajdują się w Rymaniu, Rzesznikowie, Starninie, Kinowie, Gorawinie, Drozdowie, świetlicy wiejskiej w Dębicy oraz świetlicy socjoterapeutycznej w Rymaniu. Istotną funkcję spełnia Gminna Biblioteka Publiczna w Rymaniu. Placówki te wymagają remontów oraz wyposażenia w sprzęt i zatrudnienia większej liczby pracowników merytorycznych do prowadzenia działalności kulturalnej.

W Gminie działa również Klub Seniora „Pod Aniołami” prowadzony przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest ośrodkiem wsparcia dla osób w wieku podeszłym i sędziwym o zasięgu gminnym. Zadania realizowane przez Klub Seniora mają na celu:

- Rozwój środowiskowych form wsparcia dla ludzi starszych

- Poprawę funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym
- Polepszenie sprawności intelektualnej oraz manualnej i ruchowej osób Starszych
- Organizowanie wsparcie psychicznego i środowiskowego dla osób w wieku sędziwym i podeszłym
- Kreowanie wizerunku osoby w podeszły, wieku jako jednostki czynnej społecznej
- Integrację osób starszych ze środowiskiem i najbliższym otoczeniem
- Dowartościowanie i wzrost samooceny ludzi starych
- Promowanie wiedzy o regionie i o kulturze regionu oraz o tradycjach
- Budowanie więzi międzypokoleniowej
- Promocja wiedzy, doświadczenia i zainteresowań ludzi w podeszłym wieku.

Ponadto, na terenie Gminy działa jeszcze 7 innych organizacji pozarządowych: Karp Team Rymań w Kinowie, OSP w Drozdowie, Gorawinie, Rymaniu i Starninie, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Brzask” w Rymaniu, Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Wsi w Gorawinie.

4.2. SFERA GOSPODARCZA

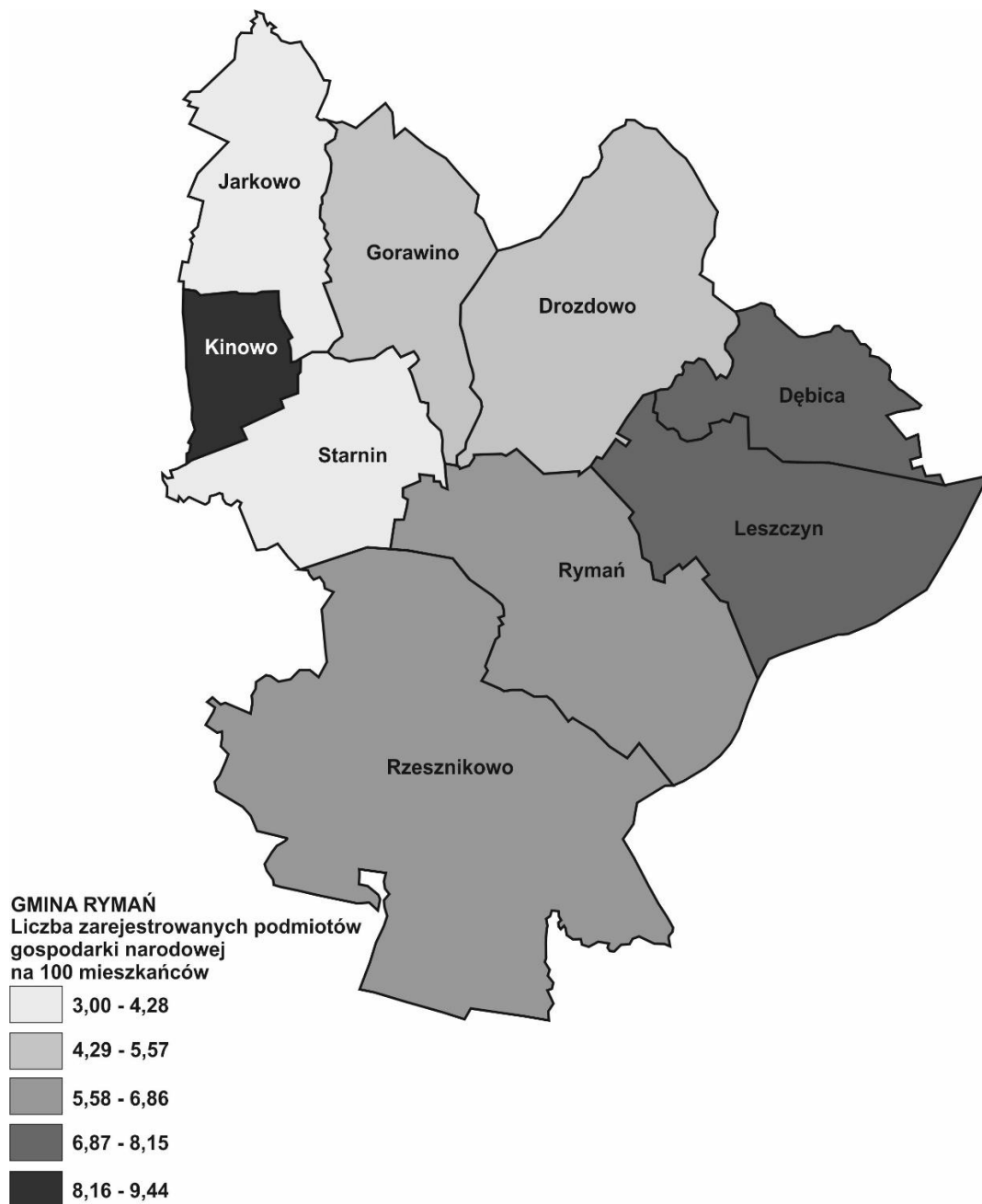
W 2016 r. na terenie Gminy Rymań działalność gospodarczą prowadziło 236 podmiotów. Średnio na 100 mieszkańców Gminy przypada 5,71 przedsiębiorstw. Wskaźnik ten jest niższy niż średnia dla Gminy w 4 jednostkach: Starninie – 3,06, Jarkowie 0 3,73, Gorawinie – 4,84, Drozdowie – 5,46.

Tabela 17: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba podmiotów gospodarczych	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	72	6,04
Drozdowo	531	29	5,46
Dębica	225	16	7,11
Rzesznikowo	511	33	6,46
Jarkowo	402	15	3,73

Kinowo	129	12	9,30
Gorawino	661	32	4,84
Leszczyn	252	20	7,94
Starnin	229	7	3,06
Gmina	4132	236	5,71

Źródło: CEIDG, 2016

Rysunek 10: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

2,87% podmiotów gospodarczych należy do sektora publicznego, natomiast 97,13% do sektora prywatnego. Według sekcji PKD 2007 w sektorze publicznym najczęściej podmiotów należy do sekcji P – edukacja (54,55% podmiotów), z kolei w sektorze prywatnym najczęściej przedsiębiorstw należy do sekcji F – budownictwo (24,19% podmiotów) oraz sekcji G – handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (20,97% podmiotów).

Według danych GUS na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie przypadają 146,2 podmioty gospodarcze, czyli o 5,6 więcej niż w poprzednim roku i o 13,1 więcej niż w 2012 r. Wartość tego wskaźnika jest niewielka w porównaniu do średniej w powiecie kołobrzeskim – 258,2 podmioty/1000 osób w wieku produkcyjnym. Również liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność w przeliczeniu na 1000 osób w Gminie (74) jest niższa niż średnia dla powiatu (120). Choć Gmina Rymań rozwija się pod względem gospodarczym jest to tempo powolne.

4.3. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY

Struktura użytkowania gruntów została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 18: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rymań

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha] 14615	Udział % w ogólnej powierzchni
1.	Użytki rolne, w tym:	7725	52,86%
	Grunty orne	5854	40,05%
	Sady	13	0,09%
	Łąki	1034	7,07%
	Pastwiska	642	4,39%
	Grunty rolne zabudowane	140	0,96%
2.	Lasy i grunty leśne	6034	41,29%

3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	419	2,87%
	Tereny mieszkaniowe	36	0,25%
	Tereny przemysłowe	32	0,22%
	Inne tereny zabudowane	29	0,20%
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	9	0,06%
	Tereny rekreacyjne	15	0,10%
	Tereny komunikacyjne	294	2,01%
	Użytki kopalne	4	0,03%
4.	Grunty pod wodami	87	0,60%
5.	Nieużytki	348	2,38%

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2014

Nieco ponad połowę gminy stanowią użytki rolne (52,86%) świadczące o dużym znaczeniu rolnictwa. Bardzo dużą powierzchnię stanowią też lasy (41,29%). Obszary zabudowane stanowią tylko 2,87% powierzchni gminy, z czego 2,01% to drogi.

Według informacji dostępnych z GUS na terenie gminy istnieje tylko jeden plan zagospodarowania przestrzennego. Obejmuje on 24 ha, czyli 0,2% powierzchni gminy. Został on opracowany dla całej gminy i uchwalony w roku 1992 w skali 1:5000, a dla Rymania i Rzesznikowa w skali 1:2000. Plan ten, zabezpieczając duże rezerwy terenowe i pozwalając na elastyczne podejście do przekształceń zabudowy popegeerowskiej, stanowił podstawę skoordynowanej realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy w latach 1992 - 2002, a jego ustalenia zostały też w dużym stopniu adaptowane w Studium aktualizowanym w 2002.

Brak planów miejscowych powoduje konieczność wydawania dużej liczby decyzji o warunkach zabudowy. W 2015 roku wydano ich 36, z czego 22 stanowiły decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej i 14 z nich dotyczyło innej zabudowy.

Wydawanie tak dużej liczby pozwoleń, na które gmina nie ma wpływu powoduje chaos przestrzenny na terenie gminy.

Struktura sieci osadniczej w Gminie Rymań jest nieskomplikowana. Zdecydowanie największą i wielofunkcyjną miejscowością jest w miarę centralnie położony przy głównej trasie komunikacyjnej Rymań – siedziba władz gminy. Wykształcony jako główny gminny ośrodek obsługi, skupia zdecydowaną większość instytucji i usług gminy. Poza Rymaniem jedynie Gorawino jest dużą wsią o pewnym znaczeniu ponadlokalnym. W niewielkim stopniu pełni rolę pomocniczego ośrodka obsługi gminy, co jest uzasadnione dużymi odległościami i niezbyt dogodnymi dojazdami do Rymania z miejscowości położonych w północno – zachodniej części gminy. Pozostałe większe wsie sołectkie: Drozdowo, Jarkowo, Leszczyn, Starnin, Rzesznikowo, Dębica, Kinowo, mają charakter lokalnych centrów osadnictwa i są wyposażone w różnym stopniu tylko w drobne usługi komercyjne usługi podstawowe.

Do większych zwartych skupisk ludności, w zasadzie pozbawionych usług, należą Skrzydłowo i Petrykozy. Pozostała ludność zamieszkuje w zabudowie rozproszonej z wyraźniejszymi zgrupowaniami w Drozdówku, Mechowie, Czartkowie i Kamieniu Rymańskim. W części północnej gminy sieć osadnicza jest bardziej zwarta, w południowej rozproszona, przy czym dotyczy to w szczególności całego sołectwa i samej wsi Leszczyn.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymań wyodrębnia następujące makroobszary funkcjonalno – przestrzenne:

1.B. Rymań - obszar wielofunkcyjnej zabudowy, jednorodny, obejmujący samą wieś gminną Rymań i najbliższe tereny potencjalnej zabudowy.

2.B. Leszczyn - potencjalny obszar wielofunkcyjnej zabudowy w części przyległej do drogi krajowej Nr.6. W pozostałej części rolniczy. Obejmuje wieś sołectką Leszczyn – (zwarta wieś po obu stronach DK - 6 i zabudowa rozproszona wzdłuż tej drogi po jej południowej stronie, aż do wschodniej granicy gminy), Kolonię Leszczyn (Kozia Górka), Kolonię Mirowo z sołectwa Leszczyn i wieś Starza z sołectwa Rymań. Przy wschodniej granicy obszaru (granica gminy) większy, jednorodny kompleks leśny.

3.P. Leszczyn – Mirowo – wyodrębniony mały obszar o zdecydowanie innej w stosunku do otaczających obszarów rolnych i leśnych funkcji przemysłowej. Obszar w większej części naturalnie wydzielony przestrzennie otaczającymi lasami. Znajdują się tam wysypisko odpadów i zakład przemysłowej ich utylizacji w budowie.

4.R. Dębica - obszar o charakterze rolniczym z drobnym udziałem innych funkcji. Część obszaru zajmują lasy – głównie graniczne z sąsiednimi gminami (Gościno, Karlino). Obejmuje wieś sołecką Dębica i mały zespół zabudowy Strzebielewo.

5.R. Drozdowo – obszar o charakterze wybitnie rolniczym. Obejmuje wieś sołecką Drozdowo, Drozdówko, Kolonię Drozdowo z sołectwa Drozdowo oraz przysiółek Rębice z sołectwa Gorawino.

6.R. Gorawino – podstawowy obszar rolniczy. Obejmuje wieś sołecką Gorawino (duża wieś pełniąca także inne funkcje) oraz wsie sołeckie Starnin, Kinowo i Jarkowo (z wsiami Mechowo i Petrykozy).

7.R. Rzesznikowo – obszar w zasadzie rolniczy, graniczący w większej części z obszarami leśnymi przy drodze DK-6. Pełni także inne funkcje i występuje tam też dość duża koncentracja zabudowy. Obejmuje wieś sołecką Rzesznikowo oraz Czartkowo, Skrzydłowo, Kamień Rymański, Bukowo, Płonino i Białogórzyno – Karolówko.

8.L. Centralny obszar leśny – zwarty duży kompleks leśny zaliczony do obszarów „Natura 2000” – występują tam wzgórza kemowe i małe enklawy zabudowy we wsiach Małobór, Lędowa, Gołkowo.

9.L. Północno - zachodni obszar leśny – duży kompleks leśny, częściowo transgraniczny (graniczy z gminami Płoty, Brojce). Występują tam małe enklawy zabudowy rozproszonej we wsi Starnin.

10.L. Południowo – zachodni obszar leśny – duży kompleks leśny, transgraniczny (gminy Resko, Płoty) z jeziorem Popiel. Znajduje się tam większa enklawa rolnicza Melno oraz mała enklawa zabudowy śródleśnej Studnice.

11.L. Południowy obszar leśny – duży, zwarty, jednorodny kompleks leśny, transgraniczny (gminy Resko, Sławoborze), brak enklaw o innym charakterze.

W *Studium* dokonano określenia, które obszary gminy najlepiej nadają się pod osadnictwo. Określono, że:

- wsie Jarkowo, Kinowo, Górawino, Drozdowo posiadają korzystne warunki dla zamieszkania i rozbudowy. Usytuowane są w obrębie wysoczyzn morenowych wśród rozłogów pól. Są tu korzystne warunki gruntowo-wodne i prawidłowe klimatyczno-zdrowotne. Tereny atrakcyjne przyrodniczo-krajobrazowe o znaczeniu lokalnym posiada wieś Starnin (jezioro i las w pobliżu) oraz Drozdowo (rzekę Dębosznicę i las),
- wsie Rymań, Leszczyn, Dębica leżą na południe od wzgórz kemowych pokrytych lasami (są osłonięte od uciążliwych północnych wiatrów). Posiadają korzystne warunki gruntowo-wodne (obszar wysoczyzny morenowej) możliwości rozbudowy. Dużą uciążliwością dla mieszkańców jest droga Nr 6 o znacznym natężeniu ruchu samochodowego powodującego hałas i emisję spalin. Tereny o walorach przyrodniczo-krajobrazowych, atrakcyjne dla wędrówek pieszych i rowerowych znajdują się na zapleczu tych miejscowości (obszar zgłoszony do sieci Natura 2000 „Kemy Rymańskie”),
- wieś Rzesznikowo leży na skraju pradoliny i wysoczyzny w pobliżu drogi nr 6. Warunki gruntowe dla zabudowy korzystne, ale woda gruntowa dość płytko 1,0-1,5 m w części południowo-zachodniej. Teren o zwiększonej wilgotności ze względu na obecność wilgotnych łąk i lasów wilgotnych w pradolinie i dolinie Mołstowy. W pobliżu duży kompleks leśny, rzeka Mołstowa i jezioro Popiel, warunki korzystne dla wędrówek krajoznawczych, wypoczynku w lasach i nad jeziorem (odległość od jeziora 4 km),
- wsie Petrykozy, Starnin, Kamień Rymański usytuowane są w krajobrazie o urozmaiconej rzeźbie terenu z niewielkimi ciekami wodnymi i jeziorkami (Starnin i Kamień). Wysokie zbocza rynien lodowcowych pokrywają grupy zadrzewień (dęby, buki), a obniżenia zespoły roślinności łąkowej i szuwarowej. Są to wsie usytuowane w malowniczym krajobrazie posiadające warunki dla agroturystyki.

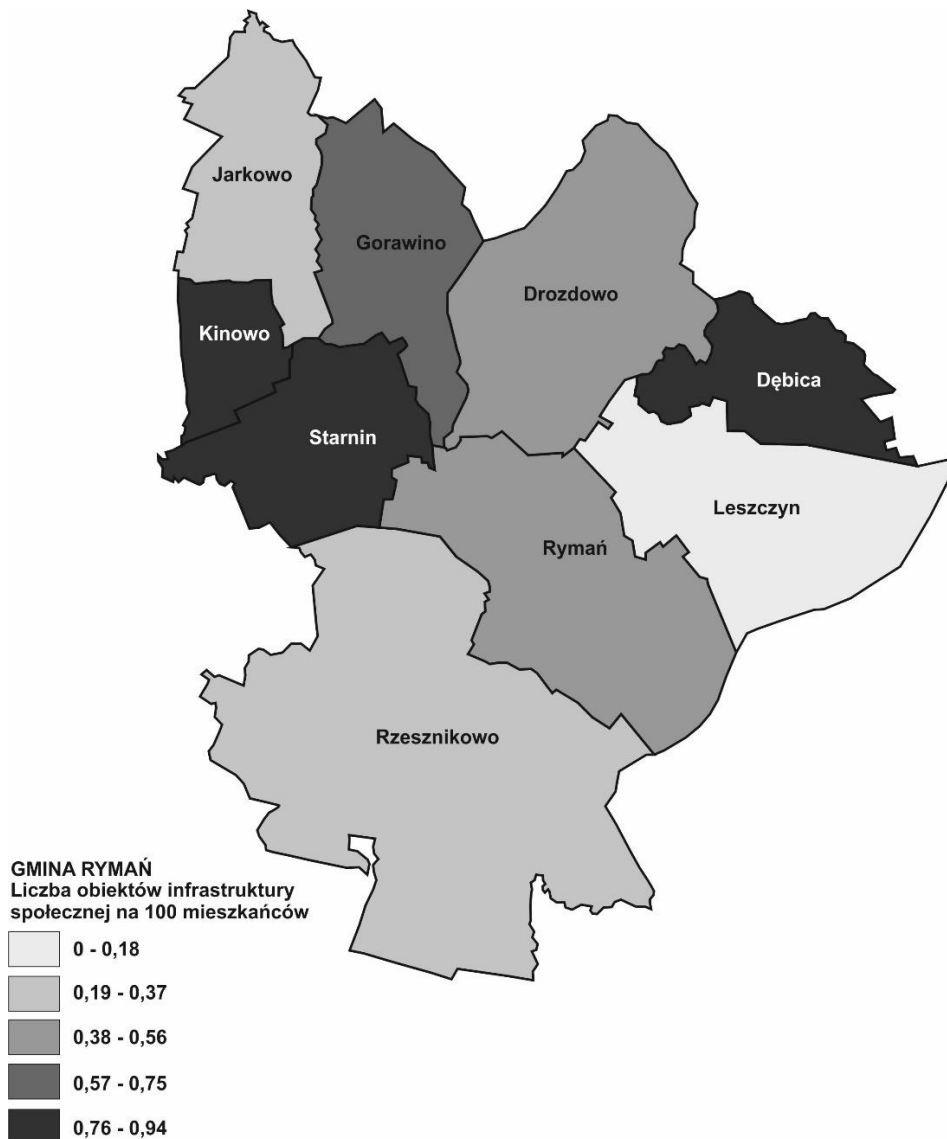
DOSTĘP DO OBIEKTÓW I TERENÓW PUBLICZNYCH

Na terenie Gminy znajduje się 19 obiektów infrastruktury publicznej (zaliczają się do niej instytucje administracyjne, placówki oświatowe i ochrony zdrowia, itp.). Średnio na 100 mieszkańców Gminy przypada 0,46 obiektów. Mniejszą wartość wskaźnika odnotowano w jednostkach: Rymań – 0,42, Rzesznikowo – 0,20, Jarkowo – 0,25, Leszczyn – 0.

Tabela 19: Liczba obiektów infrastruktury społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba obiektów infrastruktury społecznej	Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców
Rymań	1192	5	0,42
Drozdowo	531	3	0,56
Dębica	225	2	0,89
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	1	0,78
Gorawino	661	4	0,61
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	2	0,87
Gmina	4132	19	0,46

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 11: Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo przeprowadzono analizę dostępności do terenów publicznych. W tym przypadku jako teren publiczny uznawano przestrzeń specjalnie zagospodarowaną i przeznaczoną dla spotkań mieszkańców: parki, skwery, rynki i place. Dostęp do najmniejszej liczby terenów publicznych posiadają mieszkańcy Leszczyna – 0, Rzesznikowa – 0,20, Jarkowa – 0,25 i Rymania – 0,34.

Tabela 20: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

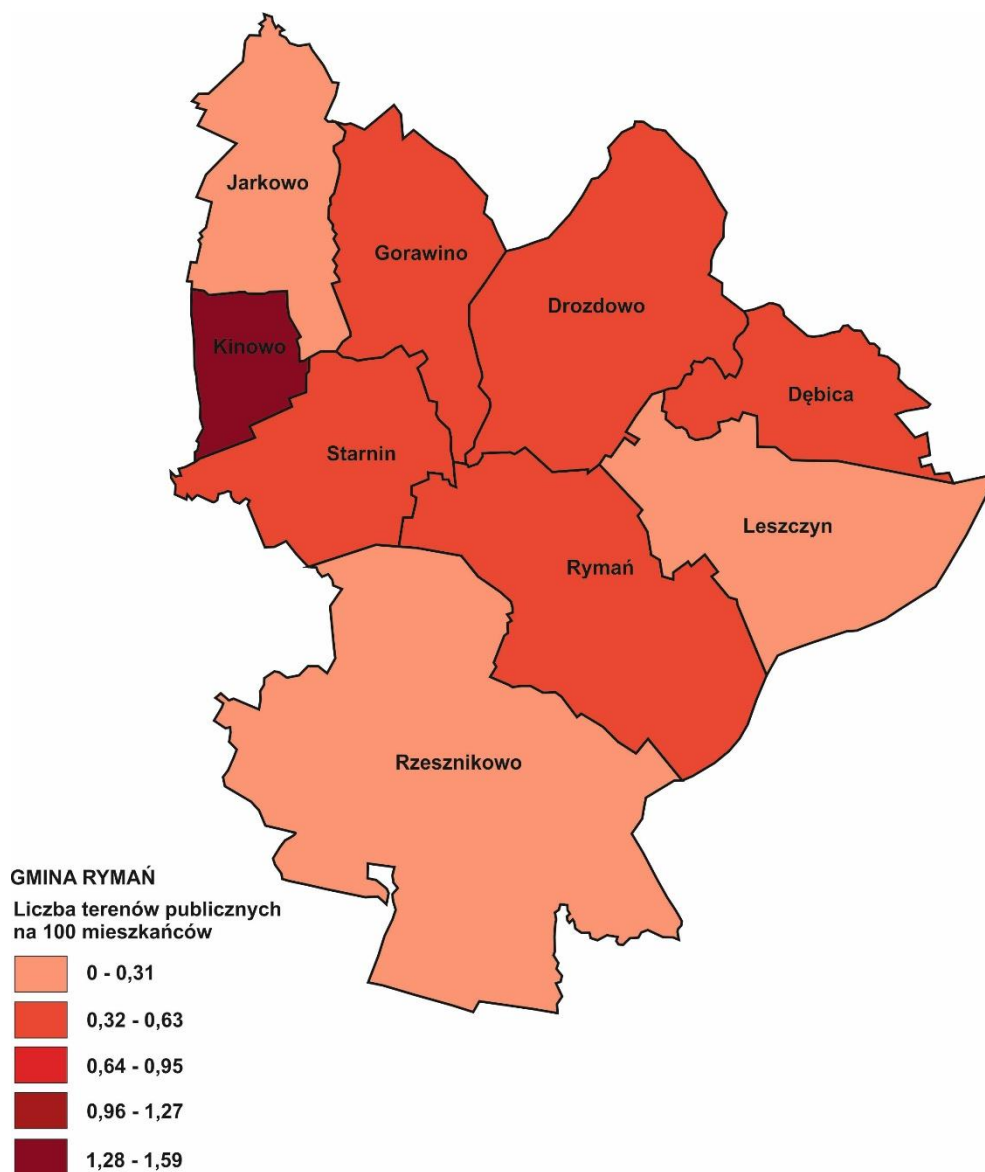
Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba terenów publicznych	Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców
Rymań	1192	4	0,34
Drozdowo	531	2	0,38
Dębica	225	1	0,44
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	2	1,55
Gorawino	661	3	0,45
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	1	0,44
Gmina	4132	15	0,36

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 12: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

SIEĆ KOMUNIKACYJNA

Ruch samochodowy

Droga krajowa Nr 6 relacji Goleniów-Karlino-Koszalin-Gdańsk jest najważniejszą i najbardziej obciążoną ruchem drogą w gminie. Prowadzi ruch samochodowy ponadregionalny i międzynarodowy. Zaliczona jest do międzynarodowej sieci dróg europejskich i jako taka ma symbol M-28. Jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego. W dobrym stanie technicznym, posiada jezdnię o szerokości 7,0 m i utwardzone pobocza.

W obszarze gminy występuje tylko krótki (około 750 m) fragment drogi wojewódzkiej Nr 105 o kierunku Rzesznikowo-Gryfice-Kamień Pomorski. Przyjęte parametry tej drogi to IV klasa techn. o jezdni szerokości 6,0 m.

W *Studium* wymienione zostało 10 dróg powiatowych, z czego większość posiadała nawierzchnię utwardzoną. Z wymienionych dróg gminnych tylko niektóre posiadają nawierzchnię utwardzoną (płyty betonowe, gruntobeton, asfalt), reszta to drogi gruntowe, o bardzo nierównej nawierzchni i nie wydzielonym pasie ruchu dla pieszych i rowerów. Zdecydowana większość dróg jest w fatalnym stanie, stwarzając zagrożenie dla ruchu kołowego i pieszego.

Główny ruch samochodowy skupia się na drogach krajowych i wojewódzkich. Z dróg powiatowych duże obciążenie ma droga 0259Z, stanowiąca dogodny skrót ze Szczecina do Kołobrzegu. Niepokojący jest wzrost liczby tirów.

W Rymaniu istnieje mały dworzec autobusowy (pętla, miejsca postojowe i mały obiekt). Ruch autobusów odbywa się głównie po DK-6, w mniejszym stopniu drogach powiatowych.

Kolejnictwo

Przez teren gminy przebiegał szlak linii wąskotorowej (1000 m), która biegła kiedyś z Gościna przez Trzynik-Drozdowo-Rymań-Skrzydłowo-Pniewy i dalej. Stacje towarowe zlokalizowane były w Skrzydłowie, Rymaniu i Drozdowie. Główną stacją był Rymań. Linia ta w chwili obecnej jest już od wielu lat nieczynna, a na jej nasypie utworzono ścieżkę rowerową, która pozwala na ominięcie głównej drogi. Jest to wygodna i bezpieczna ścieżka o nawierzchni asfaltowej i obustronnych poręczach stalowych. Ścieżką można dojechać z Rymania do Gościna, Dargocic, Kołobrzegu, Karlina. Ścieżka dzieli się na trzy kierunki: pierwszy na południe z Gościna do Dargocic (4,8km), drugi, najdłuższy (23,4km), południowo zachodni prowadzi z Gościna przez Rymań nad jezioro Popiel. Ostatni północny odcinek prowadzi przez Charzyno do drogi łączącej Kołobrzeg z Trzebiatowem (10,8km).

Trasy rowerowe

Gmina posiada wyznaczone trasy rowerowe, które przebiegają częściowo po istniejących drogach publicznych oraz po drogach i ścieżkach leśnych.

Wyznaczone zostały dwie trasy:

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- „Szlak Zachodni” biegnący od jeziora Popiel przez Starnin, Jarkowo do Dźwirzyna (nad morzem), całkowita długość 36,5 km, z czego na terenie gminy Rymań ok. 10,0 km.
- „Pętla Rymańska” - szlak biegnący od jez. Popiel przez Rzesznikowo, Kamień Rymański do Dargocic w gminie Gościno, Trzynika w gminie Siemyśl.

4.4. SFERA TECHNICZNA

WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

Jak podają dane GUS w 2015 roku wyposażenie w infrastrukturę techniczną w gminie Rymań wyglądało następująco:

Tabela 21: Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w 2015 roku

Wyszczególnienie	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa
Długość czynnej sieci [km]	93,1	86,0	50,94
Liczba przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	470	469	98
Liczba korzystającej ludności [os.]	2903	2014	566

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2015

Wszystkie wsie są wyposażone w sieć wodociągową. Prawie wszystkie miejscowości wyposażone są również w sieć gazową, za wyjątkiem Starnina, Jarkowa i Kinowa. Stacja wodociągowa znajduje się we wsi Dębica, a czynne ujęcie wody w Kinowie. Oczyszczalnia ścieków znajduje się w Jarkowie.

STAN ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

Strukturę wieku budynków w gminie Rymań przedstawia poniższa tabela:

Tabela 22: Mieszkania zamieszkane według okresu budowy

Rok budowy	Liczba mieszkań	Powierzchnia [m ²]
Przed 1970 r.	417	37569,0
1971 – 1978	108	6521,0
1979 – 1988	156	10525,0
1989 – 2002	23	3320,0
2003 – 2014	35	4232,0
Suma	1147	85445,0

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Rymań, 2016

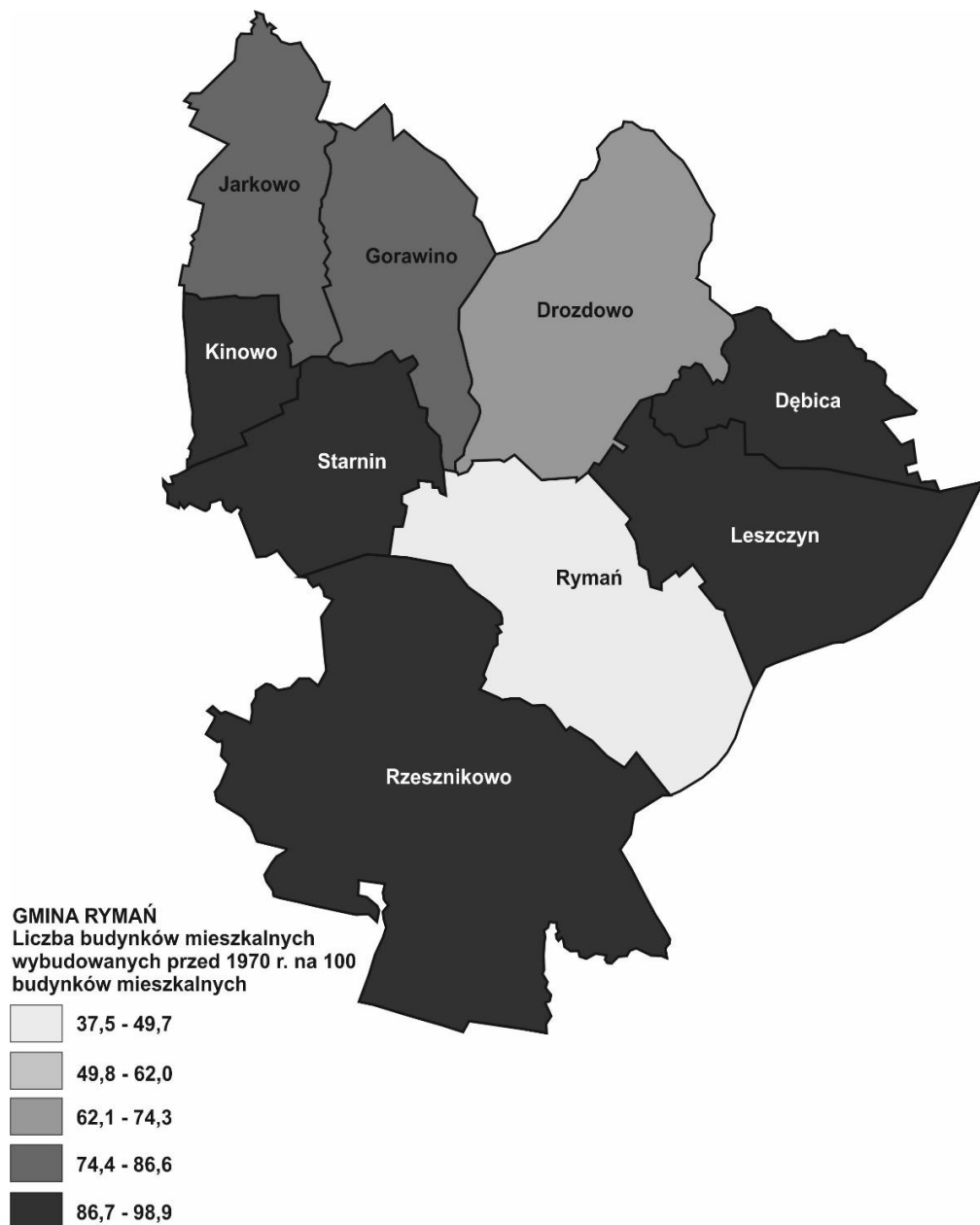
Największą liczbę stanowią budynki oddane do użytkowania przed 1970 rokiem, a więc budynki co najmniej 70-letnie. Ich stan jest niezadawalający, zarówno pod względem estetycznym jak i technicznym (konieczność wymiany instalacji, termomodernizacja). Największa liczba budynków wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych znajduje się w Dębicy – 93,55, Rzesznikowie – 88,89, Jarkowie – 77,14, Kinowie – 95,83, Gorawinie – 79,41, Leszczyńie – 98,11 i Starninie – 88,89.

Tabela 23: Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	Liczba budynków mieszkalnych	Na 100 budynków mieszkalnych
Rymań	71	188	37,77
Drozdowo	44	64	68,75
Dębica	58	62	93,55
Rzesznikowo	32	36	88,89

Jarkowo	27	35	77,14
Kinowo	23	24	95,83
Gorawino	54	68	79,41
Leszczyn	52	53	98,11
Starnin	56	63	88,89
Gmina	417	593	70,32

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 13: Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

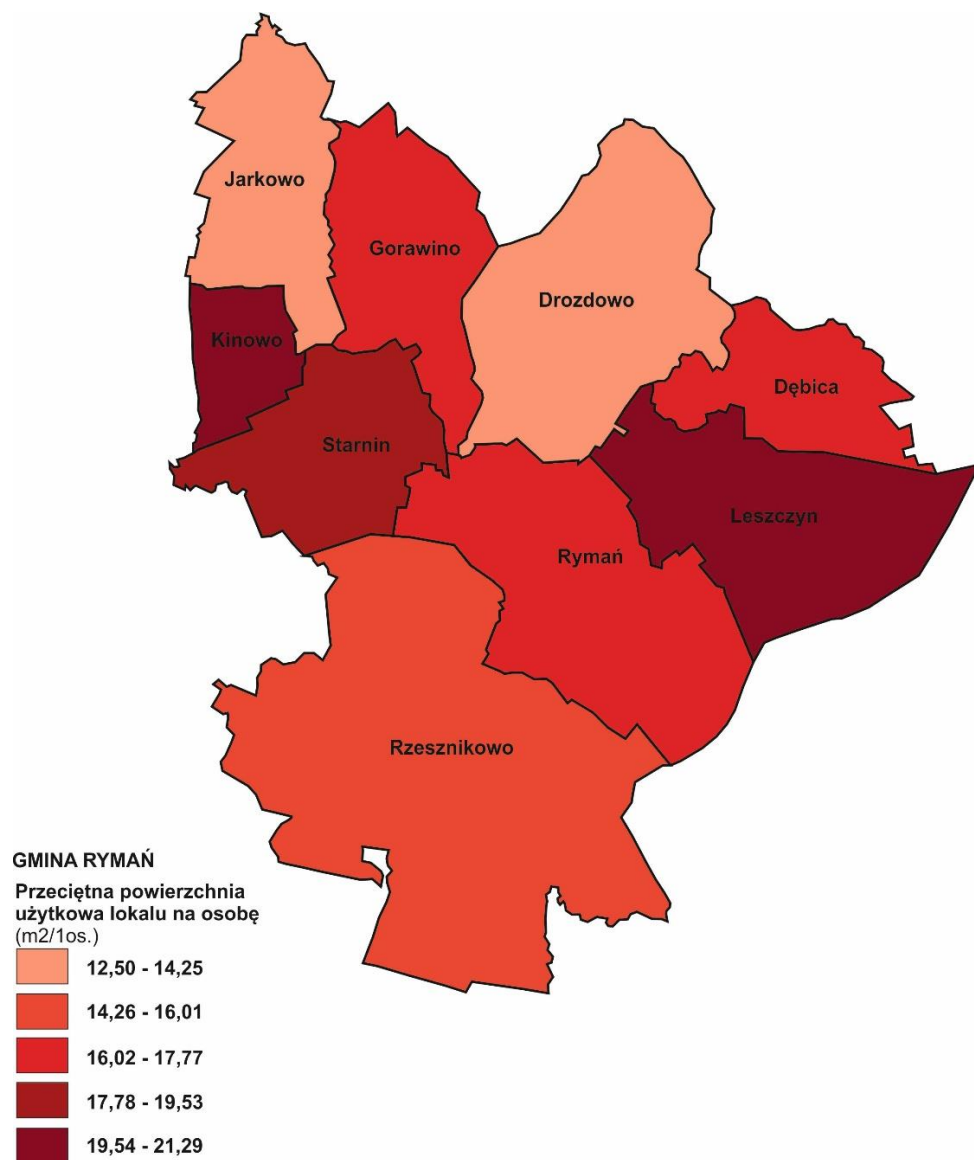
Źródło: opracowanie własne

Według danych GUS w 2015 roku na terenie gminy znajdowało się 1221 mieszkań, z czego 33 to mieszkania komunalne należące do gminy i 1 lokal socjalny. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 74,8 m², czyli na jedną osobę przypadało 22,6 m². Jest to wynik niższy niż średnia dla powiatu, która wynosiła: powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca – 77,6 m², przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę – 16,81 m².

Tabela 24: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna	Średnia powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych	Średnia liczba osób mieszkających w jednym lokalu	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę
Rymań	70	4	17,5
Drozdowo	50	4	12,5
Dębica	70	4	17,5
Rzesznikowo	60	4	15
Jarkowo	50	4	12,5
Kinowo	80	4	20
Gorawino	65	4	16,25
Leszczyn	85	4	21,25
Starnin	75	4	18,75
Gmina	67	4	16,81

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 14: Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę

Źródło: opracowanie własne

Wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarne w gminie jest nieco gorsze niż wartości średnie dla powiatu.

Tabela 25: Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w stosunku do ogółu mieszkań. Porównanie wartości dla gminy Rymań i powiatu kołobrzeskiego

Instalacje	Gmina Rymań	Powiat kołobrzeski (wskaźnik dla obszarów wiejskich)
	[%]	[%]
Wodociąg	97,8	98,5
Łazienka	92,3	94,6
Centralne ogrzewanie	76,1	88,2

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2015

Według zapisów *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej* gmina planuje działania mające na celu zmniejszenie energochłonności budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej (cele II i III) poprzez wymianę starych kotłów węglowych oraz termomodernizację budynków. Planowany jest również wzrost wykorzystania energii odnawialnej poprzez realizację celu IV: wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii. W ramach tego celu do 2019 roku ma zostać wybudowana farma fotowoltaiczna w Dębicy, a w latach 2016 – 2020 planuje się wyposażenie budynków mieszkalnych w 73 instalacje fotowoltaiczne oraz w 188 instalacji solarnych. Do końca 2016 r. poddano termomodernizacji 149 budynków. W przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych ich największa liczba została zmodernizowana w jednostkach: Rymań – 34,57, Dębica – 30,65, Kinowo – 29,17, Gorawino – 26,47.

Tabela 26: Liczba budynków poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	Na 100 budynków mieszkalnych
Rymań	188	65	34,57
Drozdowo	64	10	15,63
Dębica	62	19	30,65
Rzesznikowo	36	8	22,22
Jarkowo	35	4	11,43
Kinowo	24	7	29,17

Gorawino	68	18	26,47
Leszczyn	53	6	11,32
Starnin	63	12	19,05
Gmina	593	149	25,13

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

OBSZARY POPEGEEROWSKIE

Obszary popegeerowskie na terenie całej gminy uległy przekształceniu i są w większości we własności osób fizycznych.

W miejscowości Gorawino funkcjonował duży zakład rolny w skład, którego wchodziły obiekty związane z produkcją rolną, tj. magazyny i silosy na zboże, warsztaty, biurowiec z zapleczem socjalnym, budynek socjalny ze stołówką i punktem lekarskim, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów. W wyniku przekształceń własnościowych powstały:

- budynek gospodarczy (oborę) zmieniono na firmę zajmującą się produkcją kartonów,
- budynek socjalny przekształcono na pralnię,
- biurowiec z zapleczem socjalnym i magazynami – powstała spółka rolna z kapitałem zagranicznym
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe. Bloki zostały poddane termomodernizacji i zmieniono ogrzewanie z węglowego na gazowe.
- powstał plac zabaw na osiedlu popegeerowskim wielorodzinnym,

Miejscowość cały czas się rozwija powstał tam plac zabaw, orlik i cała infrastruktura sportowa.

W miejscowości Drozdowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą zwierząt tj. duże obory, warsztaty, budynek z zapleczem socjalnym po byłym pałacu, funkcjonowało przedszkole, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- obory uległy degradacji i teraz są odbudowywane przez osoby prywatne,
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i dopiero teraz odbywa się proces ich odbudowy.
- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej

W miejscowości Rymań funkcjonował duży zakład rolny w skład, którego wchodziły obiekty związane z produkcją rolną i hodowlą świń, bydła, tj. magazyny i silosy, warsztaty, biurowiec z zapleczem socjalnym znajdujący się w pałacu, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń obory zostały rozebrane, a budynek administracyjny (zabytkowy pałac) w chwili obecnej jest hotelem będącym we własności kapitału zagranicznego. Zakład rolny Rymań miał swoje biura i budynki gospodarcze również w Kamieniu Rymańskim i tam funkcjonowało również przedszkole. Zabudowa wielorodzinna jest po termomodernizacji we własności prywatnej. Miejscowość się rozwija, powstał tam plac zabaw, orlik, ścieżka rowerowa i cała infrastruktura sportowa. Infrastruktura techniczna bezustannie rozwija się.

W miejscowości Rzesznikowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą bydła tj. duże obory, warsztaty, budynek z zapleczem socjalnym po byłym pałacu, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- obory i budynki gospodarcze ulegają dewastacji,
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i wymagają remontów.
- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej
- były budynek administracyjny – pałac zmienił właściciela na osobę fizyczną i obecnie jest odbudowywany

W miejscowości Jarkowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą zwierząt, tj. duże obory, warsztaty, budynek administracyjny z zapleczem socjalnym, duża zabudowa mieszkalna wielorodzinna

stworzona dla pracowników zakładów. W Jarkowie głównie mieszkali ludzie pracujący w PGR.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- budynki magazynowe zostały rozebrane
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i wymagają remontów,
- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej,
- na terenie byłego zakładu PGR powstało indywidualne gospodarstwo rolne będące własnością osoby fizycznej.

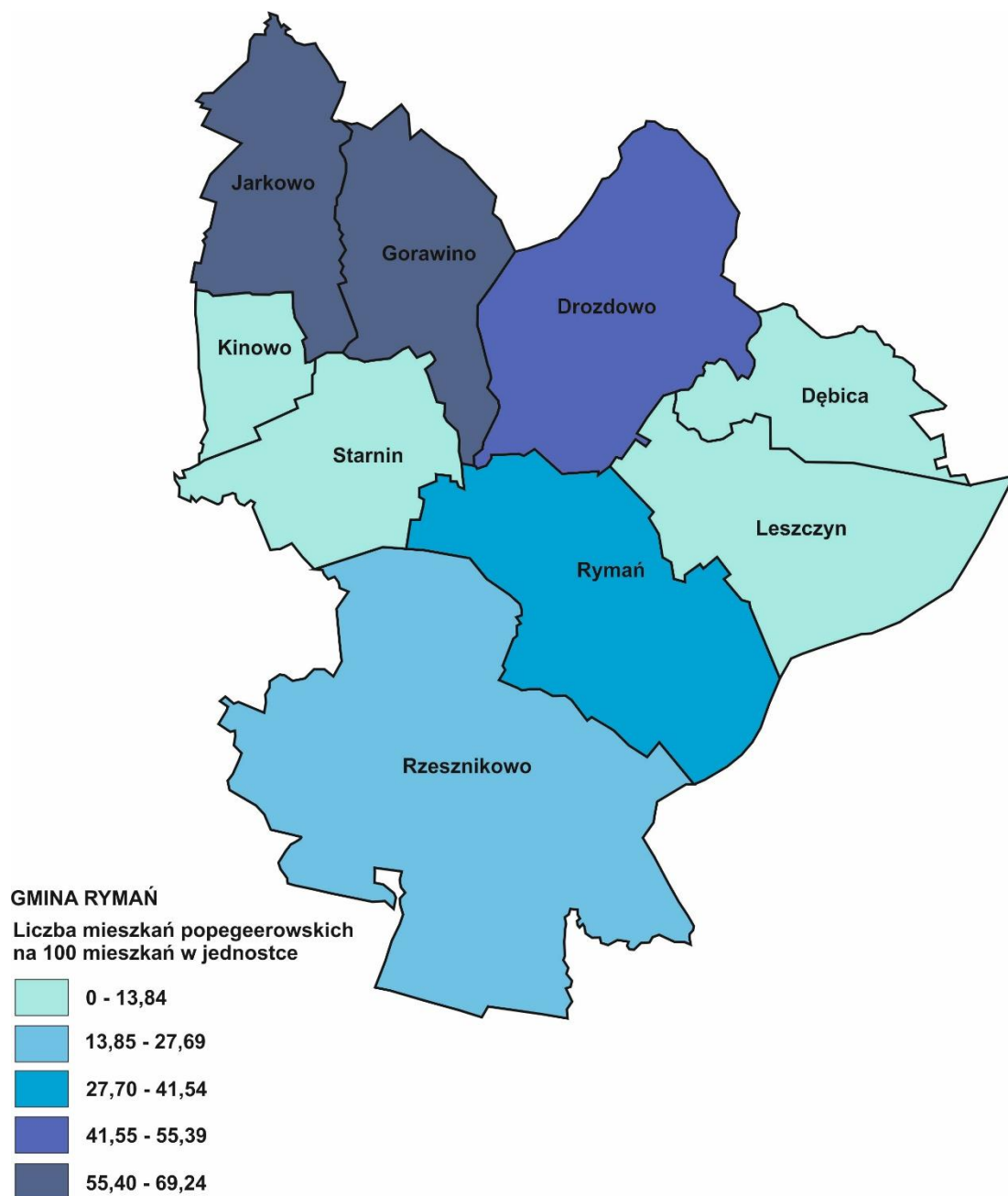
Rozdrobniona infrastruktura techniczna (woda, kanalizacja) w tych miejscowościach powstała za czasów PGR została zamieniona w wyniku inwestycji w zbiorczą infrastrukturę techniczną obsługującą całe wsie jest zarządzana przez Miejskie Wodociągi i Kanalizacje w Kołobrzegu której Gmina jest udziałowcem. Na terenach wsi znajduje się sieć gazowa.

Oceniając opisane miejscowości to wszystkie wyróżniało, to że posiadały one zabudowę wielorodzinną (bloki), które do chwili obecnej są zamieszkiwane, lecz są we własności prywatnej, wykupione przez wcześniejszych właścicieli.

Tabela 27: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkań popegeerowskich	Liczba mieszkań	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań
Rymań	112	357	31,37
Drozdowo	56	112	50,00
Dębica	0	77	0,00
Rzesznikowo	10	43	23,26
Jarkowo	52	76	68,42
Kinowo	0	30	0,00
Gorawino	112	162	69,14
Leszczyn	0	56	0,00
Starnin	0	58	0,00
Gmina	342	971	35,22

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 15: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Najuboższa według pracowników Urzędu Gminy w Rymaniu wydaje się miejscowość Jarkowo, wymagająca dużego nakładu finansowego do odbudowy infrastruktury i wyglądu miejscowości.

4.5. SFERA ŚRODOWISKOWA

Gmina Rymań nie posiada wybitnych walorów krajobrazowo - przyrodniczych sprzyjających rozwojowi turystyki na dużą skalę, głównie ze względu na brak większych jezior i rzek umożliwiających wypoczynek nad wodą. Nie mniej posiada znaczne, cenne walory istotne z przyrodniczego punktu widzenia. Są to dobrze zachowane formy rzeźby polodowcowe z wykształconymi charakterystycznymi ekosystemami. Wyróżnić tu można następujące obszary:

- Wzgórza kemowe,
- Dolinę rzeki Mołstowy,
- Fragmenty dolin rzecznych i rynien subglacjalnych,
- Fragmenty rynny lodowcowej pomiędzy Jarkowem i Górawinem,
- Rynnę lodowcową w rejonie Kamienia Rymańskiego,
- Jezioro Popiel.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie gminy Rymań występuje niewiele obiektów podlegających ochronie prawnej. Należą do nich jedynie:

- Użytek ekologiczny „Małża”,
- Obszar Natura 2000 „Kemy Rymańskie”,
- Pomniki przyrody,
- Skupiska starodrzewów na cmentarzach,
- Parki dworskie i pałacowe,
- Lasy ochronne wokół jez. Popiel i lasy stanowiące ostoję zwierząt objętych ochroną gatunkową.

Ponadto, ochronie gatunkowej podlega znaczna część gatunków roślin i zwierząt zinwentaryzowany w gminie w 2002 r. Z 592 gatunków roślin naczyniowych 28 gatunków jest chronionych (14 ściśle i 14 częściowo). 46 gatunków roślin naczyniowych należy do rzadkich, ginących lub zagrożonych wyginięciem. Również szereg zbiorowisk roślinnych należy do grupy chronionych siedlisk. Ze 177 gatunków zinwentaryzowanych zwierząt kręgowców 19 należy do ryb, 11 do płazów, 1 do gadów (jaszczurka żyworodna), 124 do ptaków i 22 do ssaków. Z tego wyróżniono 50 stanowisk fauny chronionej, ginącej i zagrożonej wymarciem.

WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody wglębne poziomów użytkowych wykorzystywanych dla potrzeb ludności i gospodarki występują w warstwie wodonośnej sięgającej 40-60 m, lokalnie głębszej. Jest to piętro czwartorzędowe w serii piaszczysto-żwirowej wśród glin zwałowych o wydajności dość niskiej w centralnej części gminy i większej w części wschodniej (Dębica, Leszczyn). Gmina Rymań leży poza terenami głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) o znaczeniu krajowym.

Obszar gminy Rymań jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Leży w dorzeczu dwóch rzek:

- Mołstowy (dopływ Regi) z dopływami Czernica, Rzesznica, Pniewa i Wkra,
- Dębosznica z dopływami Lnianką, 2 ciekami bez nazwy i Lędówką rzeczką graniczną gm. Siemyśl.

Oprócz ww. rzek i ich dopływów na terenie gminy występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych. Tworzą one bifurkacje, tj. rozwidlenia prowadzące wody do różnych dorzeczy.

Wód stojących jest niewiele. Największymi są jezioro Popiel o powierzchni 33,66 ha, niewielkie jezioro Starnin o powierzchni 7,04 ha, staw w miejscowości Kamień Rymański, kilkanaście oczek wytopiskowych koło Dębicy, Drozdówka, Jarkowa, Kinowa, Rymania i śródleśnych.

Wody powierzchniowe z wyjątkiem Mołstowy ze względu na niewielkie przepływy lub niewielkie rozmiary powierzchniowe oczek i jezior charakteryzują się bardzo niskim potencjałem samoregulacyjnym i odpornościowym. Nie są w stanie przyjmować żadnych zanieczyszczeń z terenów otaczających (ścieków bytowych i sphywów z pól). Jedynie Mołstowa niesie większą ilość wody i posiada określony przepływ dyspozycyjny. Obecne zanieczyszczenie (III klasa) jest w zasadzie na granicy przydatności jej wód do jakiegokolwiek użytkowania i funkcjonowania w niej życia biologicznego.

Mało odporne na wszelkie zmiany w zakresie stosunków wodnych są dna dolin rzecznych oraz obniżenia rozlewiskowe. Są to obszary użytkowane jako trwałe użytki zielone lub pozostawione jako mokradła i torfowiska. Ten sposób użytkowania

jest najbardziej optymalny. Ukształtowane tu ekosystemy trawiaste lub olsy i łągi (olsze czarne, brzeziny bagienne, łozowiska i szuwary) utrzymują równowagę ekologiczną, właściwą retencję wodną, są miejscem bytowania licznych gatunków flory i fauny. W północnej i środkowej części gminy w obrębie w/w obniżeń funkcjonuje wprowadzony przez człowieka system melioracyjny – połączenie rzek szeregiem rowów otwartych. System ten działający na potrzeby rolnictwa (użytkowanych łąk i pastwisk) wymaga konserwacji i usprawnienia na rzecz działania nawadniająco-odwadniającego.

Wody na terenie gminy Rymań należą do najbardziej zanieczyszczonych elementów środowiska. Rzeka Mołstowa była badana w 1994 roku: początkowo prowadziła wody II klasy czystości, ale od ujścia Czernicy już wody III klasy czystości. Stały punkt monitoringu krajowego prowadzony jest na rzece Redze w miejscowości Trzebiatowo. Ogólny stan zanieczyszczeń kwalifikuje Regę do III klasy, najgorsze wyniki występują w ocenie sanitarnej.

Rzeka Dębosznica była badana w 2000 roku. Punkt pomiarowy powyżej miejscowości Trzynik (gm. Siemyśl) wykazał II klasę na pograniczu III klasy czystości, a punkt powyżej ujścia Lnianki III klasę czystości.

GLEBY

Na obszarze gminy dominują gleby wytworzone z powierzchniowych utworów czwartorzędowych. Na skutek zabiegów agrotechnicznych i melioracyjnych oraz obniżenia wód gruntowych następuje wstrzymanie procesu torfotwórczego i murszenia w górnych poziomach złóż torfowych.

Jak podaje *Studium* ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 61,5 i jest nieco niższy od średniej wojewódzkiej. Z analizy przydatności gleb dla określonych roślin wynika, że najkorzystniejsze są warunki dla upraw zbóż i roślin okopowych. Zdecydowanie przeważają kompleksy „żytnie” tj. 4 bardzo dobry (28%), 5 żytni dobry (21,2%), przy dość dużym udziale kompleksów słabych 6 i 7 (łącznie 36%).

W klasyfikacji gleboznawczej sytuacja wygląda korzystniej. Świadczy to o dość wysokiej kulturze rolnej i dbałości o użytki rolne, zwłaszcza grunty orne. Dość znaczne zaniedbania widoczne są w trwałych użytkach zielonych. Upadek hodowli

bydła spowodował, że nieużytkowane pastwiska i niekoszone łąki zaczęły porastać gatunki dziko rosnące, wkroczyły na część podmokłych łąk szuwały i zarośla wierzby łązy.

Znaczne powierzchnie gruntów ornych kompleksów najłabszych rolniczo stanowią 24,2% i występują w dużych zwartych kompleksach gruntów ornych, głównie w południowej i wschodniej części obszaru gminy. Są to tereny najwłaściwsze do zagospodarowania w inny sposób niż uprawa roli (wskazane dolesienia, zabudowa mieszkaniowa). Są to rejony wsi: Leszczyn, Dębica, Rzesznikowo, Rymań. Najkorzystniejsze do upraw rolnych są powierzchnie gruntów ornych w części północnej i zachodniej obszaru gminy. Są to rejony wsi (popegeerowskich): Gorawino, Kinowo, Jarkowo, Starnin, Drozdowo oraz Kamień Rymański.

Część południowa i południowo-zachodnia charakteryzuje się niskim potencjałem odporności na degradację. W rolnictwie uzyskuje się tu niskie plony (gleby kompleksu 6, 7 częściowo 5), są to gleby wymagające nawożenia, podatne na suszę. W leśnictwie są to siedliska borowe, o dość niskim przyroście masy drzewnej, podatne na niszczenie przez szkodniki, charakteryzujące się małą odpornością na antropopresję. Są to rejony od dawna zagospodarowane jako przestrzeń leśna. Jest to najbardziej korzystny sposób użytkowania gwarantujący utrzymanie względnej równowagi ekologicznej i ochronę przed destrukcyjnymi zmianami krajobrazu.

Pozostała część rolniczej przestrzeni produkcyjnej bazująca na glebach średnio-żyźnych kompleksów 4 i 5, z mniejszym udziałem kompleksu 2 w gruntach ornych charakteryzuje się dość wysokim potencjałem samoregulacyjno-odpornościowym. Są to tereny lekko faliste, zbudowane z glin i piasków gliniastych lodowcowych, wymagające utrzymania użytków rolnych w dość wysokiej kulturze agrotechnicznej. Są to równocześnie tereny wskazane dla rozwoju rolnictwa i osadnictwa. Należą tutaj rejony północne gminy: Jarkowo-Kinowo, Gorawino, Drozdowo oraz środkowe: Rzesznikowo, Rymań, częściowo Leszczyn.

Gleby w całej gminie należą do czystych, nie są skażone metalami ciężkimi. Badane w 10 punktach rozmieszczonych w obszarze gminy na obecność niklu, miedzi, ołowiu i cynku nie wykazały przekroczeń w żadnym punkcie. Należą więc do gleb grupy „O” tj. czystych. Wykazują natomiast znaczne zakwaszenie: 11% gleb

należy do bardzo kwaśnych, 52% do kwaśnych, 32% do lekko kwaśnych. Z tego względu potrzeby wapnowania są znaczne: 11% wymaga wapnowania koniecznie, dla 25% wapnowanie jest potrzebne, dla 26% wskazane.

SUROWCE NATURALNE

Surowce naturalne odgrywają niewielką rolę w gospodarce gminy. Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego (pospółka) „Rzesznikowo”, o zasobach określonych w 1976 r. na 3.033 tys. ton, eksploatowane w latach 70, obecnie jest rekultywowane. W roku 2006 rozpoczęto wydobywanie kruszywa w niewielkim złożu (pow. 2 ha) przy wsi Kinowo. Niewielkie wyrobiska kruszywa znajdują się we wsiach: Drozdowo, Leszczyn, Starnin, Melno, Skrzydłowo. Prawdopodobnie większe złoża kruszywa grubego występują w obrębie obszarów leśnych, co ogranicza ich przyszłą eksploatację.

Na terenie gminy Rymań znajduje się około 30 złóż torfów sklasyfikowanych i zbilansowanych przez Instytut Melioracji i Użytków Zielonych Falenty w 1996 roku. Wiele tych złóż zaliczono do osobliwości przyrodniczych, wyróżniono złoża zlokalizowane w lasach, złoża wykorzystywane gospodarczo dla rolnictwa, a część wykazano jako potencjalną bazę zasobową. Złoża stanowiące bazę zasobową znajdują się we wsiach Jarkowo i Morowo.

ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Powietrze atmosferyczne w Gminie Rymań należy do czystych, gdyż nie występują na terenie gminy większe źródła emitujące zanieczyszczenia. Gmina posiada charakter gospodarki rolno-leśnej, przy czym lasy zajmują znaczną powierzchnię (ponad 40%) przyczyniając się do korzystnych warunków klimatyczno-zdrowotnych. Na terenach osadniczych występuje generalnie korzystne przewietrzanie. Niekorzystne zanieczyszczenia powietrza spalinami z pojazdów samochodowych występują wzdłuż drogi krajowej nr 6. Jest to w zasadzie największe w gminie zagrożenie dla powietrza i gleb (skażenie metalami ciężkimi).

GOSPODARKA ODPADAMI

Z dniem 1 stycznia 2017r. usługę w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy Rymań świadczy **Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe EKO FIUK Sp.k. z siedzibą w Chojnicy, gm. Mirosławiec. Dodatkowo mieszkańcy mają możliwość dostarczania odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Mirowie.**

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Rymań wykazała zagrożenia jakie wiążą się z funkcjonowaniem tego systemu. Najważniejszym zagrożeniem jest brak bilansu finansowego systemu i pogłębiający się deficyt wg stanu na 31.12.2015 roku. Sytuacja ta wiąże się z tym, iż gmina musi dokładać z pozostałych zaplanowanych zadań w budżecie do wydatków systemu gospodarowania odpadami, który powinien się samofinansować.

Na terenie Gminy Rymań ma zastosowanie mobilna zbiórka odpadów problemowych. Do mobilnego punktu w wyznaczonych terminach, każdy mieszkaniec może nieodpłatnie dostarczyć zbierane w sposób selektywny określone rodzaje odpadów, które zostały wytworzone w gospodarstwie domowym. Ponadto w gminie funkcjonuje tzw. selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych prowadzona w miejscach użyteczności publicznej jak: szkoły, apteki, sklepy.

Gmina Rymań planuje położyć nacisk na jeszcze większe działania informacyjno-edukacyjne mieszkańców. Celem prowadzenia różnego rodzaju kampanii edukacyjnych z zakresu segregacji i selektywnej zbiórki odpadów jest aktywizacja społeczeństwa i motywowanie do działań proekologicznych.

GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA

W 2015 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie miała długość 86 km i obsługiwała 2014 osób (GUS). Oznacza to, że z 2903 osób korzystających

z wodociągów, 889 nie odprowadzało wody do sieci kanalizacyjnej. Tylko 46,9% budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Gospodarka ściekowa najczęściej sprowadza się do odprowadzania ścieków sanitarnych do zbiorników bezodpływowych lub dołów chłonnych. Ścieki komunalne z wiejskich jednostek osadniczych tylko w części są oczyszczane. Na terenie Gminy działały dwie oczyszczalnie ścieków w Rymaniu i Jarkowie, jednak dzięki dofinansowaniu i realizacji projektu w ramach programu „Zintegrowana Gospodarka Wodno - Ściekowa w Dorzeczu Parsęty Rejon II” Gmina Rymań została objęta i jest zarządzana przez spółkę „Miejskie Wodociągi i Kanalizacja” w Kołobrzegu.

ODPADY NIEBEZPIECZNE

Do odpadów szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu człowieka zaliczają się wyroby zawierające azbest. Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 każda gmina i powiat powinny prowadzić działania mające na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest. Na terenie Gminy Rymań w 2009 r. zinwentaryzowano łącznie 688 053 kg azbestu. 445 577 kg zinwentaryzowano na budynkach należących do osób fizycznych, natomiast 242 506 kg na budynkach należących do osób prawnych. Do końca 2016 r. unieszkodliwiono 57 171 kg wyrobów zawierających azbest, przy czym wszystkie „oczyszczone” budynki należały do osób fizycznych. Na terenie Gminy Rymań nadal znajduje się 414 budynków pokrytych wyrobami azbestowymi. W przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych ich największa liczba znajduje się w Drozdowie – 121,88, Rzesznikowie – 202,78¹, Dębicy – 74,19, Leszczynie – 88,68, Starninie – 84,13.

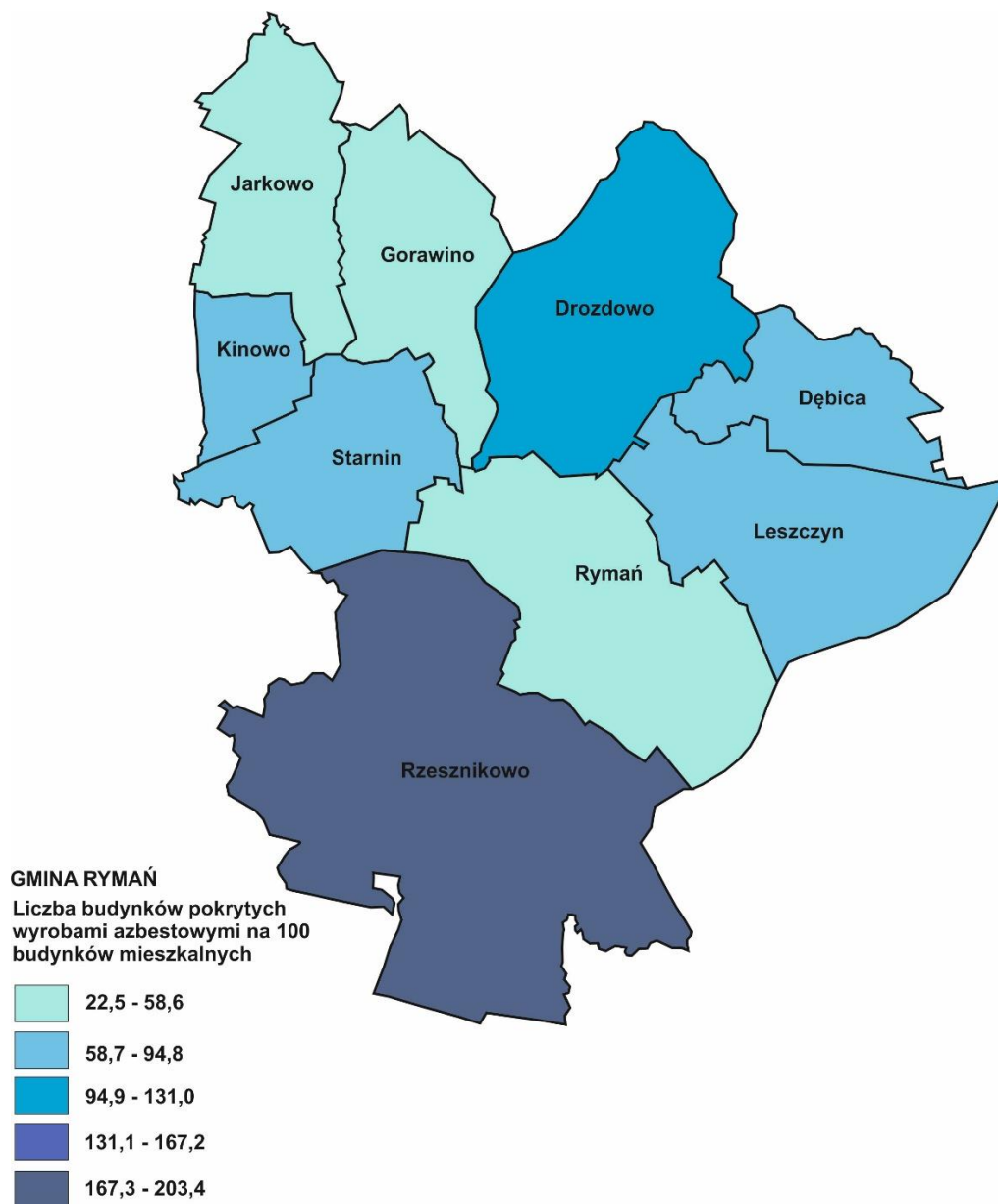
Tabela 28: Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi	Na 100 budynków mieszkalnych
Rymań	188	69	36,70
Drozdowo	64	78	121,88
Dębica	62	46	74,19

¹ Do liczby budynków pokrytych wyrobami azbestowymi zaliczono również budynki, nie będące budynkami mieszkalnymi – stąd też przy ich przeliczaniu wartość wskaźnika jest większa niż 100.

Rzesznikowo	36	73	202,78
Jarkowo	35	8	22,86
Kinowo	24	15	62,50
Gorawino	68	25	36,76
Leszczyn	53	47	88,68
Starnin	63	53	84,13
Gmina	593	414	69,81

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 16: Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne

4.6. PODSUMOWANIE

Po przeprowadzeniu diagnozy można stwierdzić, iż na terenie gminy Rymań występują stany kryzysowe. Problemy je powodujące zostały wymienione w tabeli.

Tabela 29: Problemy wywołujące stany kryzysowe w gminie Rymań

Sfera	Występujące problemy
Spoleczna	<ul style="list-style-type: none">- negatywne trendy demograficzne: spadająca liczba ludności, emigracja ludności (zwłaszcza młodych ludzi), spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób starszych- duże bezrobocie, zwłaszcza wśród kobiet- duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – przede wszystkim osoby bezrobotne, niepełnosprawne, przewlekle i ciężko chore- wysoki poziom przestępczości- niewystarczająca infrastruktura i usługi służby zdrowia- niewielka działalność społeczno - kulturowa
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none">- bardzo duża liczba przedsiębiorstw małych, które nie tworzą miejsc pracy- niski stopień przedsiębiorczości
Przestrzenno – funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none">- znikoma liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego- niewystarczająca sieć kanalizacyjna- zły stan techniczny dróg gminnych, głównie nieutwardzonych- brak ścieżek rowerowych
Techniczna	<ul style="list-style-type: none">- duża liczba budynków wybudowanych przed 1944 rokiem, które nie spełniają współczesnych wymagań technicznych- mała liczba mieszkań komunalnych- powierzchnia mieszkań i stopień wyposażenia w instalacje sanitarne niższy niż średnia dla powiatu – niższa jakość życia mieszkańców gminy Rymań- brak wykorzystania OZE

Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczone wody powierzchniowe, bardzo narażone na skażenie - duża kwasowość gleb wymagająca wapnowania - konieczność dofinansowania systemu gospodarki odpadami ze środków budżetu gminy (system gospodarki odpadami nie reguluje się sam pod względem finansowym)
---------------------	--

Źródło: opracowanie własne

V. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

5.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Kolejnym etapem prac nad Programem Rewitalizacji było opracowanie zestawu wskaźników ze sfery społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Wszystkie dane liczbowe dla poszczególnych jednostek analitycznych zostały pozyskane z Urzędu Gminy Rymań i innych instytucji przedstawiają stan na koniec roku 2016.

Tabela 30: Wskaźniki zastosowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Rymań

Sfera	Wskaźniki służące wyznaczeniu obszarów zdegradowanych
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - Zmiana liczby mieszkańców w 2016 r. w stosunku do 2012 r. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba popełnionych przestępstw - na 100 mieszkańców jednostki - Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100

	mieszkańców jednostki
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce
Przestrzenno funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba terenów publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych - Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę - Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań - Liczba budynków poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne

Powyższe wskaźniki posłużyły wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Aby obiektywnie porównać jednostki analityczne podlegające diagnozie, a tym samym precyzyjne i jednoznaczne wskazać obszary wymagające interwencji zastosowano wskaźnik Perkala. Jest to jedna z metod porządkowania liniowego charakteryzująca się układaniem obiektów w kolejności, co pozwala porównywać badane obiekty i hierarchizować je względem siebie². Wcześniej jednak konieczna była standaryzacja zmiennych, aby doprowadzić do eliminacji jednostek miary i wyrównania wartości zmiennych. Standaryzacja zmiennych została dokonana zgodnie ze wzorami:

² Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

$$Z_{ik} = \frac{X_{ik} - \bar{X}_k}{S_k} \quad \text{dla stymulant}^3$$

$$Z_{ik} = - \frac{X_{ik} - \bar{X}_k}{S_k} \quad \text{dla destymulant}^4$$

Gdzie:

Z_{ik} – standaryzowana wartość k-tej zmiennej w i-tej jednostce,

X_{ik} - wartość cechy k w badanej jednostce przestrzennej i,

\bar{X}_k – średnia arytmetyczna k-tej zmiennej,

S_k – odchylenie standardowe k-tej zmiennej.

W ten sposób uzyskane zestandaryzowane zmienne tworzą macierz zmiennych opisujących wszystkie jednostki urbanistyczne. Kolejnym krokiem było obliczenie wskaźnika Perkala według wzoru:

$$WP = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n y'_{ij}$$

Gdzie:

WP – wskaźnik Perkala,

n – ilość obiektów,

y'_{ij} – standaryzowana wartość j-tej cechy w i-tym obiekcie, po zmianie destymulant na stymulanty.

Na podstawie uzyskanych wartości syntetycznego miernika Perkala przeprowadzono klasyfikację jednostek analitycznych w Gminie Rymań ze względu na poziom rozwoju społeczno - gospodarczego. Podstawą uzyskania klasy są przedziały, jakie przyjmuje wskaźnik w oparciu o średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Klasy badanych obiektów uzyskuje się, wykorzystując następujący schemat⁵:

Klasa	Przedział	Poziom rozwoju
I	$WP > \sum \bar{X} + \frac{S}{2}$	bardzo dobry
II	$\sum \bar{X} + \frac{S}{2} > WP > \sum \bar{X} - \frac{S}{2}$	przeciętny

³ Stymulanty to zmienne, których **rosnące** wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

⁴ Destymulanty to zmienne, których **malejące** wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

⁵ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

III

$$WP < \bar{\Sigma X} - \frac{S}{2}$$

niedostateczny

Kolorem zielonym znaczone obszary, dla których wskaźnik przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono jednostki analityczne, dla których wskaźnik przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik Perkala jest mniejszy od wartości różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym.

SFERA SPOŁECZNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Zmiana liczby ludności			Liczba osób w wieku poprodukcyjnym			Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej			Osoby bezrobotne			Liczba osób długotrwale bezrobotnych			Liczba przestępstw			Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece			Wskaźnik Perkala	
		Ludność w 2012 r.	Zmiana liczby mieszkańców	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki		Wartość standaryzowana
Rymań	1192	1206	-1,16	0,39	206	17,28	-0,91	66	5,54	0,82	49	5,92	-0,71	28	828	3,38	-1,19	6	0,50	0,11	2	0,17	-0,28	-0,40
Drozdowo	531	549	-3,28	0,87	70	13,18	0,48	28	5,27	0,88	27	7,67	-2,03	15	352	4,26	-1,75	3	0,56	0,29	1	0,19	-0,42	-0,52
Dębica	225	226	-0,44	0,22	35	15,56	-0,33	34	15,11	-1,52	6	4,17	0,61	0	144	0,00	0,96	1	0,44	0,05	0	0,00	0,87	0,11
Rzesznikowo	511	481	6,24	-1,28	85	16,63	-0,69	54	10,57	-0,41	11	3,93	0,79	2	280	0,71	0,51	2	0,39	0,20	1	0,20	-0,47	-0,01
Jarkowo	402	435	-7,59	1,84	58	14,43	0,06	37	9,20	-0,08	13	4,61	0,28	4	282	1,42	0,06	1	0,25	0,60	0	0,00	0,87	0,30
Kinowo	129	124	4,03	-0,79	10	7,75	2,32	8	6,20	0,66	4	4,65	0,25	0	86	0,00	0,96	0	0,00	1,29	0	0,00	0,87	1,06
Gorawino	661	647	2,16	-0,36	90	13,62	0,33	56	8,47	0,10	17	3,85	0,85	2	442	0,45	0,68	2	0,30	0,45	1	0,15	-0,17	0,37
Leszczyn	252	239	5,44	-1,10	40	15,87	-0,43	11	4,37	1,10	6	3,85	0,85	1	156	0,64	0,56	1	0,40	0,18	0	0,00	0,87	0,52
Starnin	229	230	-0,43	0,22	39	17,03	-0,83	35	15,28	-1,56	9	6,16	-0,89	4	146	2,74	-0,78	3	1,31	2,37	1	0,44	-2,12	-1,42
Gmina	4132	4137	-0,12	0,15	633	15,32	-0,25	329	7,96	0,23	142	5,23	-0,19	56	2716	2,06	-0,35	19	0,46	0,01	6	0,15	-0,13	-0,11
Średnia			0,55			14,59			8,89			4,98				1,51			0,46			0,13	Średnia	0E+00
Odchylenie standardowe			4,43			2,95			4,10			1,33				1,57			0,36			0,15	Odchylenie standardowe	0,71

SFERA GOSPODARCZA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej			Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą			Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym				Wskaźnik Perkala
		Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	Na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce	Wartość standaryzowana	
Rymań	1192	72	6,04	0,02	72	6,04	0,02	49	26	53,06	-1,19	-0,38
Drozdowo	531	29	5,46	-0,27	29	5,46	-0,27	27	10	37,04	0,35	-0,06
Dębica	225	16	7,11	0,56	16	7,11	0,56	6	3	50,00	-0,90	0,08
Rzesznikowo	511	33	6,46	0,23	33	6,46	0,23	11	5	45,45	-0,46	0,00
Jarkowo	402	15	3,73	-1,14	15	3,73	-1,14	13	3	23,08	1,69	-0,20
Kinowo	129	12	9,30	1,67	12	9,30	1,67	4	2	50,00	-0,90	0,81
Gorawino	661	32	4,84	-0,58	32	4,84	-0,58	17	5	29,41	1,08	-0,03
Leszczyn	252	20	7,94	0,98	20	7,94	0,98	6	2	33,33	0,70	0,89
Starnin	229	7	3,06	-1,48	7	3,06	-1,48	9	4	44,44	-0,36	-1,11
GMINA	4132	236	5,71	-0,14	236	5,71	-0,14	142	60	42,25	-0,15	-0,15
Średnia			5,99			5,99				40,65		0,00
Odchylenie standardowe			1,99			1,99				10,42		0,60

SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (szpitale, DPS, szkoły, obiekty kulturowe i sportowe)			Liczba terenów publicznych (parki, rynki, place, itp.)			Wskaźnik Perkala
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	
Rymań	1192	5	0,42	-0,28	4	0,34	-0,26	-0,27
Drozdowo	531	3	0,56	0,18	2	0,38	-0,17	0,01
Dębica	225	2	0,89	1,21	1	0,44	-0,01	0,60
Rzesznikowo	511	1	0,20	-0,99	1	0,20	-0,58	-0,78
Jarkowo	402	1	0,25	-0,82	1	0,25	-0,46	-0,64
Kinowo	129	1	0,78	0,85	2	1,55	2,51	1,68
Gorawino	661	4	0,61	0,31	3	0,45	0,01	0,16
Leszczyn	252	0	0,00	-1,61	0	0,00	-1,02	-1,32
Starnin	229	2	0,87	1,16	1	0,44	-0,03	0,57
GMINA	4132	19	0,46	-0,15	15	0,36	-0,20	-0,17
Średnia			0,51			0,45		0,00
Odchylenie standardowe			0,31			0,44		0,89

SFERA TECHNICZNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem				Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę				Udział mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym				Budynki poddane termomodernizacji			Wskaźnik Perkala
	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	Liczba budynków mieszkalnych	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	Średnia powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych	Średnia liczba osób mieszkających w jednym lokalu	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	Wartość standaryzowana	Liczba mieszkań popegeerowskich	Liczba mieszkań	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	Wartość standaryzowana	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	
Rymań	71	188	37,77	2,29	70	4	17,5	0,23	112	357	31,37	-0,15	65	34,57	1,45	0,95
Drozdowo	44	64	68,75	0,65	50	4	12,5	-1,40	56	112	50,00	-0,78	10	15,63	-0,78	-0,58
Dębica	58	62	93,55	-0,67	70	4	17,5	0,23	0	77	0,00	0,91	19	30,65	0,98	0,36
Rzesznikowo	32	36	88,89	-0,42	60	4	15	-0,59	10	43	23,26	0,12	8	22,22	-0,01	-0,22
Jarkowo	27	35	77,14	0,20	50	4	12,5	-1,40	52	76	68,42	-1,41	4	11,43	-1,28	-0,97
Kinowo	23	24	95,83	-0,79	80	4	20	1,04	0	30	0,00	0,91	7	29,17	0,81	0,49
Gorawino	54	68	79,41	0,08	65	4	16,25	-0,18	112	162	69,14	-1,43	18	26,47	0,49	-0,26
Leszczyn	52	53	98,11	-0,91	85	4	21,25	1,45	0	56	0,00	0,91	6	11,32	-1,29	0,04
Starnin	56	63	88,89	-0,42	75	4	18,75	0,63	0	58	0,00	0,91	12	19,05	-0,38	0,19
GMINA	417	593	70,32	0,56	67	4	16,81	0,00	342	971	35,22	-0,28	149	25,13	0,33	0,15
Średnia			80,93				16,81				26,91			22,28		0,00
Odchylenie standardowe			18,81				3,07				29,52			8,51		0,582711

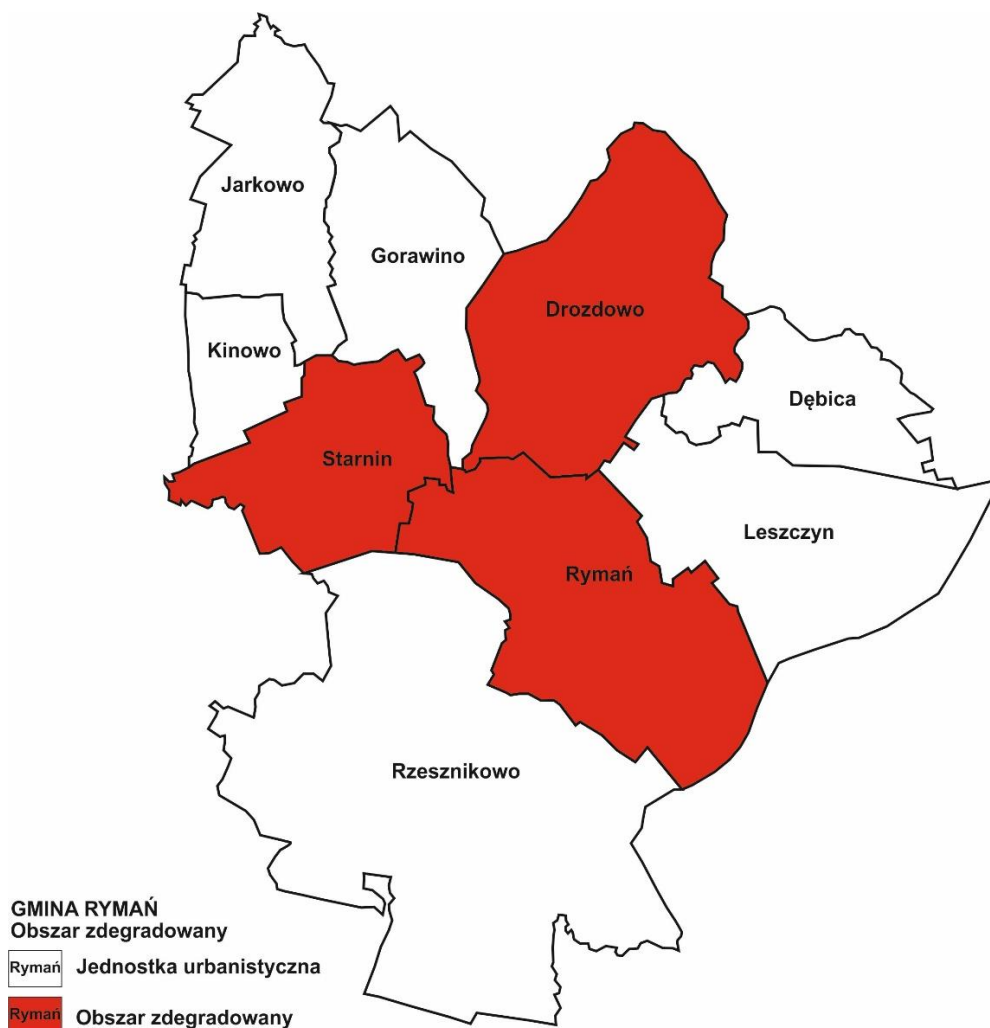
SFERA ŚRODOWISKOWA

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi				Wskaźnik Perkala
	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	
Rymań	188	69	36,70	0,81	0,81
Drozdowo	64	78	121,88	-0,74	-0,74
Dębica	62	46	74,19	0,13	0,13
Rzesznikowo	36	73	202,78	-2,21	-2,21
Jarkowo	35	8	22,86	1,06	1,06
Kinowo	24	15	62,50	0,34	0,34
Gorawino	68	25	36,76	0,81	0,81
Leszczyn	53	47	88,68	-0,14	-0,14
Starnin	63	53	84,13	-0,05	-0,05
GMINA	593	414	69,81	0,21	0,21
Średnia			81,16		0,00
Odchylenie standardowe			55,07		1

PODSUMOWANIE

Wszystkie wartości wskaźnika Perkala w każdej analizowanej sferze dla poszczególnych jednostek urbanistycznych zestawiono w zbiorczej tabeli. Na podstawie przeanalizowanych danych ilościowych obszar zdegradowany obejmuje jednostki Rymań, Drozdowo i Starnin.

Jednostka urbanistyczna	Sfera				
	Spoleczna	Gospodarcza	Przestrzenna	Środowiskowa	Techniczna
Rymań	-0,40	-0,38	-0,27	0,81	0,95
Drozdowo	-0,52	-0,06	0,01	-0,74	-0,58
Dębica	0,11	0,08	0,60	0,13	0,36
Rzesznikowo	-0,01	0,00	-0,78	-2,21	-0,22
Jarkowo	0,30	-0,20	-0,64	1,06	-0,97
Kinowo	1,06	0,81	1,68	0,34	0,49
Gorawino	0,37	-0,03	0,16	0,81	-0,26
Leszczyn	0,52	0,89	-1,32	-0,14	0,04
Starnin	-1,42	-1,11	0,57	-0,05	0,19
Gmina	-0,11	-0,15	-0,17	0,21	0,15

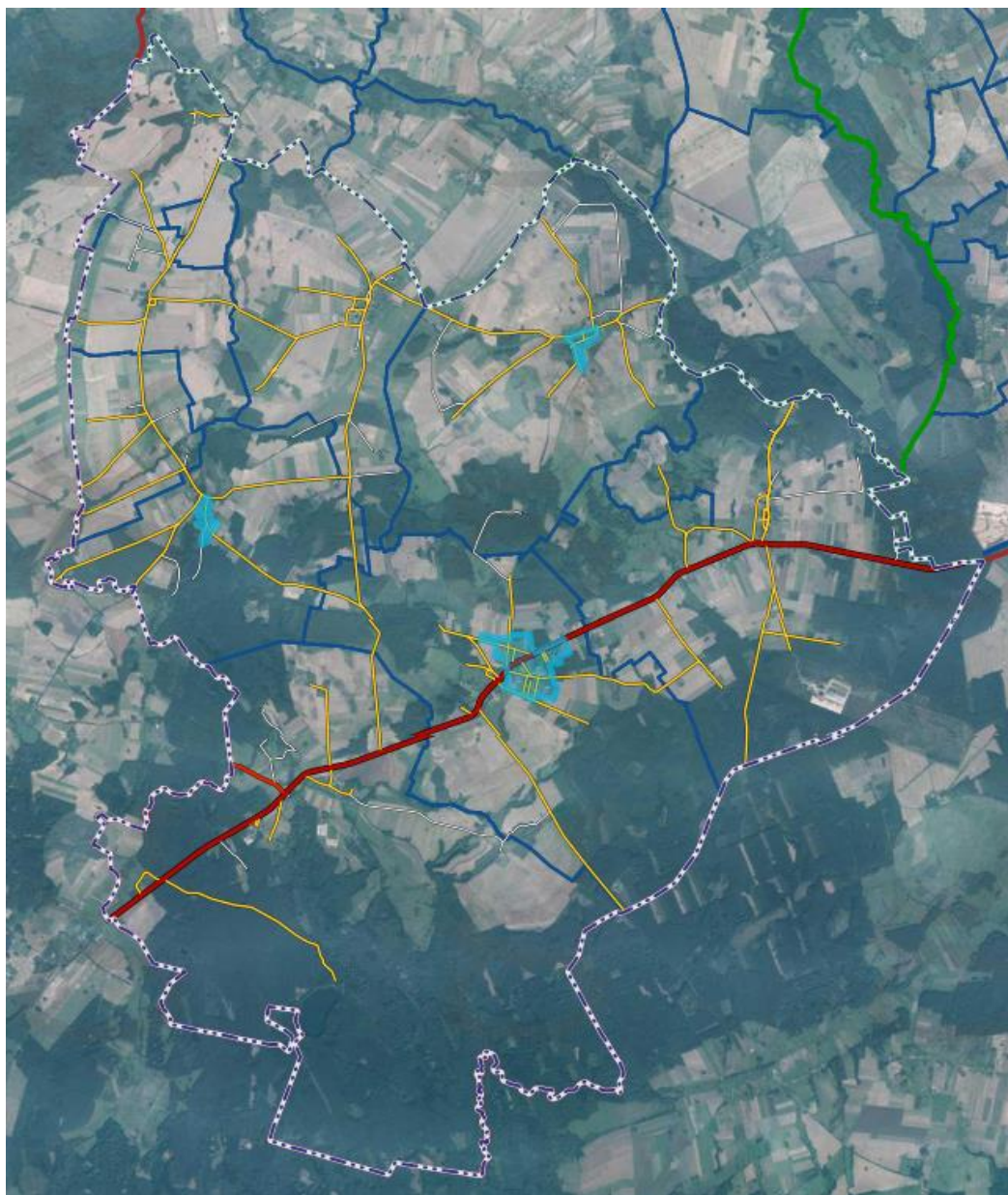
Rysunek 17: Obszar zdegradowany w Gminie Rymanów

Źródło: opracowanie własne

5.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczony w ten sposób obszar zdegradowany poddano pod dyskusję z innymi podmiotami zainteresowanymi działaniami rewitalizacyjnymi w formie konsultacji społecznych (rozdz. VIII. *Mechanizm włączenia podmiotów i grup w proces rewitalizacji*). W trakcie przeprowadzonych spotkań wyznaczono obszary rewitalizacji oraz główne potrzeby mieszkańców tych obszarów i kierunki działań. Jako obszary rewitalizacji uczestnicy wytypowali trzy obszary znajdujące się w miejscowościach Rymanów, Starnin, Drozdowo. Łącznie zajmują one powierzchnię

97,42 ha (0,67% powierzchni Gminy) oraz są zamieszkiwane przez 869 osób (21,03% mieszkańców całej Gminy). Poniżej przedstawiono obszar rewitalizacji w przestrzeni całej Gminy. Bardziej szczegółowe zaznaczenie przebiegu granic obszaru rewitalizacji w Rymaniu, Starninie i Drozdowie przedstawiono w załącznikach nr 2: Obszar rewitalizacji w miejscowości Drozdowo, nr 3: Obszar rewitalizacji w miejscowości Starnin oraz nr 4: Obszar Rewitalizacji w miejscowości Rymań.

Rysunek 18: Obszar rewitalizacji w przestrzeni Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie ryman.e-mapa.net

Drozdowo to dość duża wieś sołecka o zwartym układzie. Stara zabudowa położona jest wzdłuż drogi powiatowej Gorawino–Trzynik–Gościno. W ciągu zabudowy znajduje się szkoła, zabytkowy kościół z zielenią otaczająca, drobne usługi handlowe. W części południowo–zachodniej wsi zespół dworski z zabytkowym parkiem, w części północno–wschodniej tereny sportowe i cmentarz. W centrum położony jest zespół popegeerowskiej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i duży przyległy zespół zabudowy inwentarsko–gospodarczej częściowo użytkowany (spółka AGRAR z Gorawina), niektóre obiekty ulegają dewastacji. Obok występują 2 małe tereny byłej bazy maszynowo–magazynowej, nie wykorzystywane. Na północ od wsi znajduje się zabudowa zagrodowa rozproszona wzdłuż drogi gminnej (do Białokur w Gm. Siemyśl). W Drozdowie występują duże rezerwy atrakcyjnych terenów rozwojowych.

Najbardziej dotkliwymi problemami o charakterze społecznym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w miejscowości Drozdowo są bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe) oraz wysoki odsetek przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie. Te negatywne zjawiska wynikają z występowania na tym obszarze terenów popegeerowskich, których skutki transformacji w latach 90-tych są odczuwane do dnia dzisiejszego. Po przejęciu majątku po PGR-ach przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP), całe zaplecze socjalne zostało przekazane Gminie, która nie była w stanie go utrzymać i odsprzedała je osobom prywatnym. Nie doprowadziło to jednak do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów – obiekty popegeerowskie nadal ulegały degradacji i obecnie znajdują się w bardzo złym stanie technicznym.

Część byłych pracowników PGR-ów nie była skłonna podjąć wysiłku związanego ze znalezieniem pracy, gdyż wypłacano im comiesięczne zasiłki (tzw. „kuroniówki”), które stanowiły dobre źródło dochodów. Świadczenia się jednak skończyły i uzależnione od nich osoby, odzwyczajone od pracy zawodowej popadały w coraz większe poczucie beznadziei, brak perspektyw na wyjście z zaistniałej sytuacji, często alkoholizm, w wyniku czego ich rodziny były zagrożone patologiami społecznymi. Osoby, które przeszły na wcześniejsze emerytury, otrzymywały dość niskie świadczenia, często uniemożliwiające im zaspokojenie nawet podstawowych potrzeb. Z ww. powodów dojmującym uczuciem wśród byłych pracowników PGR-ów

było (i często nadal jest) rozczarowanie i poczucie krzywdy oraz bierność, brak własnych inicjatyw czy przedsiębiorczości, przekazywane z pokolenia na pokolenie. Najbardziej aktywni i wykształceni mieszkańcy wyemigrowali już poza granice jednostki, przez co na jej terenie brakuje odpowiednio wykwalifikowanej siły roboczej. Pozostali mieszkańcy obszaru rewitalizacji i miejscowości Drozdowo nie są w stanie zdobyć zatrudnienia, co wśród osób bezrobotnych prowadzi do długotrwałego bezrobocia. Przedłużający się brak zatrudnienia prowadzi nie tylko do obniżenia dochodów gospodarstw domowych i niższej jakości życia rodzin, ale przede wszystkim do nasilenia się negatywnych zjawisk społecznych: alkoholizmu, przestępczości, przemocy. Dlatego też w pierwszej kolejności należy podjąć działania mające na celu zwiększenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pomoc w podjęciu zatrudnienia. Istotne będzie również prowadzenie działań uświadamiających skierowanych do młodych ludzi odnośnie uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz ich konsekwencji.

Oprócz problemów o charakterze społecznym mieszkańcy Drozdowa wielokrotnie podkreślali potrzebę stworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które służyłyby rekreacji i aktywnemu spędzaniu wolnego czasu. Obecne zagospodarowanie przestrzeni w tej miejscowości nie spełnia podstawowych potrzeb mieszkańców, także pod względem estetycznym. Drogi posiadają ubytki w nawierzchni, brakuje również chodników. Domy posiadają w większości stare i zniszczone elewacje. Stan przestrzeni w miejscowości Drozdowo przedstawiają poniższe zdjęcia.

Okolice stawu. Fot. A. Zalewska, 2017

Przystanek PKS i remiza OSP. Fot. R. Pasięka, 2016

Z powodu braku środków w budżecie Gmina nie była w stanie podjąć działań mających na celu podniesienie jakości przestrzeni. Dlatego w ramach procesu rewitalizacji można stworzyć atrakcyjne miejsca publiczne, w których mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogliby wspólnie spędzać czas oraz organizować małe imprezy lokalne.

Starnin jest dość dużą wsią sołecką o zwartej zabudowie i ciekawym układzie przestrzennym ze skrzyżowaniem kilku dróg (w tym 2 powiatowych) otaczających naturalne obniżenie z niewielkim jeziorkiem. Ochronie podlegają: zabytkowy zespół parku pałacowego, kościół z zielenią otaczająca i cmentarz na wzgórzu z zielenią otaczającą. W pewnym oddaleniu od wsi nad rzeką znajdują się stanowiska archeologiczne (grodzisko i osady). W Starninie istnieją: szkoła, sklep, boisko sportowe. Ponadto, występują tutaj: zabudowa zagrodowa o zdecydowanej przewadze starej, w tym obiekty wartościowe architektonicznie. Pewien udział nowej zabudowy położony jest w części południowej. Na przedłużeniu tego kierunku znajdują się 2 osady leśne. Pewna ilość rozproszonej zabudowy zagrodowej występuje na północy i zachodzie wsi. W samej wsi są atrakcyjne tereny budowlane, w tym rekreacyjne.

Na wyznaczonym w miejscowości Starnin obszarze rewitalizacji występują problemy społeczne będące konsekwencją m.in. bezrobocia. Z powodu braku podmiotów gospodarczych zapewniających odpowiednią liczbę miejsc pracy, a także niskiego wykształcenia mieszkańców i ich małej mobilności wiele osób nie ma możliwości podjęcia zatrudnienia. Stąd też w Starninie i na obszarze rewitalizacji duża liczba ludności pobiera świadczenia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Niemożność zaspokojenia wszystkich potrzeb i życia na pożądanym poziomie spowodował spadek liczby mieszkańców Starnina. Odływ osób w wieku reprodukcyjnym przyczynił się do spadku urodzeń, które w połączeniu z wydłużeniem przeciętnego trwania życia, wywołało wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności społeczności lokalnej. Zwiększenie liczby osób starszych w społeczeństwie Starnina spowodowało konieczność podjęcia kroków umożliwiających seniorom aktywne spędzanie wolnego czasu oraz usunięcie barier architektonicznych. Seniorzy zamieszkujący obszar rewitalizacji i pozostałą

część miejscowości doskonale się znają i żyją w dobrych stosunkach. Problemem jest natomiast brak pomysłów na organizację czasu wolnego oraz brak odpowiedniego miejsca. Z tego powodu w ramach rewitalizacji, oprócz działań mających na celu zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych należałoby podjąć kroki w celu stworzenia alternatywnych od dotychczasowych form aktywności. W przypadku zaangażowania osób starszych do działań społeczno – kulturalnych należy zwrócić szczególną uwagę na ich potencjał – są to osoby z dużym doświadczeniem życiowym oraz często posiadające czas wolny, który można wykorzystać z pożytkiem dla społeczności lokalnej. Aby umożliwić osobom starszym i innym grupom społecznym organizację różnorodnych form aktywności integracji należy zapewnić odpowiednią bazę pod takie działania. W Starninie nie ma świetlicy wiejskiej, dotychczasowa działalność odbywała się w szkole podstawowej. Stanowił to dość istotne utrudnienie dla mieszkańców, gdyż wszystkie terminy spotkań należy dostosować do odbywanych zajęć szkolnych i pozaszkolnych. Stworzenie odrębnego miejsca zachęciłoby społeczność lokalną do prowadzenia bardziej intensywnych działań o charakterze społeczno – gospodarczym.

Rymań to zwarta duża wieś położona po obu stronach drogi krajowej DK6. W centrum wsi znajduje się skupisko starszej zabudowy z kilkoma budynkami o większych walorach architektonicznych. W części północnej występuje zabudowa mieszana, poczynając od zachodu w Rymaniu położone jest małe osiedle popegeerowskie, zabudowa mieszkalna jednorodzinna stara i nowa wzdłuż drogi oraz wielorodzinna, zespół usług handlowych. W części południowo-zachodniej, przy drodze występuje stara zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. W części południowo-wschodniej, przy drodze, znajduje się niewielki zespół starej, wartościowej architektonicznie zabudowy mieszkaniowej. W kierunku wschodnim od tego zespołu powstało nowe osiedle budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, stadion sportowy z obiektami usługowymi, za nim natomiast znajdują się nowe tereny budownictwa jednorodzinnego. Wokół miejscowości i w przerwach zabudowy występują duże rezerwy terenowe. Jako obszar rewitalizacji uczestnicy konsultacji społecznych wskazali tereny znajdujące się w centrum oraz otaczające stadion.

Spowodowane było to głównie niską jakością przestrzeni tego obszaru, a jak wskazywali uczestnicy – jest to centrum życia towarzyskiego Gminy i pełni funkcje reprezentacyjne. Jednocześnie podkreślano inne problemy występujące na tym obszarze, m.in. brak poczucia bezpieczeństwa, obecność osób publicznie spożywających alkohol, gromadzenie się grup młodzieży, które zakłócają porządek. Jako rozwiązanie problemu wskazywano najczęściej przeprowadzanie remontów i modernizacji oraz organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz w nieco mniejszym stopniu dla pozostałych grup społecznych.

VI. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ

6.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Po przeprowadzeniu rewitalizacji gmina Rymań stanie się terenem o znacznie mniejszej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i technicznych, a także gospodarczych i przestrzenno – funkcjonalnych. Zdiagnozowane zjawiska negatywne w obszarze rewitalizacji zostaną usunięte lub mocno ograniczone. Za sprawą działań rewitalizacyjnych poprawie ulegnie stan budynków mieszkaniowych i zabytków architektonicznych, rozwinięta zostanie infrastruktura techniczna, zwiększy się bezpieczeństwo na drogach i komfort jazdy. Działania rewitalizacyjne mają na celu zwiększenie przedsiębiorczości na terenie gminy oraz przyciągnięcie nowych inwestorów, a co za tym idzie zwiększenia liczby nowych miejsc pracy i redukcji bezrobocia, co w dalszej perspektywie spowoduje podniesienie się jakości życia mieszkańców. Zrewitalizowane zabytkowe budynki przyczynią się do podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy oraz estetyki przestrzeni.

Na obszarach rewitalizowanych podniesie się jakość życia przez to staną się one atrakcyjnymi miejscami zamieszkania – co nie tylko wpłynie na zatrzymanie emigracji mieszkańców, ale może również zachęcić nowe osoby do osiedlenia się na tych terenach. Zmniejszony zostanie problem alkoholizmu i narkomanii.

Zrewitalizowane obszary staną się miejscami atrakcyjnymi pod względem inwestycyjnym oraz przestrzeniami, gdzie wolny czas chętnie będą spędzać mieszkańcy gminy. Wszystko to za sprawą atrakcyjnych przestrzeni publicznych oraz usług oferowanych przez lokalnych przedsiębiorców.

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji w kontekście jego celów:

- 1) Zwiększyła się liczba osób bezrobotnych, przez co spadł poziom bezrobocia,
- 2) Jakość życia mieszkańców uległa podwyższeniu,
- 3) Dzięki szerokiej ofercie możliwości spędzania wolnego czasu dzieci i młodzież nie czują potrzeby sięgania po alkohol i narkotyki,
- 4) Coraz większa liczba mieszkańców decyduje się na zakładanie własnych firm i działania związane z przedsiębiorczością,
- 5) Budynki mieszkaniowe i zabytkowe zostały wyremontowane i zmodernizowane,
- 6) Rozwinięto sieć kanalizacyjną i gazową, poprawie uległ stan dróg gminnych, wybudowano nowe chodniki, oświetlenie i ścieżki rowerowe,
- 7) Gmina aktywnie przyciąga inwestorów z różnych dziedzin gospodarki.

6.2. CELE I KIERUNKI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych na terenie gminy Rymań jest eliminacja pojawiających się zjawisk kryzysowych, przede wszystkim ze sfery społecznej i technicznej. Rewitalizacja stanie się impulsem, który pobudzi rozwój gospodarczy gminy.

Do **strategicznych celów** programu rewitalizacji należą:

- 1) Podniesienia jakości i standardu życia mieszkańców,
- 2) Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni Gminy.

Kierunki działań rewitalizacyjnych koniecznych do podjęcia w celu realizacji strategicznych celów programu rewitalizacji:

- 1) Działania ukierunkowane na zmniejszenie poziomu bezrobocia i aktywizację gospodarczą mieszkańców,
- 2) Działania społeczne ukierunkowane na poprawę poziomu życia mieszkańców,
- 3) Działania ukierunkowane na zwiększenie możliwości spędzania wolnego czasu,
- 4) Działania ukierunkowane na podniesienie poziomu bezpieczeństwa,
- 5) Działania ukierunkowane na zmniejszenie patologii społecznych, zwłaszcza wśród osób młodych,
- 6) Działania ukierunkowane na poprawę stanu zabudowy,
- 7) Działania ukierunkowane na poprawę stanu sieci drogowej i rozbudowę infrastruktury technicznej.

VII. LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

7.1. LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH

Projekt 1	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych
Miejsce realizacji	Rymań, Starnin, Drozdowo
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań GOPS Rymań PUP Kołobrzeg
Zakres	<p>Podstawowym działaniem pozwalającym na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych jest zapewnienie mieszkańcom obszaru rewitalizacji wysokiej jakości życia. Aby członkowie społeczności lokalnych mogli żyć na odpowiadającym im poziomie konieczne jest zapewnienie im możliwości podjęcia zatrudnienia i godziwych zarobków. Ze względu na duże bezrobocie oraz niskie wykształcenie i brak pożądaných przez pracodawców umiejętności w ramach Programu Rewitalizacji prowadzone będą szkolenia i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe mieszkańców obszaru rewitalizacji. Urząd Gminy Rymań będzie prowadził aktywną współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Kołobrzegu w sferze finansowania działań oraz w celu zapobiegania powielania się tematyki i zakresu prowadzonych kursów i szkoleń. Zadanie to ma służyć zwiększeniu możliwości osób bezrobotnych w znalezieniu zatrudnienia. Drugim negatywnym zjawiskiem związanym z aktywnością zawodową jest niska przedsiębiorczość mieszkańców obszaru rewitalizacji i Gminy. Z powodu braku wiedzy i dostępu do odpowiednich informacji tylko niewielka część społeczeństwa Gminy Rymań zdecydowała się na prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Aby zachęcić mieszkańców do założenia własnej firmy w ramach procesu rewitalizacji Gmina będzie prowadziła punkt konsultacyjny, w którym zapewniona zostanie pomoc doradcza i szkoleniowa skierowana do osób fizycznych chcących założyć bądź już prowadzących własną działalność gospodarczą. Choć zadanie to jest skierowane głównie do mieszkańców obszaru rewitalizacji z usług punktu konsultacyjnego będą mogli korzystać również pozostali mieszkańcy Gminy. Zakłada się, że dzięki realizacji tego zadania na obszarze rewitalizacji wzrośnie poziom przedsiębiorczości oraz spadnie poziom bezrobocia.</p>

Wskaźniki produktu	- liczba przeprowadzonych szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje – 12 szt./rok - liczba godzin przeznaczonych na pomoc doradczą i szkolenia – 156 h/rok
Wskaźniki rezultatu	- liczba uczestników kursów i szkoleń – ok. 25 os./kurs lub szkolenie - liczba udzielonych porad – ok. 52 porad/rok
Szacowana wartość	200 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy EFS
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2019-2020

Projekt 2	Aktywnie i zdrowo
Miejsce realizacji	Rymań, Starnin, Drozdowo
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań GOPS Policja Szkoły Kluby sportowe Wiking, Syrena-Grot OSP
Zakres	Ograniczeniu i eliminacji kryzysowych zjawisk społecznych służą działania prewencyjno – informacyjne i integrujące mieszkańców oraz pozwalające im na spędzenie wolnego czasu w ciekawy i aktywny sposób. Atrakcyjne i bezpieczne możliwości spędzenia wolnego czasu należy zapewnić przede wszystkim dzieciom i młodzieży, które dodatkowo pozwolą na kształtowanie pożądanych postaw społecznych. Jako odpowiednie miejsce spotkań i aktywności fizycznej młodzież w czasie konsultacji społecznych najczęściej wskazywała stadion

w miejscowości Rymań, na którym regularnie odbywają się lokalne zawody sportowe i gdzie często spotykają się najmłodsi mieszkańcy Gminy. Aby stworzyć odpowiedniej jakości przestrzeń i zachęcić również inne grupy mieszkańców do aktywności fizycznej niniejszy projekt podzielono na dwie części:

1. Część pierwsza będzie polegała na przeprowadzeniu działań remontowo – modernizacyjnych na terenie stadionu i w jego okolicy. Zadania w tej części będą polegały na:
 - remoncie stadionu: wykonanie boiska do siatkówki i bieżni tartanowej, wymiana nawierzchni trawiastej na boisku do piłki nożnej, instalacja oświetlenia, wykonanie ogrodzenia, wymiana siedzeń, wykonanie boksów dla zawodników) wraz z instalacją monitoringu na budynku zaplecza socjalnego
 - remoncie ulic: Mickiewicza i Sportowej oraz budowie parkingu przy ul. Sportowej
 - budowie siłowni zewnętrznej i przekształceniu byłej strzelnicy na skatepark przy stadionie oraz doposażeniu placu zabaw przy ul. Nowej
 - montażu zestawu kalinistycznego przy siłowni zewnętrznej

Obecny stan stadionu jest bardzo zły, co widać na poniższych zdjęciach.

Fot. A. Zalewska, 2017

2. Druga część projektu będzie polegała na prowadzeniu działań prewencyjno – informacyjnych pozwalających dzieci i młodzieży zdobyć wiedzę na temat narkomanii, alkoholizmu i przemocy w rodzinie oraz zajęcia integracyjno – sportowe. Będą realizowane zadania polegające na:

- organizacji zajęć sportowych
- organizacji konkursów i turniejów sportowych
- organizowaniu w szkołach eventów związanych z przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnienia od alkoholu (wykłady, pogadanki z Policją, organizowanie przedstawień o tej tematyce)
- prowadzeniu działań informacyjnych związanych z przemocą (czym jest przemoc, do czego prowadzi, gdzie się zgłaszać po pomoc, itp.)

Działania związane z aktywizacją fizyczną będą prowadzone we współpracy z członkami Klubów sportowych „Wiking” i „Syrena-Grot” oraz członkami OSP, natomiast do działań prewencyjno – informacyjnych zostaną włączeni Policja, szkoły i GOPS.

Rezultatem realizacji projektu będzie stworzenie alternatywy spędzania czasu pozalekcyjnego w sposób bezpieczny i aktywny, a dzięki działaniom przeciwdziałającym przemocy oraz uzależnieniom od alkoholu i narkotyków, uświadomienie młodym ludziom o zagrożeniach i skutkach jakie za sobą pociągają.

Wskaźniki produktu

- liczba zorganizowanych zajęć sportowych – 5 szt.
- liczba zorganizowanych konkursów i turniejów sportowych – 4 szt.
- liczba zorganizowanych działań/wydarzeń związanych przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnienia od alkoholu – 1 szt.
- liczba przeprowadzonych działań informacyjnych związanych z przemocą w rodzinie – 1 szt.
- długość remontowanych ulic – 0,45 km + parking o powierzchni 1200 m²
- powierzchnia stadionu do wyremontowania – 2 ha
- powierzchnia nowo powstałej siłowni zewnętrznej – 20 arów

	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia doposażonego placu zabaw na ul. Nowej – 700 m² - powierzchnia nowo powstałego skateparku przy stadionie na miejscu strzelnicy – 1500 m²
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczestników zajęć sportowych – 60 osób - liczba uczestników konkursów i turniejów sportowych – 40 osób - liczba uczestników zajęć związanych z przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnieniom od alkoholu – 40 osób
Szacowana wartość	4 200 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy EFS EFRR
Termin rozpoczęcia i zakończenia	III 2018-IV 2019 – remont i modernizacja stadionu

Projekt 3	Działania na rzecz osób starszych
Miejsce realizacji	Rymań, Starnin, Drozdowo
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań Klub Seniora Pod Aniołami GOPS

	Szkoły
Zakres	<p>W wyniku starzenia się społeczeństwa Gminy Rymań i zwiększania się liczby osób starszych konieczne jest podjęcie działań mających na celu wsparcie osób starszych i włączenie ich w życie społeczności lokalnej. Seniorzy, dzięki swojemu doświadczeniu i większej ilości czasu wolnego, stanowią często niewykorzystany potencjał. Same osoby starsze zazwyczaj rzadko udzielają się na forum Gminy z powodu braku sił, zdrowia czy braku motywacji i wiary we własne możliwości. Z tego powodu w ramach procesu rewitalizacji opracowano projekt mający na celu zwiększenie aktywności społecznej osób starszych. Realizowane będą zadania polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>wymianie wiedzy międzypokoleniowej</u> – zadanie to będzie realizowane wraz z dziećmi i młodzieżą. Jego głównym celem jest organizacja zajęć, na których obie grupy wiekowe będą mogły dzielić się swoimi doświadczeniami i umiejętnościami na zasadzie wymiany, np. nauka szydełkowania w zamian za kurs obsługi komputera. - <u>zachęceniu osób starszych do udziału w grupach opartych na wolontariacie</u> – w realizacji tego zadania Gmina Rymań będzie współpracowała z Klubem Seniora „Pod Aniołami” oraz GOPS, które będą przedstawiały osobom starszym w jakich działaniach społecznych mogą pomóc, np. w organizacji imprez lokalnych, działaniach na rzecz społeczności lokalnej i innych. - <u>organizowaniu wspólnych spotkań/wyjść/wyjazdów</u> – zadanie to będzie polegać na organizacji mniejszych i większych spotkań seniorów – w ramach pikników, wyjazdów na przedstawienia teatralne i innych. Celem głównym tego zadania jest integracja seniorów i umożliwienie nawiązania im nowych stosunków międzyludzkich, które pozwolą na ograniczenie poczucia samotności i odrzucenia. - <u>prowadzeniu działań dotyczących zdrowego stylu życia</u> – zadanie to będzie polegało na organizacji mini – wykładów dotyczących najpopularniejszych schorzeń dotyczących osoby starsze czy dobrania odpowiedniej diety do stanu zdrowia. Organizowane będą również zajęcia sportowe takie jak gimnastyka czy nordic walking oraz zajęcia instruktazowe, na których seniorzy dowiedzą się w jaki sposób korzystać z siłowni zewnętrznych. <p>Rezultatem realizacji projektu będzie zwiększenie aktywności społecznej i fizycznej osób starszych: włączenie seniorów w działania na rzecz społeczności lokalnej, wzmocnienie więzi społecznych między „młodym” i „starym” pokoleniem, zmniejszenie poczucia odrzucenia i samotności, poprawienie kondycji fizycznej i zdrowia.</p>

Wskaźniki produktu	- liczba zorganizowanych zajęć polegających na wymianie wiedzy międzypokoleniowej – 24 szt./rok - liczba zorganizowanych spotkań/wyjść/wyjazdów – 2 szt./rok - liczba zorganizowanych działań dotyczących zdrowego stylu życia – 12 szt./rok
Wskaźniki rezultatu	- liczba uczestników zorganizowanych zajęć polegających na wymianie wiedzy międzypokoleniowej – ok. 160 osób - liczba osób starszych, które dołączyły do grup wolontariatu – ok. 15 osób - liczba uczestników zorganizowanych spotkań/wyjść/wyjazdów - - liczba uczestników zorganizowanych działań dotyczących zdrowego stylu życia -
Szacowana wartość	250 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy EFS
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2018-2020

Projekt 4	Zagospodarowanie terenu między szkołą, a ośrodkiem zdrowia
Miejsce realizacji	Rymań
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań
Zakres	Na terenie Rymania znajduje się niewiele atrakcyjnych i odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych, które zapewniłyby mieszkańcom obszaru rewitalizacji odpowiedniej jakości miejsce spotkań i integracji. W trakcie spotkań konsultacyjnych uczestnicy wskazali na miejsce, które według nich, po odpowiednim zagospodarowaniu, stanowiłoby odpowiednią przestrzeń. Jest to teren położony pomiędzy szkołą a ośrodkiem zdrowia, obecnie porośnięty trawą i krzewami. Stan tego terenu przedstawiają poniższe zdjęcia:

Fot. A. Zalewska, 2017

Aby stworzyć odpowiedniej jakości przestrzeń publiczną w ramach projektu realizowane będą:

- budowa oraz remont ciągów pieszych i jezdnych: ulice Szkolna, Kwiatowa, Polna, Słoneczna, chodniki przy ulicach Szkolnej i Polnej oraz parkingów
- budowa placów zabaw przy szkole i ulicy Polnej oraz budowa siłowni zewnętrznej przy ulicy Polnej
- stworzenie placu manewrowego za szkołą służącego nauce jazdy na rowerze
- budowa pętli autobusowej z parkingiem
- montaż elementów małej architektury
- zagospodarowanie zieleni: wycinka istniejących drzew i krzewów, przygotowanie terenu pod obsianie trawnikami, aranżacja szaty roślinnej w donicach, zasadzenie żywopłotów wzdłuż ciągów pieszych
- budowa instalacji sanitarnych zewnętrznych: zewnętrznej instalacji drenarskiej wokół ścian zewnętrznych budynku, zewnętrznej instalacji kanalizacji deszczowej z systemem przepompowni, zbiornika podziemnego na

	<p>wody opadowe wraz z systemem rozsączającym nadmiar wód z tego zbiornika</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa zewnętrznej instalacji elektrycznej oświetleniowej i zasilania przepompowni wód deszczowych <p>Rezultatem realizacji projektu będzie stworzenie bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni, w której mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli się integrować.</p>
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - długość remontowanych dróg i ciągów pieszych – 2,21 km - powierzchnia zagospodarowanego terenu – 11 500 m² - długość wybudowanych instalacji technicznych – 500 m
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci korzystających z placów zabaw - 250 - długość wyremontowanych dróg i ciągów pieszych – 2,21 km
Szacowana wartość	7 800 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy EFRR
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2018-2019

Projekt 5	Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie
Miejsce realizacji	Drozdowo
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań
Zakres	<p>Często zgłaszanym do sołtysa i władz Gminy problemem mieszkańców Drozdowa jest brak odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych służących wypoczynkowi i rekreacji. Za odpowiednie do tego celu miejsce mieszkańcy Drozdowa wskazywali teren wokół stawu, znajdujący się niedaleko centrum miejscowości. Stan obecny terenu został przedstawiony na poniższych zdjęciach:</p>

Fot. A. Zalewska, 2017

Aby odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców i stworzyć atrakcyjne miejsca spędzania wolnego czasu w ramach projektu teren wokół stawu zostanie zagospodarowany w następujący sposób:

- powstanie siłownia zewnętrzna i boisko wielofunkcyjne,
- zbudowany zostanie drewniany pomost oraz utwardzona nawierzchnia wokół stawu wraz z placem,
- zamontowane zostaną elementy małej infrastruktury oraz ławki i podesty do siedzenia

Rezultatem realizacji projektu będzie stworzenie miejsca integracji mieszkańców.

Wskaźniki produktu

- liczba zamontowanych elementów małej infrastruktury – 10 szt.
- liczba wybudowanych obiektów sportowo rekreacyjnych – 2 szt.

Wskaźniki rezultatu

- liczba osób korzystających z terenu – 200 osób

Szacowana wartość

1 800 000,00

Źródła

Budżet Gminy

finansowania	EFRR
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2019-2020

Projekt 6	Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne
Miejsce realizacji	Starnin
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań
Zakres	<p>Dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w miejscowości Starnin największym problemem jest brak bazy infrastrukturalnej przeznaczonej na cele społeczne i kulturalne. Dlatego w ramach projektu realizowane będą zadania służące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stworzeniu remizy OSP z salą wiejską - budowie siłowni zewnętrznej i boiska - wykonaniu ogrodzenia i oświetlenia oraz budowie dróg dojazdowych i remoncie drogi gminnej (dz. nr 457) <p>Rezultatem realizacji projektu będzie powstanie miejsca, w którym mieszkańcy będą mogli się spotykać i prowadzić różnorodną działalność społeczno – kulturalną.</p>
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych obiektów przeznaczonych pod sport i działania kulturalne – 1 ha - długość wybudowanych dróg dojazdowych – 0,5 km - długość wykonanego oświetlenia – ok. 0,5 km
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z obiektów – 100 osób - liczba wydarzeń i działań organizowanych w nowopowstałych obiektach – 3 szt./miesiąc
Szacowana wartość	3 500 000,00
Źródła	Budżet Gminy

finansowania	PROW
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2018-2019

Projekt 7	Odnowa przestrzeni między ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską
Miejsce realizacji	Rymań
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań
Zakres	<p>Z powodu znacznego stopnia degradacji przestrzeni obszaru rewitalizacji w miejscowości Rymań nie daje mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa oraz nie odpowiada na społeczne oczekiwania i potrzeby. Aby przestrzeń była „dobra” w sensie materialnym i społecznym należy dążyć do jej odnowy i poprawy funkcjonalności. W ramach procesu rewitalizacji prowadzone będą działania mające na celu przywrócenie zdegradowanym przestrzeniom obszaru rewitalizacji ich jakości i standardu, tak aby odpowiadały na potrzeby społeczności lokalnej. W pierwszej kolejności odnowiona zostanie przestrzeń między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską, która będzie polegała na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizacji budynku Stacji Obsługi wraz z wymianą nawierzchni placu, ogrodzeniem, oświetleniem, wykonaniem nowej wiaty - wydzieleniu na terenie placu miejsca na 4 stoiska (wiaty) przeznaczone na handel - remoncie ulic Wiejskiej i Krótkiej wraz z budową drogi dojazdowej do ulicy Wiejskiej <p>Podniesienie jakości przestrzeni obszaru rewitalizacji ma służyć zwiększeniu jej estetyki oraz poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.</p>
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia obiektu poddanego termomodernizacji – 3 100 m² - powierzchnia zagospodarowanego placu – 2000 m² - powierzchnia wyremontowanych dróg – 3258 m²

Wskaźniki rezultatu	- zmniejszenie strat ciepła w budynku Stacji Obsługi – o ok. 15% - podniesienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców – badania ankietowe i wywiady
Szacowana wartość	4 000 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy EFRR
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2019-2020

7.2. LISTA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH

Projekt 1	Wzrost wykorzystania OZE
Miejsce realizacji	Rymań, Starnin, Drozdowo
Podmiot realizujący	Urząd Gminy Rymań
Zakres	OZE przynoszą wiele korzyści środowisku naturalnemu, ale również całej gospodarce. Pozytywny wpływ OZE da się zauważyć głównie na obszarach wiejskich (w tym w Gminie Rymań) gdzie standard usług energetycznych jest stosunkowo niski. Aby przekonać mieszkańców obszaru rewitalizacji i Gminy do korzystania z alternatywnych źródeł energii władze Gminy będą instalować urządzenia fotowoltaiczne na nowo powstałych lub remontowanych i modernizowanych obiektach publicznych. W ramach projektu zainstalowane zostaną urządzenia fotowoltaiczne na budynku Stacji Obsługi w Rymaniu oraz przy placu zabaw i nauki jazdy rowerem przy szkole i ośrodku zdrowia w Rymaniu. Dodatkowo, władze Gminy we współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań, zapewni wsparcie doradcze dla osób prywatnych chcących zainstalować urządzenia wykorzystujące alternatywne źródła energii.
Wskaźniki produktu	- liczba zamontowanych urządzeń fotowoltaicznych – 3 szt. - liczba godzin przeznaczonych na wsparcie doradcze – 10 h
Wskaźniki rezultatu	- liczba udzielonych porad dotyczących pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł – 2 szt.

Szacowana wartość	1 000 000,00
Źródła finansowania	Budżet Gminy
Termin rozpoczęcia i zakończenia	2020-2021

7.3. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Realizacja celów oraz działań zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań uzależniona jest od środków finansowych, którymi gmina dysponuje i które może pozyskać ze źródeł zewnętrznych.

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów podstawowych i uzupełniających. Indykatywny charakter listy oznacza, iż podane w niej informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny i są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje wartości projektów, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych projektów rewitalizacyjnych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 31: Indykatywne ramy finansowe dla projektów podstawowych i uzupełniających

Nazwa projektu	Szacowana wartość projektu	Planowane źródła finansowania
PROJEKTY PODSTAWOWE		
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	200 000,00	Budżet Gminy EFS
Aktywnie i zdrowo	4 200 000,00	Budżet Gminy (30% wartości projektu) EFS (25% wartości projektu) EFRR (25% wartości projektu) ⁶
Działania na rzecz osób starszych	250 000,00	Budżet Gminy EFS
Zagospodarowanie terenu między szkołą, a	7 800 000,00	Budżet Gminy

⁶ 40% wartości projektu będzie przeznaczony na realizację zadań społecznych, które będą finansowane z EFS – odlicza się od tej kwoty 15% wkładu z budżetu Gminy; 60% wartości projektu będzie przeznaczony na realizację zadań inwestycyjnych finansowanych z EFRR – od tej wartości również odlicza się 15% wkładu z budżetu Gminy.

ośrodkiem zdrowia		EFRR
Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie	1 800 000,00	Budżet Gminy EFRR
Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne	3 500 000,00	Budżet Gminy PROW
Odnowa przestrzeni pomiędzy ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską	4 000 000,00	Budżet Gminy EFRR
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE		
Wzrost wykorzystania OZE	1 000 000,00	Budżet Gminy
SUMA		
Całkowity szacunkowy koszt projektów	22 750 000,00 zł	
Maksymalna wartość środków finansowych możliwych do pozyskania z funduszy europejskich	17 739 550,00 zł	
Wkład własny Gminy Rymań	5 010 450,00 zł	

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Przedstawione w tabeli powyżej indykatywne ramy finansowe zakładają, że całkowity koszt działań podejmowanych w ramach rewitalizacji będzie wynosił ok. 22 750 000 zł. Maksymalna wartość dofinansowania jaką można pozyskać z funduszy europejskich stanowi ok. 78% wartości tej sumy. Trzeba jednak brać pod uwagę, że maksymalne dofinansowanie projektów zdarza się bardzo rzadko, dlatego suma środków finansowych jaką Gmina Rymań będzie musiała pozyskać w ramach uzupełnienia z pewnością będzie wyższa niż 5 010 450 zł. W takim wypadku stanie się konieczne pozyskanie środków z innych źródeł publicznych lub prywatnych.

Urząd Gminy Rymań zapewni swój wkład własny w realizacji każdego projektu rewitalizacyjnego, będzie jednak pozyskiwał środki finansowe z innych źródeł (wymienione w tabeli 28).

Tabela 32: Potencjalne źródła finansowania projektów

Ze względu na charakter realizowanych zadań	Potencjalne źródła finansowania
Społeczne	EFS, Środki budżetu gminy, Środki własne prywatnych przedsiębiorców, Środki krajowe i regionalne, Fundusze sołeckie i wkład własny mieszkańców
Inwestycyjne	EFRR, Środki budżetu gminy, PROW, Środki własne prywatnych przedsiębiorców, Środki krajowe i regionalne, JESSICA II, Kredyty i pożyczki, Fundusze sołeckie i wkład własny mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

7.4. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Zaproponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, zarówno te podstawowe, jak i uzupełniające, zaplanowane zostały w taki sposób, aby nie dopuścić do przenoszenia zidentyfikowanych problemów na inne obszary bądź też do występowania niepożądanych efektów społecznych np. takich jak wykluczenie. Ponadto prowadzone będą działania ukierunkowane na integrację społeczną oraz poprawienie jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych. Kształt obszarów rewitalizacji oraz charakter projektów mają na celu wywieranie pozytywnego wpływu nie tylko na obszar rewitalizowany, ale także na pozostałą część obszaru zdegradowanego oraz resztę gminy.

Projekty rewitalizacyjne realizowane będą na obszarze rewitalizacji w miejscowościach Drozdowo, Starnin oraz Rymań. Działania te mają wspólny cel: podniesienie jakości życia mieszkańców oraz ich zaangażowania w życie społeczności lokalnej poprzez działania społeczne wsparte działaniami inwestycyjnymi.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaprojektowane zostały w taki sposób, aby dopełniały się wzajemnie pod względem tematycznym, dzięki czemu program rewitalizacji będzie oddziaływał na podobszary rewitalizacji we wszystkich aspektach. Zaplanowane działania mają przede wszystkim spełniać wyznaczone kierunki działań, które pozwolą osiągnąć cele strategiczne, a tym samym umożliwić rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Rymań.

W Gminie Rymań najistotniejszym problemem spowalniającym rozwój jednostki jest brak aktywności i zaangażowania mieszkańców w prowadzone przez Gminę działania. Stąd też projekty, które będą realizowane w procesie rewitalizacji kładą silny nacisk na tworzenie i umacnianie więzi międzyludzkich, sąsiedzkich, międzypokoleniowych oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego. Zawarte w Programie Rewitalizacji projekty społeczne i inwestycyjne realizują podobną tematykę, a wszystkie wyznaczone zadania będą na siebie wzajemnie oddziaływać.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO – INSTYTUCJONALNA

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zapewniona jest dzięki odpowiednio zaprojektowanemu systemowi zarządzania programem rewitalizacji. Wymaga zapewnienia efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Komplementarność ta zapewniona zostanie przez system zarządzania programem, oparty na strukturach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy Rymań.

System ten zapewni ponadto partycypację interesariuszy procesu rewitalizacji, która została szczegółowo opisana w rozdziale system wdrażania, monitoringu oraz oceny skuteczności działań programu rewitalizacji i system wprowadzania zmian.

Procedura tworzenia i realizacji założeń programu rewitalizacji jest taka sama jak w przypadku innych dokumentów gminnych. Model zarządzania strategicznego Gminy Rymań jest zgodny z podstawowymi zasadami planowania strategicznego, który w literaturze jest przedstawiany jako cykl: analiza (diagnoza) → planowanie → wdrażanie → ocena → korekta i aktualizacja planów. Zgodnie z powyższym dla

każdego dokumentu opracowanego dla gminy, w tym niniejszego programu rewitalizacji, sporządzono diagnozę stanu gminy, która pozwala na określenie problemów występujących na terytorium jednostki oraz stanowi punkt wyjścia do tworzenia założeń programowych. Na etapie planowania prowadzona jest współpraca różnych podmiotów: pracowników Urzędu Gminy, instytucji publicznych i prywatnych, mieszkańców i innych. Podczas warsztatów, konsultacji specjalnie powołany zespół ds. opracowania dokumentu strategicznego (dalej nazywany Zespołem) przedstawia dotychczasowe ustalenia, proponowane działania oraz prowadzi dyskusje. Zebrane uwagi są następnie uwzględniane w projekcie dokumentu.

Po opracowaniu i uchwaleniu programu strategicznego następuje procedura jego wdrażania, realizacji, monitorowania i ewaluacji, która spoczywa gestii Wójta Gminy Rymań wspieranego przez powołany wcześniej zespół.

Dzięki wiedzy pracowników Urzędu Gminy na temat wprowadzanych w Gminie programów i uchwał oraz sposobów i zakresu ich realizacji, możliwe będzie takie dobieranie projektów, aby spełniały one wszystkie wymagania prawne oraz uzupełniały się pod względem tematycznym, przestrzennym i czasowym.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Gmina Rymań dzięki otrzymanemu wsparciu finansowemu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 mogła zrealizować przedsięwzięcia takie jak:

1. „Wykonanie placu zabaw dla dzieci w Skrzydłowie”
2. „Zakup i montaż systemu fotowoltaicznego w sali wiejskiej w Kinowie”
3. „Remont podłogi w sali wiejskiej w Gorawinie”
4. „Remont podłogi w sali wiejskiej w Rzesznikowie”
5. „Zakup wyposażenia na halę widowiskowo - sportową w Rymaniu”
6. „Uruchomieniem infokiosku internetowego wraz z remontem istniejącej nawierzchni i zagospodarowaniem placu postojowego w miejscowości Rymań”.

Projekty zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji przyjmują bardzo podobną tematykę. W ramach projektu nr 5: Tworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego uzupełnione zostanie wyposażenie placów zabaw oraz powstaną nowe obiekty sportowo rekreacyjne. W ramach projektu nr 7: Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne powstaną m.in. nowe sale wiejskie, które uzupełnią infrastrukturę społeczną. Z przedsięwzięciem „Zakup i montaż systemu fotowoltaicznego w sali wiejskiej w Kinowie” jest projekt uzupełniający nr 1: Wzrost wykorzystania OZE, w ramach którego zamontowane zostaną kolejne urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Komplementarność źródeł finansowanie zostanie zapewniona poprzez połączenie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej (z EFRR, EFS) oraz źródeł publicznych i prywatnych.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego gmina może otrzymać pomoc ukierunkowaną na:

1. Wsparcie dla liderów i animatorów lokalnych,
2. Organizowanie grup samopomocowych, grup wsparcia i grup edukacyjnych,
3. Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych,
4. Wsparcie inicjatyw partnerskich oraz tworzenie nowych i wzmacnianie funkcjonujących partnerstw lokalnych.

W ramach wsparcia uzupełniającego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na działania takie jak:

1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich, w tym przebudowa i remont obiektów wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,

2. Remont zdegradowanych budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym.

Wśród źródeł publicznych można wyróżnić:

1. Budżet miasta,
2. Programy rządowe,
3. Fundusze celowe,
4. Programy i fundusze wojewódzkie,
5. Fundusze europejskie zdefiniowane w programach operacyjnych województwa i krajowych.

Do środków prywatnych zaliczają się:

1. Kredyty i pożyczki,
2. Leasing,
3. Emisja obligacji komunalnych,
4. Gwarancje bankowe,
5. Środki własne inwestorów prywatnych.

VIII. MECHANIZMY WŁĄCZENIA PODMIOTÓW I GRUP W PROCES REWITALIZACJI

Ważnym elementem każdego programu rewitalizacji jest aktywne włączenie zainteresowanych podmiotów: mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych zainteresowanych grup w proces rewitalizacji.

Konsultacje społeczne przeprowadzono na podstawie Uchwały nr VIII/41/15 Rady Gminy Rymań z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Rymań. Konsultacje przybrały formę badań ankietowych i dotyczyły opracowanego projektu „Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023”. Formularz ankiety wyłożony był w Urzędzie Gminy w Rymaniu – pok. nr 8, oraz na stronie internetowej:

www.rymanm.pl. Opinie lub uwagi zgłaszano poprzez wypełnienie formularza konsultacyjnego, który należało odesłać w wersji elektronicznej lub złożyć osobiście w Urzędzie Gminy w Rymaniu w Sekretariacie.

Konsultacje trwały od 28 grudnia 2016 do 13 stycznia 2017. Były skierowane do wszystkich osób pełnoletnich zamieszkałych na terenie Gminy Rymań oraz do przedstawicieli organizacji pozarządowych obejmujących terenem działania Gminę Rymań oraz do innych podmiotów społeczno – gospodarczych, których interes wiązał się z przedmiotem konsultacji społecznych. W wyniku przeprowadzonych konsultacji wpłynęło 20 ankiet i jedna uwaga, przytoczona poniżej:

„W związku z zaproponowanymi działaniami dotyczącymi modernizacji dróg i ulic wraz z chodnikami proszę pamiętać o ulicy Leśnej do nr 7, gdyż w jej rejonie powstaje osiedle domów jednorodzinnych. Obecny stan "drogi" i tylko jej, gdyż chodnika ani odwodnienia ona nie posiada zostawia co najmniej wiele do życzenia. Przy padającym deszczu zamienia się ona właściwie w rwący potok do którego dodatkowo wlewa się woda z drogi krajowej nr 6 nieodebrana przez studzienki burzowe”.

W dniach 8-9 czerwca 2017 roku odbyły się kolejne spotkania konsultacyjne na terenie Gminy Rymań. Informacje o spotkaniach wyłożone zostały do wiadomości w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej oraz zostały rozwieszane ogłoszenia o planowanych spotkaniach w siedzibach sołectw. Równocześnie rady sołeckie zostały poinformowane funkcjonującym systemem informacji wewnętrznej.

8 czerwca 2017 roku odbyło się spotkanie z gimnazjalistami, z uwagi na znaczącą część planowanej rewitalizacji Gminy dedykowanej tej grupie wiekowej. Firma Awil z Poznania przedstawiła założenia programu rewitalizacji, jak również konkretne rozwiązania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania gminy, jako społeczności lokalnej.

W trakcie procesu konsultacyjnego ze strony uczniów padły propozycje wywołania konkursu na wizję gminy (w formie konkursu plastycznego) po zakończeniu procesu rewitalizacji. Znaczącą uwagą ze strony uczniów było uzupełnienie przewidywanych działań o mini skatepark, który byłby realną propozycją zaspakajającą potrzeby młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu i integracji.

9 czerwca 2017 odbyły się spotkania w Starninie, Drozdowie oraz siedzibie gminy, czyli w Rymaniu.

Niezwykle cenna okazała się konsultacja w m. Starnin, gdzie społeczność lokalna zwróciła uwagę na wykonanie melioracji na krótkim odcinku przepływającego potoku. Działanie to winno stanowić punkt wyjścia do późniejszych realizacji z uwagi na podstawową funkcję sołectwa, czyli bezpieczeństwo. Nie wykonanie tego zadania uniemożliwi podjęcie kolejnych. Mieszkańcy szczególnie akcentowali prężną działalność OSP i potrzebę jej doposażenia. Zwrócono również uwagę na potrzebę doposażenia placu zabaw, założenie monitoringu oraz oświetlenie boiska przy użyciu rozwiązań fotowoltaicznych.

Mocnym akcentem miejscowości jest funkcjonowanie Stowarzyszenia Pamięć i Tożsamość, wokół którego ma miejsce szereg różnych działań związanych z turystyką kulturową skupiających się zabytkowego ewangelickiego cmentarza. W trakcie spotkania padła również propozycja wykorzystanie budynku szkoły, która będzie w najbliższym czasie likwidowana na świetlicę i nową siedzibę OSP.

Włączenie społeczne mieszkańców gminy będzie się odbywało również na kolejnych etapach realizowania programu rewitalizacji, tj. wdrażaniu, monitoringu i ocenie działań. Społeczność lokalna będzie informowana o poczynionych postępach oraz, w przypadku pojawienia się nowych projektów czy zmian, odbywać się będą kolejne konsultacje, na których zainteresowane podmioty będą mogły się wypowiedzieć.

IX. SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

System wdrażania LPR powiązany jest ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy Rymań oraz innych jednostek organizacyjnych. Za program w imieniu gminy Rymań będzie odpowiadał Wójt Gminy Rymań przy współpracy z podległymi instytucjami oraz z uwzględnieniem różnych grup interesariuszy. Wójt gminy powoła Zespół Roboczy ds. Rewitalizacji, w skład którego wchodzić będą wybrane osoby z wydziałów Urzędu Gminy, przedstawiciele instytucji podległych, przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń i grup działania oraz partnerzy prywatni. W ramach zespołu powinny funkcjonować osoby reprezentujące poszczególne inicjatywy wdrożeniowe. Wiodącą rolę zajmować będzie komórka Urzędu Gminy odpowiedzialna za

inwestycje i projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych, która nadzorować będzie skuteczność i jakość realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Do jej szczególnych zadań należeć będzie:

1. wdrażanie poszczególnych projektów oparte o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia (krajowych i unijnych),
2. opiniowanie wniosków przedkładanych przez Partnerów Projektów dotyczących zadań realizowanych w ramach obszaru rewitalizowanego,
3. przyjmowanie i kierowanie propozycji projektów od podmiotów społecznych,
4. aktualizacja zadań programu,
5. ewaluację LPR,
6. monitorowanie postępów wdrażanych projektów

W zakresie propozycji nowych przedsięwzięć zgłaszanych do LPR stosowana będzie następująca ścieżka postępowania:

1. Podmioty zainteresowane realizacją projektów na terenie LPR zgłaszają swoje propozycje do Wójta Gminy,
2. Komórka organizacyjna Urzędu Gminy po weryfikacji wniosku oraz przeprowadzeniu konsultacji z właściwymi wydziałami Urzędu oraz przeprowadzeniu konsultacji społecznych z mieszkańcami, organizacjami, przedsiębiorstwami i innymi zainteresowanymi podmiotami wydaje decyzję odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłaszanego projektu,
3. Wójt gminy po zapoznaniu się z opinią komórki organizacyjnej UG dokonuje akceptacji,
4. Złożenie przez Wójta Gminy wniosku o zaopiniowanie projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
5. Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Rymań o przyjęciu do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
6. Zaopiniowanie programu przez UMWW oraz uzyskanie pozytywnej opinii i wpisanie dokumentu na wykaz programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego,

7. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji poszczególnych przedsięwzięć
8. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych współfinansujących szczególnie przedsięwzięcia rewitalizacyjne
9. Realizacja przedsięwzięć i projektów ujętych w planie rewitalizacji
10. Ewaluacja realizacji lokalnego planu rewitalizacji zgodnie z przyjętymi celami pod względem efektywności
11. Prowadzenie działań z zakresu public relations uwzględniających bieżące informowanie mieszkańców oraz innych zainteresowanych podmiotów o realizacji planu rewitalizacji.

Wprowadzanie kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie przyczyniało się do stopniowej eliminacji zjawisk kryzysowych, w wyniku czego zmieniają się potrzeby społeczności lokalnej. Dzięki prowadzeniu regularnego monitoringu i oceny skuteczności działań (rozdz. X: *System monitoringu i oceny skuteczności działań*) możliwe będzie wprowadzanie modyfikacji do zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ścieżka postępowania będzie następująca:

1. Analiza efektów dotychczas przeprowadzonych działań w oparciu o mierniki wykorzystane do zidentyfikowania zjawisk kryzysowych,
2. Rozpoznanie istniejących potrzeb rewitalizacyjnych w oparciu o przeprowadzone badania wskaźnikowe oraz konsultacje społeczne,
3. Określenie kierunku działań rewitalizacyjnych oraz proponowanych przedsięwzięć,
4. Przeprowadzenie konsultacji społecznych proponowanych zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji wraz z zebraniem uwag i propozycji projektów od wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji,
5. Złożenie przez Wójta wniosku do Rady Gminy o zmiany w LPR z opisem zmian i uzasadnieniem,
6. Podjęcie uchwały Rady Gminy o przystąpieniu do sporządzenia aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
7. Dokonanie aktualizacji dokumentu,
8. Przeprowadzenie konsultacji społecznych zaktualizowanego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji,

9. Złożenie przez Wójta Gminy wniosku o zaopiniowanie zaktualizowanego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
10. Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Rymań o przyjęciu do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
11. Zaopiniowanie programu przez UMWW oraz uzyskanie pozytywnej opinii i wpisanie dokumentu na wykaz programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego,
12. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji poszczególnych przedsięwzięć,
13. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych współfinansujących poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
14. Realizacja przedsięwzięć i projektów ujętych w planie rewitalizacji,
15. Ewaluacja realizacji lokalnego planu rewitalizacji zgodnie z przyjętymi celami pod względem efektywności.

X. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ

Kluczowym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest system monitorowania i oceny skuteczności działań. Proces periodycznego zbierania i analizowania danych zarówno ilościowych jak i jakościowych dotyczących wdrażanych projektów umożliwia skuteczną i efektywną ich realizację oraz pozwala na szybką reakcję w przypadku pojawienia się jakichkolwiek komplikacji. Służy również wczesnemu ostrzeganiu i informowaniu o ewentualnych nieprawidłowościach oraz weryfikuje skuteczność działań ujętych w dokumencie. Systematyczny monitoring umożliwia korygowanie działań determinując tym samym optymalne wykorzystanie środków finansowych oraz wzrost efektywności podejmowanych działań w ramach polityk publicznych.

Monitoring realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników pozwalających na ocenę rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów wskazanych w dokumencie oraz identyfikację

odstępstw i nieprawidłowości. Celem monitoringu jest powtarzalność procesu pozyskiwania danych, która umożliwi porównanie wyników z różnych okresów analiz.

Zalecane jest dla informacji o realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji sporządzanie tzw. „Raportu z monitoringu”. Istotnym uzupełnieniem raportu będzie „Formularz efektów monitorowania programów rewitalizacji”, który będzie wypełniany raz na rok. Dostarczenie obu dokumentów, tzn. raportu oraz formularza, jest zadaniem obligatoryjnym w przypadku Lokalnego Programu Rewitalizacji znajdujących się w Wykazie Programów Rewitalizacji Gmin Województwa Zachodniopomorskiego.

Monitoring koordynowany będzie przez Zespół Roboczy ds. Rewitalizacji. Ponadto w proces monitorowania programu zostaną zaangażowani interesariusze z obszaru poddanego rewitalizacji. Komponentami integralnymi systemu monitorowania będą oceny mieszkańców jak również Zespołu Roboczego, m. in. w zakresie wizerunku obszaru rewitalizacji, partycypacji społecznej, komplementarności oraz integralności projektów.

Proces monitorowania polegać będzie na sporządzaniu raportów okresowych, które będą przygotowywane również przez Zespół Roboczy na bazie raportów przedkładanych przez beneficjentów końcowych po zakończeniu realizacji poszczególnych zadań oraz wskaźników monitorujących efektywność Programu. Raporty okresowe stanowiąc będą podstawę raportów ewaluacyjnych weryfikujących efektywność realizacji. Proces monitoringu przebiegać będzie w następujący sposób:

1. Monitorowanie w całym okresie realizacji LPR, czy wskazane cele są osiągnięte poprzez realizację poszczególnych projektów objętych programem oraz, czy cele realizowane w ramach programu są nadal aktualne i zgodne ze stanem faktycznym,
2. Kontrolowanie etapów systemu wdrażania LPR,
3. Adekwatny dobór wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych projektów przygotowywanych przez jednostki odpowiedzialne za realizację projektów na realizację zadań objętych LPR. Mierniki te muszą być zgodne z przedstawionymi w liście podstawowych projektów rewitalizacyjnych

wskaźnikami produktu oraz rezultatu niniejszego opracowania, które będą podstawą pomiaru efektywności całego Programu.

4. Zaprojektowanie formy z realizacji poszczególnych projektów, które będą składane w standardowej formie przez beneficjentów końcowych.

Konieczność aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji może wynikać z czasu obowiązywania dokumentu, ze zmian wymogów prawnych, pojawienia się nowych projektów. Na determinację nowych odbiorców oraz zakres nowych projektów wpływ będą miały zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, potrzeby mieszkańców obszarów rewitalizacji, możliwości budżetu gminy oraz dostępność środków zewnętrznych. Wszelkie informacje dotyczące stanu realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz ewentualne zamierzenia aktualizacji dokumentu będą publicznie udostępniane. W przypadku aktualizacji LPR, zostanie ona poprzedzona konsultacjami społecznymi w zakresie identyfikacji nowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych.

Ocena programu rewitalizacji ma na celu potwierdzenie spełniania wymagań określonych w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ocena wszystkich projektów i zadań rewitalizacyjnych będzie brała pod uwagę kryteria ewaluacyjne:

1. Skuteczność - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,
2. Efektywność - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,
3. Użyteczność - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej,
4. Trafność - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w programie odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego,
5. Trwałość - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji pozwala oszacować oddziaływanie programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celu programu. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowe raportowanie przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania programu.

Efektywne przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w Gminie Rymań będzie polegało na monitorowaniu wydatków oraz efektów rzeczowych przedsięwzięć. Monitorowanie powinno obejmować następujące etapy: zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych, opisując postęp i efekty realizowanego dokumentu. Monitoring rzeczowy będzie polegał na pozyskiwaniu informacji o postępach w realizacji zaplanowanych działań, przedstawi efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także zapewni zgodność z założeniami Programu. Monitoring finansowy umożliwi kontrolę nad finansowymi aspektami inwestycji, będzie podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Ponadto monitoring finansowy będzie oferował pomoc interesariuszom rewitalizacji w uzyskaniu informacji dotyczących możliwych do pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Przedstawiony poniżej wzór karty oceny projektów powinien zostać wypełniony przez poszczególne podmioty wykonawcze po zakończeniu realizacji projektu. Dzięki takim kartom możliwe będzie monitorowanie rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób przejrzysty i jednoznaczny. Posiadając karty monitoringu projektów już zrealizowanych inwestycji, będzie możliwa ocena ich skuteczności. Ponadto będzie możliwe oszacowanie zagrożeń oraz szans inwestycji o podobnym charakterze. Wszystko to w następnych latach procesu rewitalizacji będzie stanowić doskonały punkt odniesienia do przeprowadzenia monitoringu. Dodatkowo, zaleca się organizację spotkań z mieszkańcami, na których możliwe będzie przeprowadzenie otwartej debaty na temat przebiegu prowadzonych przedsięwzięć. Pozwoli to na bezpośrednie włączenie lokalnej społeczności w proces monitoringu LPR. Ważnym elementem raportu monitoringowego będzie zestawienie mierników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, które pozwolą na określenie efektów rzeczowych

realizacji projektów (tab. 28). Ujęte mierniki należy dostosować do możliwości oraz potrzeb, które można rozszerzyć o dodatkowe, bardziej szczegółowe (np. z GOPS, PUP, Policji - poniższe wskaźniki są zgodne z wykorzystanymi w delimitacji obszarów zdegradowanych).

Tabela 33: Mierniki realizacji LPR

Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Rok bazowy ⁷ (2016)	Rok docelowy (2023)
Zmiana liczby mieszkańców (%)	Urząd Gminy Rymań	0,55	0,65
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki		14,59	16,00
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki		8,89	7,89
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym		4,98	3,98
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym		1,51	1,00
Liczba przestępstw na 100 mieszkańców jednostki		0,46	0,36
Liczba przestępstw przeciwko rodzinie na 100 mieszkańców jednostki		0,13	0,03
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców jednostki		5,99	6,99
Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki		5,99	6,99

⁷ Średnia ze wszystkich jednostek urbanistycznych

Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 mieszkańców jednostki	40,65	40,00
Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców	0,51	0,60
Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców	0,45	0,55
Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych	81,16	81,16
Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych	80,93	80,00
Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	16,81	16,90
Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	26,91	26,00
Liczba budynków poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych	22,28	20,28

Źródło: opracowanie własne

Monitoring wdrażanych zadań oraz ocena osiągniętych rezultatów będzie się również odbywać poprzez zmierzenie wskaźników produktu i rezultatu, które dostarczą informacji o skuteczności realizacji celów i kierunków LPR Gminy Rymań. Ze względu na charakter wskaźników produktu i rezultatu ich ostateczny pomiar i ocena będzie się odbywać tuż po zakończeniu realizacji projektu (zmierzenie i ocena wskaźników produktu) oraz rok po zakończeniu ich realizacji (zmierzenie i ocena wskaźników rezultatu). Niemniej jednak, aby zapewnić bieżące monitorowanie i zachować kontrolę nad wdrażanymi projektami mierniki te będą określane i oceniane raz w roku. Wskaźniki realizacji celów i kierunków programu rewitalizacji są zależne od zakresu danego projektu.

Tabela 34: Mierniki realizacji celów i kierunków Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań

Nazwa projektu	Źródło danych	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Aktywizacja zawodowa osób	Urząd Gminy	- liczba przeprowadzonych szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje – 12 szt./rok	- liczba uczestników kursów i szkoleń – ok. 25 os./kurs lub szkolenie - liczba udzielonych

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Pomorze
Zachodnie

Unia Europejska
Fundusz Spójności

bezrobotnych	Rymań	- liczba godzin przeznaczonych na pomoc doradczą i szkolenia – 156 h/rok	porad – ok. 52 porad/rok
Aktywnie i zdrowo		<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych zajęć sportowych – 5 szt. - liczba zorganizowanych konkursów i turniejów sportowych – 4 szt. - liczba zorganizowanych działań/wydarzeń związanych przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnienia od alkoholu – 1 szt. - liczba przeprowadzonych działań informacyjnych związanych z przemocą w rodzinie – 1 szt. - długość remontowanych ulic – 0,45 km + parking o powierzchni 1200 m² - powierzchnia stadionu do wyremontowania – 2 ha - powierzchnia nowo powstałej siłowni zewnętrznej – 20 arów - powierzchnia doposażonego placu zabaw na ul. Nowej – 700 m² - powierzchnia nowo powstałego skateparku przy stadionie na miejscu strzelnicy – 1500 m² 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczestników zajęć sportowych – 60 osób - liczba uczestników konkursów i turniejów sportowych – 40 osób - liczba uczestników zajęć związanych z przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnieniom od alkoholu – 40 osób
Działania na rzecz osób starszych		<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych zajęć polegających na wymianie wiedzy międzypokoleniowej – 24 szt./rok - liczba zorganizowanych spotkań/wyjść/wyjazdów – 2 szt./rok - liczba zorganizowanych 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczestników zorganizowanych zajęć polegających na wymianie wiedzy międzypokoleniowej – ok. 160 osób - liczba osób starszych, które dołączyły do grup wolontariatu – ok. 15 osób

		działań dotyczących zdrowego stylu życia – 12 szt./rok	
Zagospodarowanie terenu między szkołą, a ośrodkiem zdrowia		<ul style="list-style-type: none"> - długość remontowanych dróg i ciągów pieszych – 2,21 km - powierzchnia zagospodarowanego terenu – 11 500 m² - długość wybudowanych instalacji technicznych – 500 m 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci korzystających z placów zabaw - 250 - długość wyremontowanych dróg i ciągów pieszych – 2,21 km
Stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w Drozdowie		<ul style="list-style-type: none"> - liczba zamontowanych elementów małej infrastruktury – 10 szt. - liczba wybudowanych obiektów sportowo rekreacyjnych – 2 szt. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z terenu – 200 osób
Budowa obiektów przeznaczonych na cele społeczne		<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych obiektów przeznaczonych pod sport i działania kulturalne – 1 ha - długość wybudowanych dróg dojazdowych – 0,5 km - długość wykonanego oświetlenia – ok. 0,5 km 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z obiektów – 100 osób - liczba wydarzeń i działań organizowanych w nowopowstałych obiektach – 3 szt./miesiąc
Odnowa przestrzeni między ulicą Krótka, Wiejską i Koszalińską		<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia obiektu poddanego termomodernizacji – 3 100 m² - powierzchnia zagospodarowanego placu – 2000 m² - powierzchnia wyremontowanych dróg – 3258 m² 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie strat ciepła w budynku Stacji Obsługi – o ok. 15% - podniesienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców – badania ankietowe i wywiady
Wzrost		- liczba zamontowanych urządzeń fotowoltaicznych –	- liczba udzielonych

wykorzystania OZE		3 szt. - liczba godzin przeznaczonych na wsparcie doradcze – 10 h	porad dotyczących pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł – 2 szt.
-------------------	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Etapy procesu monitoringu:

1. Monitorowanie w całym okresie realizacji LPR, czy wskazane cele są osiągnięte poprzez realizację poszczególnych projektów objętych Programem oraz, czy cele realizowane w ramach Programu są nadal aktualne i zgodne ze stanem faktycznym.

2. Kontrolowanie etapów systemu wdrażania LPR.

3. Monitorowanie projektów będzie realizowane na podstawie wskaźników produktu i rezultatu zamieszczonych w fiskach projektowych. Adekwatny dobór wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych projektów przygotowanych przez jednostki odpowiedzialne za realizację projektów na realizację zadań objętych LPR. Wskaźniki powinny być kompatybilne z wytycznymi funduszy strukturalnych, jeżeli będą współfinansowały dany projekt. Muszą być również zgodne z wybranymi wskaźnikami niniejszego opracowania, które będą podstawą pomiaru efektywności całego Programu.

4. Zaprojektowanie formy sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów, które będą składane w standardowej formie przez beneficjentów końcowych.

Biorąc pod uwagę czas obowiązywania dokumentu (2017-2022), może zająć konieczność aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, dlatego LPR będzie posiadać formułę otwartą. W przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów, zmian w otoczeniu oraz potrzeby utworzenia nowych projektów – będzie on aktualizowany. Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, potrzeby mieszkańców obszarów zdegradowanych, możliwości budżetu gminy oraz dostępność środków zewnętrznych będą determinować nowych odbiorców i zakres

nowych projektów. Informacje o stanie realizacji LPR oraz ewentualnych zamierzeniach aktualizujących dokument będą publicznie udostępniane.

Ewentualna aktualizacja LPR zostanie poprzedzona konsultacjami społecznymi poprzez bezpośrednie konsultacje z mieszkańcami w zakresie identyfikacji nowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych.

XI. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowiska (Dz. U. z 20016r., poz. 353 ze zm.) projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji jest jednym z dokumentów, dla których należy przeprowadzić strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym Wójt Gminy Rymań wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Inspektora Sanitarnego w dniu 18 września 2017 r. o wydanie decyzji o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania. W piśmie zwrotnym z RDOŚ z dnia 25 września 2017 r., mając na względzie charakter i zakres planowanych działań stwierdzono istnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie w piśmie zwrotnym z dnia 29 września 2017 r. wyraził opinię, że dla Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Rymań na lata 2016 – 2023 nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

XII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Rysunek 1: Podział Gminy na jednostki urbanistyczne (sołectwa)	15
Rysunek 2: Zmiana liczby ludności w 2016 r. w stosunku do 2012 r.....	20
Rysunek 3: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	22
Rysunek 4: Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	24
Rysunek 5: Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	26
Rysunek 6: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 bezrobotnych zamieszkujących jednostkę urbanistyczną	28
Rysunek 7: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	30
Rysunek 8: Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	32
Rysunek 9: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	34
Rysunek 10: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	38
Rysunek 11: Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	45
Rysunek 12: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	47
Rysunek 13: Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej	51
Rysunek 14: Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	53
Rysunek 15: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej	58

Rysunek 16: Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych.....	66
Rysunek 17: Obszar zdegradowany w Gminie Rymań.....	78
Rysunek 18: Obszar rewitalizacji w przestrzeni Gminy Rymań.....	79
Tabela 1: Powiązania między projektami Lokalnego Programu Rewitalizacji a celami strategicznymi i kierunkowymi Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.....	8
Tabela 2: Powiązania między projektami Lokalnego Programu Rewitalizacji a celami szczegółowymi Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.....	10
Tabela 3: Cele ogólne i szczegółowe Programu Rozwoju Gminy Rymań oraz powiązania z projektami rewitalizacyjnymi.....	11
Tabela 4: Podstawowe informacje dotyczące liczby ludności i powierzchni jednostek urbanistycznych.....	15
Tabela 5: Zestaw wskaźników wykorzystanych do analizy sytuacji społeczno – gospodarczej na terenie Gminy Rymań.....	16
Tabela 6: Liczba mieszkańców oraz dynamika zmian w poszczególnych jednostkach urbanistycznych w latach 2012 - 2016.....	19
Tabela 7: Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w 2016 r.....	21
Tabela 8: Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.....	23
Tabela 9: Struktura osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016.....	25
Tabela 10: Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.....	25
Tabela 11: Poziom wykształcenia osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016.....	27

Tabela 12: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego sołectwa w Gminie Rymań w 2016 r.	27
Tabela 13: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki w Gminie Rymań w 2016 r.	29
Tabela 14: Ogólna liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Rymań w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 r.	31
Tabela 15: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki w 2016 r.	33
Tabela 16: Liczba oddziałów/miejsc w placówkach oświatowych na terenie Gminy Rymań oraz liczba dzieci do nich uczęszczająca w latach 2014 - 2016	35
Tabela 17: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki	37
Tabela 18: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rymań.....	39
Tabela 19: Liczba obiektów infrastruktury społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	44
Tabela 20: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.....	46
Tabela 21: Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w 2015 roku	49
Tabela 22: Mieszkania zamieszkane według okresu budowy.....	50
Tabela 23: Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej	50
Tabela 24: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.....	52
Tabela 25: Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w stosunku do ogółu mieszkań. Porównanie wartości dla gminy Rymań i powiatu kołobrzeskiego ..	54
Tabela 26: Liczba budynków poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej	54
Tabela 27: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce	57

Tabela 28: Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych.....	65
Tabela 29: Problemy wywołujące stany kryzysowe w gminie Rymań	67
Tabela 30: Wskaźniki zastosowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Rymań	68
Tabela 31: Indykatywne ramy finansowe dla projektów podstawowych i uzupełniających	101
Tabela 32: Potencjalne źródła finansowania projektów	103
Tabela 33: Mierniki realizacji LPR.....	116
Tabela 34: Mierniki realizacji celów i kierunków Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań.....	117
Wykres 1: Liczba ludności Gminy Rymań w latach 2012 – 2016	18

XIII. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1: POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA W GMINIE RYMAŃ W LATACH 2012 – 2016. RÓŻNICA W LICZBIE UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ W 2016 R. W STOSUNKU DO ROKU 2015 I 2012.

POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA	2012	2013	2014	2015	2016	Różnica w stosunku do 2015r.	Różnica w stosunku do 2012r.
Ubóstwo							
Liczba rodzin	14	20	8	11	10	-1	-4
Liczba osób w rodzinach	63	67	22	33	24	-9	-39
Bezrobocie							
Liczba rodzin	118	118	100	83	59	-24	-59
Liczba osób w rodzinach	300	459	398	319	177	-142	-123
Niepełnosprawność							
Liczba rodzin	50	49	50	49	47	-2	-3
Liczba osób w rodzinach	157	140	130	129	97	-32	-60
Długotrwała lub ciężka choroba							
Liczba rodzin	57	60	52	57	49	-8	-8
Liczba osób w rodzinach	143	142	107	117	67	-50	-76
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych							
Liczba rodzin	22	24	16	18	15	-3	-7
Liczba osób w rodzinach	100	112	84	87	68	-19	-32
Alkoholizm							
Liczba rodzin	7	6	6	6	3	-3	-4
Liczba osób w rodzinach	19	15	13	17	3	-14	-16
Narkomania							
Liczba rodzin	0	0	2	1	0	-1	0
Liczba osób w rodzinach	0	0	2	1	0	-1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa							
Liczba rodzin	14	20	16	16	12	-4	-2
Liczba osób w rodzinach	-	-	-	-	-	-	-
Bezdomność							
Liczba rodzin	4	5	5	2	2	0	-2
Liczba osób w rodzinach	10	13	18	7	2	-5	-8
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego							
Liczba rodzin	1	4	0	0	4	4	3
Liczba osób w rodzinach	1	4	0	0	6	6	5
Zdarzenia losowe							
Liczba rodzin	1	1	1	3	2	-1	1
Liczba osób w rodzinach	2	2	2	10	6	-4	4
Przemoc w rodzinie							
Liczba rodzin	-	-	1	0	0	0	-

Liczba osób w rodzinach	-	-	4	0	0	0	-
--------------------------------	---	---	---	---	---	---	---

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2016 i 2013 dla Gminy Rymań, GOPS Rymań

ZAŁĄCZNIK 2: OBSZAR REWITALIZACJI W MIEJSCOWOŚCI DROZDOWO

Źródło: opracowanie własne

ZAŁĄCZNIK 3: OBSZAR REWITALIZACJI W MIEJSCOWOŚCI STARNIN

Źródło: opracowanie własne

ZAŁĄCZNIK 4: OBSZAR REWITALIZACJI W MIEJSCOWOŚCI RYMAŃ

Źródło: opracowanie własne